

Til: fakulteter, sentre, museer og Studentparlamentet

Universitetsdirektøren

Postboks 1072 Blindern

Saksbehandler: Margareth Bentsen, MBB

Telefon: 22856301

Telefaks: 22854442

Dato: 4.1, 2008 **Saknr.:** 06/297 **Sakseier:**

Nettadresse: www.uio.no

Utlysning av Universitetsstyrets tre priser: Forskningsprisen, Læringsmiljøprisen og Formidlingsprisen 2008

Vi vil med dette lyse ut Universitetsstyrets tre priser for 2008.

Vi ber fakultetene, sentrene og museene om å videreformidle utlysningen til institutter eller tilsvarende underliggende enheter, samt til programområdene, studentutvalgene og fag-/programutvalgene.

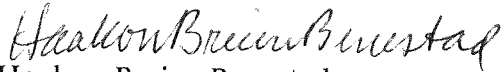
I følge statuttene er fristen for å komme med forslag på kandidater 15. februar. Forslagene sendes til det aktuelle fakultetet, senteret eller museet. Vi ber om at det utarbeides 1 sides framleggsnotat med vedlegg.

Vi vil understreke at det er enhetenes oppgave å kontrollere at forslagene er begrunnet og dokumentert i henhold til statuttene, jf § 8.4, 9.5 og 10.5. Statuttene ligger på nettadressen: http://www.uio.no/om_uio/priser/statutter.html

Frist for å sende innkomne forslag til universitetsdirektøren er 1. april.

Kandidatens navn er unntatt offentlighet inntil Universitetsstyret har fattet vedtak om hvem det er som skal få prisene.

Med hilsen

Haakon Breien Benestad
Prorektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Universitetsdirektør

Kopi til: Forskningskomiteen, Studiekomiteen, Læringsmiljøutvalget og Instituttbestyrerne

Til Universitetets studiekomité
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Orienteringssak
Møtesaksnr.: 0-sak 2
Møtenr. 1/08
Møtedato: 31. januar, 2008
Notatdato: 18. desember, 2007
Arkivsaksnr.:
Saksbehandler: STA / TMSA

SAKSTITTEL: ÅRSHJUL FOR MØTER I STUDIEKOMITEEN I 2008

Henvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:
- Møte i Studiekomiteen 29.11.2007 V-sak 3, *Fastssettelse av møteplan for 2008.*

Hovedproblemstillinger i saken:

Vedlagt følger en detaljert oversikt over saker p.t. som skal behandles i Studiekomiteen i 2008. Fakultetene bes merke seg at innleveringsfrist for saker som skal til komiteen er 3 uker før møtedato til sekretær for Studiekomiteen, studiedirektør Monica Bakken. Det er spesielt viktig at fakultetene merker seg at fristen for søknad om etablering av nye studietilbud som skal ha oppstart fra og med høsten 2009 er 21. oktober.

Det foregår også et arbeid ved Uio for å definere de 10 viktigste strategiske sakene for UiO i 2008. Resultatet av dette arbeidet skal også gjenspeile seg i Studiekomiteens saksliste.

---

for *Gunn Vestad*
Monica Bakken
Studiedirektør
e.f.

Hege B. Pettersen
Hege B. Pettersen
seksjonssjef

Vedlegg:

Årshjul for studiekomiteens møter i 2008

Vedlegg
MØTEPLAN, STUDIEKOMITEEN 2008

Møtedato	Dokumentfrist	Saker og saksbehandler
31.jan	15.jan	O-sak: Utlysning av Universitetsstyrets tre priser O-sak: Prosess faglig prioritering, fase 2: porteføljeanalyse – statusrunde (AGI, SSO) O-sak: Årshjul Studiekomiteen (TMSA) V-sak: Tiltak for å forebygge fusk (sitat- og kildebruk og rutiner for oppfølging av mistanke om fusk) (SST) V-sak: Utdanningskvalitetspris (TMSA) V-sak: Etablering av studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet i språk, og etablering av 80-gruppe og masterstudieretning Latin-amerikastudier på program for europeiske og amerikanske studier. (TMSA/HF)
28.feb	09.feb	O-sak: MIFA – sluttrapport fra prosjektet O-sak: Prosess faglig prioritering, fase 2- fakultetenes porteføljeanalyse og videre arbeid (AGI, SSO) D-sak: UiO alumnus, status og videre arbeid (SST) V-sak: Eksamensgebyr for privatister og ordningens omfang 2008-2009 (SSO/SST) V-sak: Koplyggen ved UiO (ØPA/SSO)
03.apr	13.mar	V-sak: Revisjon av Forskrift om opptak til 1-2-årige masterprogrammer ved UiO (CTØ, SSO)
15.mai	24.apr	O-sak: Søker tall til grunnstudier ved UiO for studieåret 2008/2009 (SSO) V-sak: Studiekvalitetsrapport 07 (TMSA) (Mulig fellesmøte med Forskningskomiteen om Prosess faglig prioritering - ikke avklart)
11.sep	21.aug	O-sak: Studiestart høsten 2008 (BOTV, SSO) V-sak: Etablering nye studietilbud med oppstart h09 (SST)
23.okt	02.okt	O-sak: Opptak til grunnstudier ved UiO for studieåret 2008/2009 D-sak: Karaktergivning UiO 07/08 (TMSA) V-sak: Studiekvalitetsplan 2009 (TMSA) V-sak: Studietilbud via Samordna Opptak studieåret 2009/20010 (SSO) V-sak: Opptaksrammer for studieåret 2009/2010 (SSO)
27.nov	06.nov	D/O-sak: Frafallanalyseprosjektet (SST) D-sak: Utdanningsplan – verktøy for hva? (LCF, SSO)
Uplasserte saker		Handlingsplan for internasjonalisering Handlingsplan for rekruttering Videre arbeid med fleksibel læring

Til Universitetets studiekomité
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype:	Orienteringssak
Møtesaksnr.:	O-sak 4
Møtenr.	1-08
Møtedato:	31. januar 2008
Notatdato:	
Arkivsaksnr.:	06/6048
Saksbehandler:	Anne Marthe Gibbons, STA

SAKSTITTEL: Prosess faglig prioritering

Henvi sning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:

Hovedproblemstillinger i saken:

På studiekomitémøtet den 1. november 2007 ble det gjennomført en kort muntlig statusrunde om arbeidet med prosess faglig prioritering, fase 2. Fakultetene bes nå gi en ny muntlig statusorientering om arbeidet med fase 2 – porteføljeanalysen, men med fokus på hva som har skjedd siden sist, og eventuelle nye utfordringer som har dukket opp.

Temaer kan blant annet være:

- hva som har blitt gjort på fakultetet siden november
  - Nye ting som har dukket opp, nye utfordringer man har støtt på i løpet av prosessen
  - hvordan fakultetet har lagt opp arbeidet frem til leveringsfristen
  - eventuelle spørsmål eller diskusjoner fakultetet mener bør tas opp i Studiekomiteens undergruppe for porteføljeanalysen
-

Til: Universitetets studiekomité
Fra: Universitetsdirektøren

Sakstype:	Vedtakssak
Møtesaksnr.:	V-sak 1
Møtenr.	1/2008
Møtedato:	31.1.2008
Notatdato:	18.1.2008
Arkivsaksnr.:	06/13957
Saksbehandler:	HPE/KMM

Forebygging og avdekking av fusk/forsøk på fusk for studenter på bachelor- og masternivå ved UiO

Henvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:

Universitets- og høyskoleloven §§ 4-7, 4-8 og 4-11.

Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 9.

Retningslinjer ved behandling av fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo, fastsatt av Kollegiet og med endringer senest av 21.10.1997.

V-sak 5-3/06 i Studiekomiteen 6. mars 2006 Felles kilde og siteringsmal for UiO.

Hovedproblemstillinger i saken:

UiO har i henhold til Strategisk plan 2005-09 som mål å utdanne kandidater med fagkompetanse på høyt europeisk nivå og gi studentene godt grunnlag for videre utvikling. Det heter videre at "Allment vil UiO legge opp sine utdanningstilbud med sikte på at de skal: (...) Utvikle ansvarsbevissthet, etisk dømmekraft og profesjonell integritet". I forslag til Nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner legges det også vekt på at kandidatenes læringsutbytte skal omfatte akademisk skriving og redelighet.

Antall "fuskesaker" har de siste årene økt betraktelig. I flertallet av sakene gjelder det forhold knyttet til kilde- og sitatbruk. Konsekvensene av å bli tatt for fusk er alvorlige, både for de studentene det gjelder og med tanke på den skaden det kan påføre UiOs omdømme.

UiO har et ansvar for å informere studentene om hva som anses som fusk/forsøk på fusk, hvilke konsekvenser slike regelbrudd kan medføre samt å lære opp og informere studentene i korrekt sitat- og kildebruk. Det er dessuten viktig å ha gode og forutsigbare saksbehandlingsrutiner som sikrer en lik praksis i behandlingen av denne type saker. UiO har også kjøpt inn et elektronisk plagiatkontrollverktøy som støtte til sensur.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter:

"Rutinene" og den ansvarsfordelingen de redegjør for samsvarer hovedsaklig med dagens praksis og medfører således ingen merkostnader for enhetene. Arbeidet med å oversette "Rutinene" til engelsk tas innenfor Studieavdelingens ordinære budsjett. Det forutsettes videre at arbeidet med å lære opp studentene i korrekt sitat- og kildebruk, nye nettsider og innføringen av Ephorus gjøres innenfor enhetenes ordinære budsjett, og at dette ikke medfører vesentlige endringer verken for enhetenes økonomi, bemanning eller lokaliteter.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Studiekomiteen ber universitetsdirektøren følge opp diskusjonen i Studiekomiteen vedrørende tiltak for å forebygge og avdekke fusk, herunder koordinere arbeidet med å utforme nettinformasjon om korrekt sitat- og kildebruk basert på de respektive fagmiljøenes tradisjoner.

UNIVERSITETET I OSLO
UNIVERSITETSDIREKTØREN

Studiekomiteen anbefaler universitetsdirektøren å vedta det vedlagte forslaget til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo". Universitetsdirektøren får i oppdrag å oversette "Rutinene" til engelsk.

Vedlegg: Notat av 18.1.2008 fra Universitetsdirektøren til Studiekomiteen

FRA UNIVERSITETSDIREKTØREN

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr.: ...
Møte nr.: 1/2008
Møtedato: 31.01.08
Notatdato: 18.01.08
A-saksnr.: 06/13957
Saksbehandler: HPE/KMM

NOTAT

TIL

UNIVERSITETETS STUDIEKOMITE

Forebygging og avdekking av fusk/forsøk på fusk for studenter på bachelor- og masternivå ved UiO

Bakgrunn

UiO har i henhold til Strategisk plan 2005-09 som mål å utdanne kandidater med fagkompetanse på høyt europeisk nivå og gi studentene et godt grunnlag for videre utvikling. Det heter videre at "Allment vil UiO legge opp sine utdanningstilbud med sikte på at de skal: (...) Utvikle ansvarsbevissthet, etisk dømmekraft og profesjonell integritet". I forslag til Nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner legges det også vekt på at kandidatenes læringsutbytte skal omfatte akademisk skriving og redelighet.

Det er pedagogiske og faglige hensyn som skal avgjøre valg av undervisning og vurderingsformer. Valg av undervisningsform skal sikre best mulig læringsutbytte for studentene, og valg av eksamensform skal sikre at læringsutbyttet prøves på en forsvarlig og best mulig måte. For eksamener uten tilsyn er det også et betydelig læringsutbytte knyttet opp til selve eksamensavviklingen. Fusk svekker således studentenes læringsutbytte. Dersom fusket ikke oppdages risikerer man dessuten at UiO sertifiserer studenter for arbeidslivet på feilaktig grunnlag. Det er uheldig både for de som ansetter "fuskere" og for UiOs omdømme.

Antall "fuskesaker" har økt de siste årene. Antall saker som ble behandlet i klagenemnda har steget fra 10 i 2003 til 30 saker i 2007. Det er grunn til å anta at dette kun er toppen av isfjellet. Flertallet av sakene gjelder forhold knyttet til kilde- og sitatbruk. Konsekvensene av å bli tatt for fusk er alvorlige. UiO har derfor et ansvar for å informere studenter og privatister (heretter kun omtalt som studenter) om hva som er fusk og konsekvensene av fusk. UiO har dessuten et ansvar for å lære opp studentene i korrekt sitat- og kildebruk.

UiO har lenge hatt retningslinjer for behandling av fusk/forsøk på fusk. Eksisterende retningslinjer ble fastsatt av Kollegiet i 1994 og sist endret i 1997. Dagens "Retningslinjer ved behandling av fusk/forsøk på fusk ved UiO" er hjemlet i en tidligere utgave av Universitetsloven. Det er derfor behov for å revidere disse.

Universitetsdirektøren ønsker at UiO tar et samlet grep som omfatter opplæring og informasjon til studenter (preventive tiltak), rutiner for saksbehandling i forbindelse med mistanke om fusk/forsøk på fusk i tillegg til å styrke kontrollen ved å ta i bruk elektronisk plagieringskontrollverktøy.

Informasjon og opplæring av studenter i korrekt sitat- og kildebruk

Det vises til vedtakssak 5.3/06 i Studiekomiteen 6. mars 2006 hvor det ble foreslått å utarbeide felles kilde- og siteringsmal for UiO. Det ble i møtet gitt tilbakemeldinger om at det ikke anses som hensiktsmessig å utarbeide en felles standard for sitat- og kildebruk for hele institusjonen og saken ble utsatt.

Opplæring i oppgaveskriving, herunder informasjon om korrekt kildebruk og siteringsregler, er kanskje det viktigste av alle tiltak for å forebygge fusk/forsøk på fusk. Universitetsbiblioteket (UB) er en viktig ressurs i dette arbeidet. UB tilbyr opplæring i informasjonskompetanse til studieprogrammene og til enkeltstudenter på bachelor- og masternivå, men i praksis hviler ansvaret i dag ofte på faglærer og skjer i forbindelse med undervisningen. Ved for eksempel Høyskolen i Hedmark er det biblioteket som har hovedansvar for slik opplæring av studenter, og de planlegger å gjøre denne opplæringen til et obligatorisk arbeidskrav som må være godkjent før de går opp til eksamen.

Det finnes også kurstilbud ved UiO som instituttene kan benytte seg av. For eksempel tilbyr Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) kurs i akademisk skriving, men dette gjelder først og fremst for studenter på masternivå.

Studenter må også informeres om hva som betraktes som fusk/forsøk på fusk samt hvilke konsekvenser eventuelle brudd på Universitetslovens bestemmelser vedrørende fusk kan medføre. På UiOs websider er det store forskjeller i struktur og innhold mellom fakultetene, både når det gjelder informasjon om fusk/forsøk på fusk, tillatte hjelpemidler og regler for sitat- og kildebruk.

Universitetsdirektøren ønsker å forbedre informasjonen til studenter om korrekt sitat- og kildebruk og fusk på websidene. Det planlegges å opprette en felles webside med generell informasjon om sitat- og kildebruk og fusk med pekere til fakultetenes mer fagspesifikke websider. Det vil også arbeides med å henvise studenter videre til viktig informasjon om sitat- og kildebruk og konsekvenser av fusk fra emnesidene.

Spørsmål til diskusjon:

- Hvordan forbedre opplæringen i oppgaveskriving og korrekt sitat- og kildebruk?
- Hvem bør ha hovedansvar for slik opplæring: emneansvarlig, programråd eller biblioteket?
- Hvordan sikre at alle studentene får slik opplæring tidlig i utdanningsløpet og videre til master- og PhD-nivå?
- Trengs det en fagdiskusjon om kildebruk ved fakultetene for å få etablert lokale websider om sitat- og kildebruk?

Saksbehandlingsrutiner

Formålet med felles rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk er å sikre lik praksis mellom enhetene i hvordan de følger opp saker hvor det er mistanke om fusk/forsøk på fusk.

Forslag til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk" (vedlegg 1) er utarbeidet etter en høringsrunde til alle enhetene (Vedlegg 4). Problemstillinger som kom fram i denne høringsrunden fremkommer av vedlegg 3.

Ved eksamener uten tilsyn er sensor den nærmeste til å avdekke mistanke om fusk/forsøk på fusk, og er den/de personene som må dokumentere hva mistanken går ut på. Fakultetet har ansvar for å sikre bevis og utarbeide saksframlegg til Den sentrale klagenemnda ved UiO.

Erfaringer tilsier at fusk ofte kan være i grenseland mellom faglig umodenhet og manglende opplæring. I "Rutinene" vises det til at fakultetet i saker hvor det er mistanke om fusk/forsøk på fusk kan legge vekt på eksamenens omfang, studienivå, eksamensform, studentens totale studie- og livssituasjon og andre relevante faktorer.

I tillegg til å sikre lik saksbehandling, ønsker Universitetsdirektøren også å forebygge fusk blant studenter gjennom å gjøre mulige sanksjoner og saksbehandlingsrutiner kjent for studenter. Universitetsdirektøren foreslår også at "Rutinene" gjøres tilgjengelig på web og at de oversettes til engelsk. En oversettelse er viktig fordi det har vist seg at mange av våre innreisende studenter i vurderingssituasjoner har andre akademiske tradisjoner enn oss.

Spørsmål til diskusjon:

- Dekker "Rutinene" det behovet fakultetene har i forbindelse med oppfølging av saker hvor det er mistanke om fusk/forsøk på fusk?
- I hvilken grad opplever sensorene at det er vanskelig å skille mellom faglig umodenhet og mistanke om fusk/forsøk på fusk? Hvordan løses dette i praksis?
- Hvordan sikre at sensor har tilstrekkelig ressurser og kompetanse til å avdekke mistanke om/forsøk på fusk?

Egenerklæringer

I etterkant av vedtaket om å innføre obligatoriske innleveringer av masteroppgaver i fulltekst i DUO (Digitale publikasjoner ved UiO), sendte Universitetsdirektøren ut forslag til egenerklæringsskjema som benyttes i DUO (vedlegg 2). Det er store forskjeller mellom fakultetene i hvilken grad skjemaene benyttes til andre eksamener uten tilsyn. Universitetsdirektøren ønsker en mest mulig lik praksis på dette området. Egenerklæringsskjemaene følger derfor som vedlegg til de nye "Rutinene".

Spørsmål til diskusjon:

- Er det hensiktsmessig å bruke et felles, obligatorisk egenerklæringsskjema for å bevisstgjøre studentene om fusk/forsøk på fusk?

Elektronisk plagiattrollverktøy (Ephorus)

UiO gikk høsten 2007 til anskaffelse av det elektroniske plagieringskontrollverktøyet Ephorus. Verktøyet brukes til å undersøke graden av samsvar mellom tekster, og det er således kun et kontrollverktøy for obligatoriske arbeidskrav og eksamener uten tilsyn i tekstbaserte emner. Ephorus er først og fremst et støtteverktøy for sensor.

Fakultetene skal informere studentene om at Ephorus kan bli brukt ved vurderingen i et emne. Når Ephorus tas i bruk, bør det være som ledd i et helhetlig opplegg hvor både preventive tiltak, opplæring og kontrolltiltak inngår.

Fra og med 1. januar 2007 ble det obligatorisk å levere alle masteroppgaver i fulltekst i DUO.¹ Fortsatt er det mange enheter som ikke krever innlevering av fulltekst i DUO.² På sikt vil man vurdere

¹ Jf notat fra universitetsdirektøren til enhetene, datert 23. mai 2006 (saknummer 06/1819).

² Pr. 9. januar 2008 er det for 2007 registrert 2508 forekomster i eksamensprotokollen i FS i emner som er merket "ja" på hovedfagsoppgave og studienivå større enn eller lik 500. Pr. 9. januar 2008 er det for 2007 publisert i fulltekst 1436 hovedfags- eller masteroppgaver i DUO.

en enklere løsning for å sjekke oppgaver i DUO ved hjelp av Ephorus.³ Det er derfor viktig at vedtaket om obligatorisk innlevering av alle masteroppgaver i DUO følges opp.

Universitetsdirektøren vil ikke pålegge fakultetene å bruke Ephorus. Inntil videre vil det være fakultetene som selv som avgjør bruken av plagieringsverktøyet som UiO har anskaffet. Studieavdelingen har systemansvaret og ansvar for brukerstøtte og opplæring, men det er fakultetene som må bruke hjelpemiddelet og dekke kostnadene ved slik bruk.

Spørsmål til diskusjon:

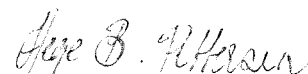
- Bør bruken av plagieringsverktøyet pålegges eller være frivillig for det enkelte fakultet?
- Hvordan informere studentene om at Ephorus benyttes ved UiO?

Forslag til vedtak:

Studiekomiteen ber universitetsdirektøren følge opp diskusjonen i Studiekomiteen vedrørende tiltak for å forebygge og avdekke fusk, herunder koordinere arbeidet med å utforme nettinformasjon om korrekt sitat- og kildebruk basert på de respektive fagmiljøenes tradisjoner.

Studiekomiteen anbefaler universitetsdirektøren å vedta det vedlagte forslaget til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo". Universitetsdirektøren får i oppdrag å oversette "Rutinene" til engelsk.

Monica Bakken
studiedirektør
e.f.

Hege B. Pettersen
seksjonssjef

Vedlegg:

Vedlegg 1: Forslag til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO"

Vedlegg 2: Egenerklæringsskjemaer

Vedlegg 3: Notat av 14.01.08 vedr "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO"

Vedlegg 4: Høringsuttalelser fra enhetene ifm nye "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO"

Vedlegg 5: Høringsnotat av 4. september 2007 fra universitetsdirektøren til enhetene vedrørende "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO".

Vedlegg 6: Informasjon til ansatte om Ephorus

---

³ I dag må dette gjøres manuelt.

Vedlegg 1

Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo

1 Innledning

Rutinene for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk er fastsatt av universitetsdirektøren XXX. Virkeområdet for rutinene er emner på bachelor- og masternivå, og de gjelder både for obligatoriske arbeidskrav og for eksamener. Rutinene gjelder for alle kategorier studenter og for privatister (heretter omtalt felles som "studenter").

Universitetsstyret har delegert vedtaksmyndigheten i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk til Den sentrale klagenemnda ved Universitetet i Oslo (heretter omtalt som "klagenemnda"), jf universitetsloven § 4-7, første ledd. Formålet med rutinene er å presentere saksgangen i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO for aktørene involvert i denne typen saker.

Det er i rutinene forsøkt tatt hensyn til mangfoldet i universitetets prøvings- og eksamensformer, slik at rutinene kan benyttes i mange ulike saker. Det kan imidlertid dukke opp tilfeller som ikke direkte er omtalt i rutinene, men i de fleste tilfellene vil saken likevel kunne behandles på vanlig måte i samsvar med disse rutinene.

2 Generell informasjon

Ved UiO skal studentene få klar og lett tilgjengelig informasjon om tillatte hjelpemidler, tillatte innarbeidelser i hjelpemidler og fakultetenes/instituttens kontrollordninger for hjelpemidler i studieplanen eller i annen forhåndsinformasjon fra fakultetet/instituttet, slik at de vet hvordan de skal forholde seg for ikke å bli mistenkt for fusk/forsøk på fusk. Alt som kan ha faglig interesse utover de tillatte hjelpemidlene klassifiseres som ulovlige hjelpemidler.

Studentene plikter å sette seg inn i de gjeldende reglene for hjelpemidler ved eksamen og for kildebruk og siteringsregler ved oppgaveskriving. Manglende kjennskap til reglene om fusk/forsøk på fusk, hjelpemidler og siteringsregler fritar ikke for ansvar.

Klagenemnda fatter vedtak som førsteinstans i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk. Hvis klagenemnda finner at en student har fusket/forsøkt å fuske, gir universitetsloven §§ 4-7 og 4-8 følgende mulige reaksjonsformer:

- Annullering av eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs (§ 4-7).
- Utestenging fra institusjonen og tap av retten til å gå opp til eksamen ved institusjonen og eventuelt andre institusjoner under universitetsloven (§ 4-8).

Reaksjonsformene kan ikke iverksettes før det er fattet vedtak i klagenemnda uten at dette er påklaget til nasjonalt nivå, eventuelt etter at endelig vedtak er fattet på nasjonalt nivå.

Henvendelser fra pressen eller andre i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO skal henvises til studiedirektøren. Når klagenemndas vedtak er fattet, kan UiO oppgi fakultet,

type fusk, reaksjonsform og eventuelt institutt, men opplysningene må ikke gjøre personidentifikasjon mulig.

3 Hva er fusk/forsøk på fusk?

I henhold til universitetsloven § 4-7 første ledd skal det reises sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk i tilfeller hvor det er mistanke om at en student eller eksamenskandidat har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs. Det skal også reises sak på grunnlag av fusk/forsøk på fusk i de arbeider som kreves godkjent for å få fremstille seg til eksamen.

En student kan mistenkes for fusk/forsøk på fusk hvis han/hun for eksempel:

- lar være å gi opplysninger om kilder eller oppgir fiktive kilder (trykte, utrykte, muntlige og skriftlige)
- gir inntrykk av at besvarelsen er mer selvstendig enn den faktisk er
- bruker hjelpemidler (hjelpere) som ikke er tillatt

Ved eksamener med tilsyn kan mistanke om fusk/forsøk på fusk for eksempel oppstå hvis:

- studenten har ulovlige hjelpemidler tilgjengelig under eksamen. For at sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk skal reises for klagenemnda er det ikke nødvendig at studenten har brukt de ulovlige hjelpemidlene eller blir tatt i å bruke dem.
- studenten har ulovlige hjelpemidler tilgjengelig på områder utenfor selve eksamenslokalet, for eksempel plassert/gjemt på toalettet.
- studenten samtaler med eller på annen måte kommuniserer med andre om eksamensoppgavene under eksamen eller i eventuelle pauser.
- studenten sender en annen person for å avlegge eksamen i sitt sted.

Ved eksamener uten tilsyn kan mistanke om fusk/forsøk på fusk for eksempel oppstå hvis:

- eksamensbesvarelsen ikke er utført av studenten selv.
- eksamensbesvarelsen er utført i samarbeid med andre uten at dette er oppgitt.
- eksamensbesvarelsen tidligere har blitt innlevert til en annen eksamen ved UiO eller ved annet nasjonalt eller internasjonalt lærested.
- eksamensbesvarelsen gjengir andres arbeider (for eksempel faglitteratur/artikler/nettsider) uten å oppgi kilde.
- eksamensbesvarelsen gjengir eget arbeid uten å oppgi kilde.
- eksamensbesvarelsens litteraturliste ikke inneholder alle kilder og referanser som er benyttet i eksamensbesvarelsen.

I tilknytning til eksamen kan det reises sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk også på grunnlag av forhold som ikke skjer under selve eksamensavleggelsen. Dette kan for eksempel skje hvis:

- studenten før eksamen skaffer seg tilgang til eksamensoppgavene.
- studenten forsøker/greier å endre sin besvarelse etter at den er levert, også hvis dette skjer etter at sensuren for den aktuelle eksamenen er falt.
- en student hjelper andre studenter med å fuske.

Obligatoriske arbeidskrav der det inngår et element av vurdering fra UiOs side omfattes også av bestemmelsene om fusk i universitetsloven.

4 Sensur/vurdering

Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, skal eksamensbesvarelsene ordinært sensureres på vanlig måte, men sensuren skal ikke gjøres kjent for studenten. Fakultetet kan i hvert enkelt tilfelle vurdere om en eksamensbesvarelse kan sensureres på vanlig måte eller om eventuell sensur må vente til etter klagenemndas behandling av saken.

Hvis saken fremmes for klagenemnda, skal sensuren ikke gjøres kjent for studenten. Hvis klagenemnda vedtar at en eksamen skal annulleres, får studenten ikke opplyst resultatet av den eventuelle sensuren for eksamenen. Hvis klagenemnda vedtar at en eksamen ikke skal annulleres, får studenten opplyst resultatet av sensuren for eksamenen og fakultetet overfører karakteren til eksamensprotokollen.

5 Fakultetets behandling

Når sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk blir oppdaget, har studenten rett til å fullføre pågående eller resterende eksamen(er) som planlagt. Eventuelle sanksjoner kan ikke settes i verk før det foreligger endelig vedtak i saken.

Som hovedregel skal alle saker hvor det er mistanke om fusk/forsøk på fusk fremmes for klagenemnda. Fakultetet kan likevel i hver enkelt sak vurdere forholdet mellom faglig umodenhet og fusk/forsøk på fusk. Hvis fakultetet er i tvil om en uregelmessighet hører inn under fuskebegrepet, kan fakultetet kontakte Studieavdelingen for bistand.

Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, skal fakultetet/instituttet kartlegge situasjonen og sikre seg eventuelle bevis. Dokumentasjonen må være så nøyaktig som mulig og omfatte alle aktuelle dokumenter. Hva som kreves av bevis vil avhenge av hvordan man mistenker at studenten har fusket/forsøkt å fuske. Eventuelle uttalelser fra vitenskapelig ansatte, for eksempel sensorer, kan vedlegges fremleggsnotatet til klagenemnda. Det skal utarbeides en oversikt over personer som har vært involvert, siden disse vil kunne bli benyttet som vitner.

Den enkelte saksbehandler har taushetsplikt om at det foreligger mistanke om fusk/forsøk på fusk, jf forvaltningsloven § 13. Det samme gjelder sensorer, eksamensvakter og andre ansatte ved universitetet som kommer i kontakt med slike saker. Dokumenter i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk unntas offentlighet etter offentlighetsloven § 5a, jf forvaltningsloven § 13.

Saksforberedelsene på fakultet/institutt skal være av administrativ art. Det er hensiktsmessig at enheten som er nærmest situasjonen hvor mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår utarbeider mye av grunnlagsmaterialet. For å sikre en enhetlig praksis på fakultetet bør likevel fakultetet ha det overordnede ansvaret i denne typen saker.

Når saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, skal fakultetet snarest mulig informere studenten om at en sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk er under forberedelse og gi studenten anledning til å uttale seg, jf forvaltningsloven § 16. Fakultetet må orientere studenten når fakultetet har tilstrekkelig konkret mistanke om fusk/forsøk på fusk til at det er behov for å undersøke saken nærmere. Studenten skal få vite hva mistanken går ut på, få

opplyst hvordan saken vil bli behandlet videre og hvilke rettigheter han/hun har. Informasjonen skal inneholde en orientering om studentens rettigheter etter universitetsloven §§ 4-7, 4-8 og 4-11. Denne informasjonen skal studenten også gis skriftlig.

All post til studenter i forbindelse med saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk skal sendes rekommandert.

Studenten skal opplyses om sin rett til et møte med fakultetet/instituttet for å drøfte saken. Studenten har også rett til å uttale seg skriftlig i saken.

Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen, jf forvaltningsloven § 12. Når studenten har opplyst om hvem han/hun har valgt som fullmektig, skal all videre kontakt skje gjennom fullmektigen.

Studenten har rett til å få dekket kostnader til advokatbistand etter offentlig sats og for øvrig på de vilkår som følger av salærforskriften fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt, jf universitetsloven § 4-8, femte ledd. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen, jf universitetsloven § 4-8, femte ledd.

Studenten har rett til å få dekket kostnader til advokatbistand etter offentlig sats og for øvrig på de vilkår som følger av salærforskriften fra sak om annullering er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel om dette er gitt.

Studenten eller fullmektigen har rett til innsyn i saken etter forvaltningsloven §§ 18-20. Studenten eller fullmektigen vil under saksforberedelsen normalt bare ha rett til innsyn i det faktiske grunnlaget, for eksempel egne prøver, vitneprov og beskrivelser av hendingsforløpet.

I henhold til Forskrift om studier og eksamener ved UiO § 9.1 skal fakultetet selv fremme sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk, herunder utarbeide et fremleggsnotat til klagenemnda. Notatet skal beskrive bakgrunnen for saken og de faktiske forhold i saken. All relevant dokumentasjon skal legges ved.

Fremleggsnotatet skal inneholde en vurdering av mulige sanksjoner i den konkrete saken. Fakultetet skal vurdere sanksjonsnivået og innstille overfor klagenemnda, men endelig vedtak fattes av klagenemnda. Vedtak fattes på bakgrunn av en helhetsvurdering av saken hvor det blant annet kan legges vekt på eksamenens omfang, studienivå og eksamensform.

6 Klagenemndas behandling

Universitetsdirektøren underretter studenten eller fullmektigen om tid og sted for klagenemndas behandling av saken.

Studenten og fullmektigen har rett til å møte under behandlingen i klagenemnda. Hvis studenten eller fullmektigen ønsker å møte under behandlingen i klagenemnda, skal dette meldes til universitetsdirektøren senest dagen før møtet.

7 Administrativ oppfølging av klagenemndas vedtak

Eventuelt vedtak om utestenging gjelder fra det tidspunktet klagenemnda vedtar. Vedtaket kan iverksettes straks selv om studenten påklager til den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker" og eventuelt deretter bringer vedtaket inn for rettsapparatet.

Universitetsdirektøren kan gi vedtaket utsatt iverksettelse, jf forvaltningsloven § 42.

Universitetsdirektøren underretter studenten om klagenemndas vedtak, jf forvaltningsloven §§ 24 og 25. Underretningen skal omfatte selve vedtaket og begrunnelsen for dette, samt hvilke konsekvenser vedtaket får for studenten. I tillegg skal det legges ved en orientering om studentens rettigheter etter universitetsloven §§ 4-8, fjerde ledd og 4-11, herunder klagefristen til den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker" og fristen for å bringe vedtaket inn for rettslig prøving.

Universitetsdirektøren underretter fakultetet om vedtaket i klagenemnda og om hvilken oppfølging som kreves av fakultetet i det enkelte tilfellet.

Ved vedtak om annullering skal fakultetet foreta de nødvendige registreringer i eksamensprotokollen.

Ved vedtak om utestengning skal fakultetet se til at studenten ikke deltar på lukket undervisning i perioden vedkommende er utestengt.

Ved vedtak om utestengning skal Studieavdelingen registrere utestengningen i Felles studentsystem og be om å få returnert eventuelt utstedt semesterkort.

Hvis den eksamenen som annulleres utgjør en nødvendig del av en allerede tildelt grad, skal fakultetet kreve vitnemålet returnert fra studenten, jf universitetsloven § 4-7, femte ledd. Hvis dette ikke skjer frivillig, skal universitetsdirektøren rette henvendelse til namsmannen om tvangsinndrivelse.

Universitetsdirektøren varsler de øvrige universitetene og høyskolene under universitetsloven om klagenemndas vedtak om utestenging. Universitetsdirektøren varsler Utlendingsdirektoratet om klagenemndas vedtak i saker som gjelder annullering og utestenging av utenlandske studenter som har oppholdstillatelse i studieøyemed. Varsling foretas ordinært ikke før klagefristens utløp.

8 Klage på klagenemndas vedtak

Studenten kan påklage klagenemndas vedtak til den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10". Eventuell klage på vedtak fattet av klagenemnda sendes først til ny behandling i klagenemnda. Hvis klagenemnda opprettholder vedtaket sitt, oversender universitetsdirektøren saken til den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker" som fatter endelig vedtak.

Hvis den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker" opprettholder klagenemndas vedtak, kan studenten bringe saken inn for domstolene for rettslig prøving. Slikt søksmål må reises innen 3 måneder etter at endelig vedtak foreligger, jf universitetsloven § 4-11, første ledd. Eventuelt søksmål tas ut ved Oslo tingrett.

Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet, herunder også betaling av saksøkers advokat, jf universitetsloven § 4-11, andre ledd.

Når en sak er behandlet ved domstolene, er dommen offentlig. I andre sammenhenger enn konkret saksbehandling, for eksempel i informasjonssammenheng ved UiO, skal dommen anonymiseres.

9 Påtale av straffbare forhold

I følge kollegiets (nåværende universitetsstyrets) vedtak 24. januar 1995, kan universitetsdirektøren på vegne av institusjonen begjære påtale i henhold til straffeloven. Universitetsdirektøren kan vurdere om fullmakten i den enkelte sak bør delegeres til den administrative ledelse ved fakultet, avdeling eller enhet.

10 Varsel fra tredjepart om mistanke om fusk/forsøk på fusk

Mistanke om at en studentinnlevering på uredlig måte utnytter andres arbeider, meldes til fakultetet. Dersom fakultetet finner grunn til å undersøke saken, skal fakultetet varsle den saken gjelder om innholdet i anklagen og hvem som har fremsatt den. Fakultetet bekrefter overfor melderens henvendelse at henvendelsen er mottatt og innhenter ved behov ytterligere opplysninger fra melderens egne arbeider er utnyttet, får melderens ikke partsrettigheter og skal ikke gis opplysninger om saken eller innsyn i saksdokumenter. Dette gjelder også hvis klagenemnda fatter vedtak i saken og hvis klagenemndas vedtak påklages til nasjonalt nivå.

Vedlegg 2

Selvstendig oppgave
Obligatorisk egenerklæring
Ved innlevering av oppgave ved Universitetet i Oslo

Jeg erklærer at min oppgave som herved leveres til eksamen i:
type oppgave (for eksempel masteroppgave eller hovedoppgave):
emnekode:
emnenavn:

er utført ene og alene av undertegnede

(Ved gruppeeksamen skal annet skjema benyttes.)

ikke har vært benyttet til annen eksamen tidligere eller i inneværende semester ved Universitetet i Oslo eller ved annet nasjonalt eller internasjonalt lærested
ikke gjengir andres arbeider (for eksempel faglitteratur/artikler/nettsider/annet)
uten å oppgi kilde

ikke gjengir eget arbeide uten å oppgi kilde

inneholder i litteraturlisten alle kilder og referanser som er benyttet i oppgaven

Jeg er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk/forsøk på fusk og kan medføre annullering av eksamen og mulig utestenging fra universiteter og høyskoler i Norge, jf universitetsloven §§ 4-7 og 4-8 og Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 9.

Navn (med blokkbokstaver)

Fødselsnummer (11 siffer)

Sted, dato

Underskrift

Gruppeoppgave
Obligatorisk egenerklæring
ved innlevering av oppgave ved Universitetet i Oslo

Jeg erklærer at min oppgave som herved leveres til eksamen i:
type oppgave (for eksempel masteroppgave eller hovedoppgave):
emnekode:
emnenavn:

er utført i samarbeid med (navn på de øvrige forfatterne),
og at jeg:
enten

___ står ansvarlig for de deler av oppgaven som er nærmere spesifisert i forordet til oppgaven,
og/eller

___ står ansvarlig for hele oppgaven på lik linje med de øvrige forfatterne av denne oppgaven

(Jeg har krysset av for et av alternativene.)

ikke har vært benyttet til annen eksamen tidligere eller i inneværende semester ved Universitetet i Oslo eller ved annet nasjonalt eller internasjonalt lærested

ikke gjengir andres arbeider (for eksempel faglitteratur/artikler/nettsider/annet) uten å oppgi kilde

ikke gjengir eget arbeide uten å oppgi kilde

inneholder i litteraturlisten alle kilder og referanser som er benyttet i oppgaven

Jeg er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk/forsøk på fusk og kan medføre annullering av eksamen og mulig utestenging fra universiteter og høyskoler i Norge, jf universitetsloven §§ 4-7 og 4-8 og Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 9.

Navn (med blokkbokstaver)

Fødselsnummer (11 siffer)

Sted, dato

Underskrift

Vedlegg 3

Notat vedrørende ”Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo”

Bakgrunn

Dagens ”Retningslinjer ved behandling av fusk/forsøk på fusk til eksamen ved Universitetet i Oslo” er hjemlet i en tidligere utgave av dagens Universitets- og høyskolelov. Studieavdelingen har i samarbeid med fakultetene foretatt en større revidering, samt endret navn, av dette dokumentet.

Fakultetenes behandling

Enhetene fikk saken sendt på høring 4. september 2007, med høringsfrist 1. oktober 2007, se vedlagte kopier av høringsbrev. Ved høringsfristens utløp var få svar mottatt. I e-post av 10. oktober 2007 ble det purret til enhetene, og høringsfristen ble utsatt til 12. oktober 2007. Det kom totalt inn 8 høringssvar. Universitetsdirektøren har i tillegg foretatt noen språklige justeringer og tilføyelser til det opprinnelige høringsutkastet.

Følgende hadde ingen kommentarer til utkastet:

- Det medisinske fakultet
- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Følgende hadde kommentarer til utkastet, og deres høringsvar følger som vedlegg til dette notat:

- Det juridiske fakultet
- Det humanistiske fakultet
- Det odontologiske fakultet
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet
- Det utdanningsvitenskapelige fakultet
- Den sentrale Klagenemnda ved UiO

Universitetsdirektøren tar til etterretning av Det teologiske fakultet, Senter for kvinne- og kjønnsforskning, Senter for utvikling og miljø, Universitetsbiblioteket og Studentparlamentet valgte ikke å uttale seg i denne saken.

I tillegg til den ordinære høringen ble det 18. september 2007 avholdt et møte mellom Studieavdelingen og enhetene hvor utkastet til ”Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo” ble diskutert.

Universitetsdirektørens vurdering

Universitetsdirektøren takker for de høringsvar som er mottatt, og har følgende kommentarer til dem.

Det juridiske fakultet

Ad punkt 3, siste avsnitt. "Instituttet" er endret til "enheten".

Kommentaren til punkt fem, tiende avsnitt vedrørende "faglig behandling på instituttet/fakultetet" tas til følge, jf forslag til endring.

Det humanistiske fakultet

Det er i forbindelse med disse "Rutinene" ikke mulig å løse de problemstillingene HF reiser vedrørende arkivrutiner. Problemstillingene HF reiser krever endringer i "Retningslinjer for offentlighet og journalføring", og eventuelle endringer vil kunne få konsekvenser for innholdet i "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo". Arkivledelsen vil ta initiativ til at universitetsledelsen nedsetter en arbeidsgruppe for revidering av eksisterende "Retningslinjer for offentlighet og journalføring". Arbeidet vil initieres når forskriftene til ny offentlighetslov foreligger våren 2008. Studieavdelingen vil i dette arbeidet ta med seg HF's innspill.

Universitetsdirektøren er enig med HF i at arbeidet med opplæring av studentene i korrekt kilde- og siteringsteknikk er viktig, og at det må avklares hvem som har hovedansvaret for denne opplæringen, jf innspill til diskusjon i denne sakens "hovednotat".

Det humanistiske fakultet ønsker en klarere definisjon av hva "fusk" er i retningslinjene. SVs forslag til definisjon av "fusk" er integrert i punkt 3 i "Rutinene".

Universitetsdirektøren mener det ikke er hensiktsmessig å definere de juridiske termene "forsett" og "grov uaktsomhet" i disse "Rutinene". I siste avsnitt i punkt 5 har Universitetsdirektøren derimot prøvd å gi eksempler på hvilke faktorer fakultetene kan vektlegge i sin innstilling til Klagenemnda.

Av punkt 4 fremgår det at HF stiller seg kritisk til at "eksamensbesvarelsene normalt sensureres". Setningen hvor dette fremkommer er nå strøket i "Rutinene".

HF etterlyser en større gjennomgang av sensors rolle. Universitetsdirektøren ser de innvendinger HF har i denne saken, og problemstillingen blir blant annet berørt i denne sakens "hovednotat".

Ad punkt 5: Formuleringene er endret, jf også innspill fra Klagenemnda.

Ad punkt 7: Det har ikke skjedd noen endringer mht når utestengingsvedtaket iverksettes. En eksamenskandidat som er utestengt vil ikke ha anledning til å melde seg til eksamen. Fakultetet får kopi av Klagenemndas vedtak, herunder i oppdrag å slette eventuelle eksamensmeldinger og se til at studenten ikke får følge lukket undervisning. Studieavdelingen ber om å få returnert eventuelt utstedt semesterkort.

Saker om fusk foreldes ikke, og dersom det fattes vedtak om annullering av eksamen med tilbakevirkende kraft vil universitetsdirektøren kunne be om retur av ev tidligere utstedt vitnemål og/eller karakterutskrift.

Det odontologiske fakultet

Det odontologiske fakultet skrev ifm obligatoriske arbeidskrav at det dessuten er "ønskelig med en ytterligere presisering av disse rutinene". De her behandlede "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo" skal, i likhet med Universitets- og høyskoleloven, gjelde for både obligatoriske arbeidskrav og eksamen, jf forslag til nytt siste avsnitt i punkt 3.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ad punkt 3: SVs forslag til definisjon på fusk er innarbeidet.

Henvisningen til egenerklæringsskjemaene er fjernet fra punkt 3 i "Rutinene".

Ad punkt 5: Kommentaren til punkt fem, tiende avsnitt vedrørende "faglig behandling på instituttet/fakultetet" tas til følge, jf forslag til endring.

Saker meldt av 3. part Universitetsdirektøren har utformet et forslag til nytt punkt 10 i "Rutinene" som forsøker å svare på SVs spørsmål vedrørende hva som skal gjøre i saker meldt av 3. part.

Ad punkt 7: "obligatorisk undervisning" endres til "lukket undervisning" i tråd med forslag fra SV.

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Det utdanningsvitenskapelige fakultet ber om en redegjørelse om hva som i punkt fem, første avsnitt menes med "snarest mulig". Med "snarest mulig" menes så raskt som mulig etter at mistanken er oppstått. Om det skulle innebære at en eksamenskandidat først får beskjed om at det foreligger en mistanke om fusk/forsøk på fusk og at denne mistanken siden frafalles, er hensynet til partenes rett til innsyn i sakens dokumenter og mulighet til å uttale seg (kontradiksjonsprinsippet) viktigere enn at (den tidlige) eksamenskandidaten eventuelt blir utsatt for en unødvendig belastning.

Ad punkt 5: Kommentaren til punkt fem, tiende avsnitt vedrørende "faglig behandling på instituttet/fakultetet" tas til følge, jf forslag til endring og kommentarene fra Det samfunnsvitenskapelige og Det juridiske fakultet.

Nils Erik Lie, leder for Den sentrale klagenemnd ved UiO

Universitetsdirektøren ved Studieavdelingen ønsker i så stor grad som mulig ikke å parafasere lover i UiOs interne regelverk. Forslaget til nytt avsnitt i innledningen tas delvis til følge.

Universitetsdirektøren viser for øvrig til at deler av det øvrige forslaget til nytt 1. avsnitt dekkes av punkt 2 i "Rutinene".

Endringsforslagene til punkt 5, 5. og 6. avsnitt tas delvis til følge, jf vedlegg.

"Fullmektige" er flere steder endret til "Fullmektig" i tråd med forslag fra Klagenemndas leder.

Klagenemndas leder etterlyser at det bør tas standpunkt til hvem som har kompetanse og myndighet til å anmelde straffbare forhold som avdekkes i forbindelse med en "fuskesak". Universitetsdirektøren har tilføyd et nytt punkt 9 i "Rutinene" som omhandler dette temaet.

T.e. Tilbakemeld. fra Det med. fak -
Skul ligge på sak 06/13957

VEDLEGG 4

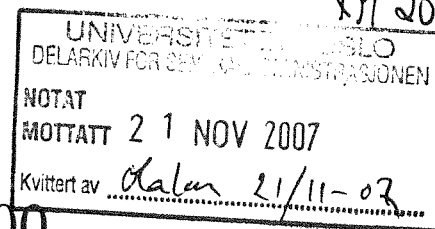
Subject: Sak 06/13957 - Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk

From: Randi Gerd Øverland
<r.g.overland@medisin.uio.no>

Date: Fri, 12 Oct 2007 15:26:01 +0200

To: Kirsti Margrethe Mortensen
<k.m.mortensen@admin.uio.no>

CC: Bjørn Hol <bjorn.hol@medisin.uio.no>,
med-arkiv@medisin.uio.no

Det medisinske fakultet har ingen kommentarer til forslaget til rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk.

--

Etter fullmakt
Randi Gerd Øverland
Det medisinske fakultets sekretariat
Postboks 1078 Blindern, 0316 Oslo
Besøksadresse: Harald Schjelderups hus,

Forskningsveien 3A, 3. etasje
Telefon: 228 45331
Telefax: 228 45301
Mobil: 93057730

Er req. som dok 23 isaken!

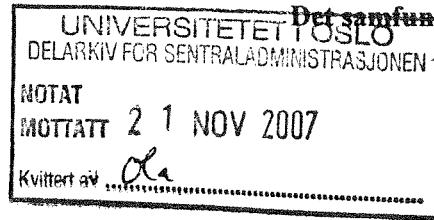
UNIVERSITETET I OSLO
DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

NOTAT

Til: Universitetsdirektøren

Fra: Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Saksbehandler: Mona Bye

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Fakultetsadministrasjonen
Postboks 1084 Blindern

Telefon: 22 85 62 64
Telefaks: 22 85 48 25

Dato: 5. oktober: **Saksnr:** 06/13756 **Sakseier:** STA

Nettadresse: www.sv.uio.no

Rutiner for behandling av mistanke om fusk / forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo
Høring

Vi viser til brev fra Universitetsdirektøren av 4. september 2007.

Vi ble spesielt bedt om å kommentere to spørsmål:

- 1) Fakultetet mener det er fornuftig å presisere at også obligatoriske aktiviteter omfattes av regelverket om fusk.
- 2) Spørsmålet om annullering ved grov uaktsomhet
Før moduleringen av studiene kunne annullering alene føre til at en hel grunnfagseksamen ble annullert og studenten mistet ett års arbeid / 60 studiepoeng.. I dag fører annullering alene til at studenten normalt mister 10 studiepoeng. Vi ser behovet for en strengere reaksjon ved grov uaktsomhet, for at ikke konsekvensene av grov uaktsomhet skal være vesentlig mildere enn før kvalitetsreformen. Samtidig er utestengning en svært streng reaksjon. Fakultetet ønsker at UiOs regelverk skal åpne for muligheten for utestengning ved grov uaktsomhet, men det bør være rom for skjønn. Gjentatt grov uaktsomhet bør føre til utestengning.

Nåværende rutinebeskrivelse presiserer at kravet til aktsomhet skjerpes med studienivået, og vi mener denne presiseringen bør videreføres. Hva som regnes som grov uaktsomhet kan være avhengig av hvor lenge studenten har studert. Vi synes presiseringen om at lavere krav til aktsomhet kun vil være aktuelt overfor førsteårsstudenter bør videreføres. Hvis man har høy terskel for hva som regnes som grov uaktsomt tidlig i studiet, styrker det krav om utestengning.

Videre har vi følgende kommentarer:

Til punkt 3 Når mistanke om fusk / forsøk på fusk oppstår

Utkastet til ny rutinebeskrivelse er et ganske knapt og nøkternt dokument som ikke går inn på store drøftinger om hva som skal regnes som fusk. Dette kan være komplisert i forhold til hjemmeeksamen / oppgaveinnlevering. Vår erfaring er at institutter og fakultetsadministrasjon trenger støtte i regelverk og rutinebeskrivelser for å kunne vurdere om et forhold skal betraktes som mistanke om fusk eller som faglig umodenhet som skal føre til trekk i karakter. Det bør diskuteres om det skal fastsettes ytterligere regelverk sentralt, eller om det pga fagspesifikke vurderinger skal legges til fakultetene å utarbeide dokumenter til veiledning i saksforberedelsen. Det kunne være gunstig å ha to dokumenter: ett som diskuterer og presiserer hva som kan regnes som fusk, og en rutinebeskrivelse som skisserer saksgangen.

Det bør også gjøres klart for studentene hvor stor grad av selvstendighet og korrekt kildehenvisning som kreves.

Utkastet kommer ikke med en definisjon på fusk ved hjemmeeksamen, men sier at det for eksempel kan være forhold som strider mot det studenten har undertegnet på i egenerklæringen. Hvis egenerklæring skal trekkes inn her, har vi noen kommentarer til formuleringene i den

- formuleringen "ene og alene" kan være uheldig ettersom veiledning kan være en del av eksamensopplegget. Vi foreslår at det endres til for eksempel "analyse som er utført av undertegnede".
- det siste punktet om litteraturliste dekkes av kravet om at alle kilder skal oppgis. I utgangspunktet ønsker vi ikke å føre fuskesaker dersom en kilde er korrekt referert til i besvarelsen, men er glemt i referanselisten.
- det bør presiseres at det ikke er nok å oppgi kilde, det må også gjøres klart hva som er direkte sitat og hvilke deler av teksten som eventuelt følger tett på en kilde,

Dersom rutinebeskrivelsen legger stor vekt på egenerklæringen, er vi redd spørsmål om fusk kan reduseres til om kandidaten har undertegnet erklæringen eller ikke.

Et forslag til definisjon på fusk kan være

Å forsettlig eller grovt uaktsomt

- la være å gi opplysninger om kilder (trykte, utrykte, muntlige og skriftlige)
- gi inntrykk av at besvarelsen er mer selvstendig enn den faktisk er
- bruke hjelpemidler (hjelpere) som ikke er tillatt.

Vi synes det er riktig at det presiseres at definisjonene ikke er uttømmende, men det kan likevel være greit å ha retningslinjer for hva som regnes som fusk/ forsøk på fusk.

Til punkt 5 fakultetets behandling

Den forrige rutinebeskrivelsen sa at saksforberedelse på fakultetene skulle være av administrativ art. Dette utkastet sier at det ikke skal gjøres faglige vurderinger. Fakultetet ønsker at dette presiseres til at det ikke kan avgjøres på fakultetet om et forhold skal regnes som fusk. I forhold til hjemmeeksamen / innleveringsarbeid må det imidlertid gjøres en faglig vurdering av om det foreligger plagiering og dårlig sitatskikk. Vi ønsker ikke å bli forpliktet til å videresende saker til Universitetets klagenemd i de tilfellene vi etter en faglig vurdering har kommet til at noe en sensor har meldt inn som mulig mistanke om fusk egentlig bare er faglig umodenhet eller bagatelmessig forglemmelse. Og for at klagenemnda skal ha mulighet til å gjøre en god vurdering av saken, bør saksforberedelsen være så grundig som mulig. Det medfører en faglig vurdering av omfanget av plagiat og mangelfull sitering.

Vi har enkelte saker som er meldt inn av 3. part. Vi ber om at rutinen presiserer hvordan disse skal behandles, om den som er beskyldt for fusk skal varsles alt før fakultetet setter i gang utredning, og hvorvidt 3. part skal varsles. 3. part kan være både arbeidsgiver eller andre som har forholdt seg til et vitnemål / karakterutskrift, eller en annen kandidat som mener seg plagiert. Det vil være nyttig å få presisert når og hvordan regler om taushetsplikt gjelder i slike saker.

Vi ber også om en presisering av hvor snart en kandidat skal varsles og hvor godt fakultetet har anledning til å utrede en sak før kandidaten varsles. I saker som gjelder masteroppgaver og andre store skriftlige oppgaver kan det være nødvendig å oppnevne en komité til å vurdere forholdet og komme med en utredning. Skal kandidaten alltid varsles før dette skjer, eller har fakultetet anledning til å gjøre seg opp en kvalifisert mening om man skal mistenke fusk eller ikke?

Til punkt 7 administrativ oppfølging

UNIVERSITETET I OSLO
DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

NOTAT

Vi ber om at setningen "skal fakultetet se til at eksamenskandidaten ikke deltar på obligatorisk undervisning" endres til "lukket undervisning". I utestengningsperioden bør man ikke kunne delta i undervisning på obligatoriske eller valgfrie emner. Men det vil være umulig å ha kontroller ved åpne forelesninger.

Vi ber om enten en ny høringsrunde når nytt utkast foreligger, eller at rutinebeskrivelsen tas opp i studiekomiteen.

Med vennlig hilsen

Asbjørn Rødseth
Asbjørn Rødseth
dekan

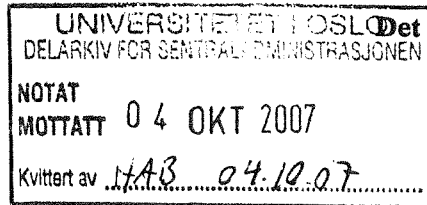
Anne-Lene Andresen
Anne-Lene Andresen
avdelingsleder

UNIVERSITETET I OSLO
DET UTDANNINGSVITENSKAPELIGE FAKULTET

NOTAT

Til: Universitetsdirektøren

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Fakultetssekretariatet

Postboks 1161 Blindern

Telefon: 22 85 82 76

Telefaks: 22 85 82 41

E-post:

Nettadresse: www.uv.uio.no

Saksbehandler: Line Sletten

Dato: 1.10.2007 **Saksnr.:** 06/13957 **Sakseier:** -19

Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo - Høring

Viser til notat av 4. september.

Fakultetet bes der om å kommentere konsekvensene av at ny lov "kun" krever grov uaktksomhet, og ikke forsett, for å utestenge en eksamenskandidat som følge av fusk/forsøk på fusk. Foreløpig vil dette ikke medføre større endringer i fakultetets innstillinger til Klagenemnda. Siden det er Klagenemnda som fatter endelig vedtak om sanksjonsnivået vil det uansett være Klagenemndas vedtak som avgjør om lovendringen vil medføre en strengere praksis i forhold til utestenginger.

Fakultetet ber om en oppklaring i forhold til at man i følge første avsnitt i punkt 5 (side 3) skal informere kandidaten om at en sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk er under forberedelse "snarest mulig", samtidig som fakultetet (i følge punkt 3, første avsnitt på side 3) skal kontakte Universitetsdirektøren v/Studieavdelingen for bistand dersom man er i tvil om hvorvidt en uregelmessighet hører inn under fuskebegrepet. Innebærer punkt 5 at man skal informere studenten om at saken er under forberedelse allerede før det er avklart om man kommer til å reise sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk, eller at man skal informere studenten snarest mulig når det er klarlagt at det vil bli reist en sak for Klagenemnda?

Fakultetet ber også om en presisering av 2. avsnitt på side 4 (under punkt 5) der det står at det ikke skal "foretas noen faglig behandling på institutt/fakultet av denne typen saker forut for Klagenemndas behandling". Vi antar at dette innebærer at institutt/fakultet ikke skal foreta noen faglig behandling i forhold til skyldspørsmålet, men at punktet ikke er til hinder for at institutt/fakultet utreder saken grundig, og at vitenskapelige ansatte, med sin kompetanse i forhold til faglitteraturen i emnet og siteringsregler, kan bidra i utredningen, for eksempel ved saker som omhandler avskrift/lett omskrevet bruk av kilder uten henvisning osv.

Fakultetet har ellers ingen merknader til utkastet.

Med hilsen

Bård Kjos
Fakultetsdirektør

Line Sletten
Førstekonsulent

NEL 250907

Notat

UNIVERSITETET I OSLO	
DELARKIV FOR SENTRALADMINISTRASJONEN	
02 OKT 2007	
Saksnr.	06/13957-18
Ark.	3741 Avd/Saksb. ....
	SATI KM

Jeg synes det innledningsvis kan være grunn til å presisere hjemmelsgrunnlaget i Uhloven og klagenemndas rolle. Innledningen kan for eksempel utformes slik:

Etter UH-loven § 4-7(1)(b) kan styret selv eller institusjonens klagenemnd annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs hvis studenten har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs. Etter § 4-8 (3) kan videre en student som har opptrådt som beskrevet i § 4-7(1)(b) utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen i inntil ett år. Avgjørelsene etter § 4-7(1)(b) og § 4-8(3) treffes ved Universitetet i Oslo av universitetets sentrale klagenemnd.

Formålet med disse rutineene er å presentere den saksgang som skal følges av universitetets institusjoner fra det oppstår mistanke om fusk eller forsøk på fusk og frem til saken oversendes klagenemnda eller avsluttes på annen måte.

Det er i disse rutineene forsøkt tatt hensyn til ....etc.

Rutineene er fastsatt av Universitetsdirektøren.....

Jeg har gitt opp forsøkene på å formulere en altomfattende definisjon av fusk. Det er heller ikke strengt tatt nødvendig, all den stund de praktiske tilfellene er listet opp under punkt 3.

I punkt 5 bør 5. og 6. ledd samkjøres bedre, for eksempel ved at 5 ledd begynner med:

Eksamenskandidaten har rett til å få dekket kostnader til advokatbistand etter offentlig sats og for øvrig på de vilkår som følger av salærforskriften, fra sak om bortvisning er reist etc.

Da kan 6. ledd omformuleres tilsvarende.

Da kan siste punktum i 5. ledd sløyfes. 6. ledd kan slutte etter "på forhånd".

Det står flere steder "fullmektige" i stedet for "fullmektig".

Som nevnt på vårt siste møte bør det også tas standpunkt til hvem som skal ha kompetanse til å anmelde eventuelle straffbare forhold som avdekkes i forbindelse med en fuskesak – f. eks. dokumentfalsk. Det kan være dekanen, fakultetsdirektøren, fakultetsstyret, eventuelt rektor, universitetsdirektøren eller universitetsstyret.

Subject: [Fwd: [Fwd: RUTINER FUSKESAKER]]
From: Kirsti Margrethe Mortensen <k.m.mortensen@admin.uio.no>
Date: Tue, 02 Oct 2007 13:42:21 +0200
To: Delarkiv SA <postmottak@admin.uio.no>

Hei!

Til arkivering, sak 06/13957. Er det tilstrekkelig med kopi som ikke er signert?

Kirsti MM

----- Original Message -----
Subject: [Fwd: RUTINER FUSKESAKER]
Date: Tue, 02 Oct 2007 13:11:34 +0200
From: Finn Ragnar Berger <f.r.berger@admin.uio.no>
Organization: UiO
To: Kirsti Margrethe Mortensen <k.m.mortensen@admin.uio.no>

Hei!

Vedlagt følger notat fra klagenemndas leder vedr. kommentarer til utkastet til nye fuskeretningslinjer.

Mvh
Finn Ragnar

----- Original Message -----
Subject: RUTINER FUSKESAKER
Date: Tue, 25 Sep 2007 14:21:58 +0200
From: Lie, Nils Erik <NilsErik.Lie@domstol.no>
To: <f.r.berger@admin.uio.no>

Vedlagt følger et lite notat med noen få synspunkter på utkastet.

Mvh

Nils Erik Lie
førstelagmann
Borgarting lagmannsrett
Tel 21 55 80 02
E-post nils.erik.lie@domstol.no
<<20070925 - notat om rutiner.doc>>

--
mvh
Kirsti Margrethe Mortensen
studieavdelingen
228 57834

20070925 - notat om rutiner.doc

Content-Type: application/msword
Content-Encoding: base64

UNIVERSITETET I OSLO

DET HUMANISTISKE FAKULTET

Universitetsdirektøren, Pb 1072

UNIVERSITETET I OSLO	
DELARKIV FOR SENTRALADMINISTRASJONEN	
NOTAT	
MOTTATT	02 OKT 2007
Kvittert av	J.A.O. 02.10.2007

Studieseksjonen

Postboks 1079, Blindern
0316 Oslo

Telefon: 22 84 44 66

Telefaks: 22 84 44 68

Dato: 28.09.2007

Deres ref.:

Vår ref.: 06/13957 - 17

Nettadresse: <http://www.hf.uio.no/>

Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo- høring – Det humanistiske fakultets uttalelse

Det humanistiske fakultet er godt fornøyd med at retningslinjene for behandling av fusk/forsøk på fusk til eksamen er blitt gjennomgått og oppdatert. Fakultetet stiller seg i stor grad positiv til den reviderte utgaven av retningslinjene.

Fakultetet har følgende kommentarer:

2. Generell informasjon

Vedrørende Den sentrale klagenemndas status slik den fremstår i henhold til retningslinjene.

Fakultetet savner en klargjøring av Den sentrale klagenemndas status da den i dag fremstår som en hybrid av internt og eksternt organ. Dette er problematisk av flere årsaker:

a) Sakseierskapsprinsippet

Arkivene ved UiO skal speile forvaltningens saksbehandling. I denne type saker initieres saken av respektivt fakultet via institutt og fakultetet er således sakseier. Men når saken sendes over til Universitetsdirektøren (notat) og videre til Den sentrale klagenemnd (p.t. som utbrev), så opprettes egen sak ved Sentraladministrasjonens arkiv. Oversendelse av saksdokumenter fra fakultetet til Den sentrale klagenemnda journalføres som inngående brev i SAs sak. Det er allerede journalført som utgående brev i fakultetets sak (redundans). Vedtaket, samt brevet til studenten om orientering om vedtak i saken journalføres også i SAs sak. Saken som er initiert av fakultetet får derfor ikke en naturlig avslutning.

b) Arkivforskriftens kapittel II. Arkivorganisering og arkivsystem

§1-2 i Arkivforskriften: "Høvet til å halde *eige arkiv etter andre og tredje ledd gjeld likevel ikkje dersom verksemda til eit utval inngår i den ordinære saksbehandlninga hos eit offentleg organ. I slike høve skal saksdokumenta journalførast og arkiverast hos dette organet*".

Det skulle således ikke være noen grunn til at vedtaket fra Den sentrale klagenemnda samt orienteringen om vedtaket til studenten skal være i egen sak og i et eget arkiv for Den sentrale klagenemnda. Det foreslås derfor at saksframlegg til Klagenemnda blir håndtert på samme måte som saksframlegg til TUV og TUTA. Da blir også selve vedtaket og brevet til studenten journalført i saken til fakultetet som initierte den. Det vil da kanskje være naturlig at saksbehandler ved HF sender brev ut til studenten med orientering om vedtaket i Den sentrale klagenemnda, da det er vedtaket som avslutter saken.

I forbindelse med punktet om henvendelser fra pressen står det i retningslinjene: "*Når Klagenemnda vedtak er fattet kan UiO oppgi fakultet, type fusk og reaksjonsform, samt eventuelt institutt*".

Per i dag blir fakultet, institutt og emne aktivt gjort kjent gjennom offentlig journal på UiO nettside. Dette legges ut av Arkivledelsen ved UiO hver tirsdag, og viser forrige ukes journalføring. Hvis det skal etterleves at verken fakultet, institutt eller emne skal være kjent for presse eller allmennheten før vedtak er fattet i Den sentrale klagenemnda, så må arkivene ved UiO omgående endre praksis for skjerming. I dag skjermes kun navnet til den som er mistenkt for fusk. Hvis det er mindre enn 10 kandidater som har avlagt emnet skjermes også navnet på emnet. Dette forutsetter at saksbehandler gir arkivet beskjed når det er aktuelt.

Hvis ovennevnte skal etterleves må alle saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk skjermes med grad 4, det vil si at alt skjermes unntatt avsender. Her må arkivene skrive NN. Dette blir da en form for utsatt offentlighet (offl. §4), og deler av opplysningene som skjermes skal da oppheves når vedtak er fattet i Den sentrale klagenemnda.

I følge HF-arkivets interne rutiner skal også emnet skjermes, men journalføring viser at denne praksisen ikke blir fulgt. Ved søk i databasen over de øvrige fakultetsarkivenes journalføring så viser den samme praksis, at verken emne, fakultet eller institutt blir skjermet fra offentlighet.

Det har tidligere ikke vært antydning at fakultet og instituttets navn skal være skjermet til vedtak i Klagenemnda foreligger (jf. retningslinjer for journalføring og offentlighet ved UiO av 2005 på lenke http://www.admin.uio.no/opa/arkiv/Retningslinjer_120506.html)

Vedrørende hjelpemidler og regler for sitering

Fakultetet er positiv til at det gis klare signaler til studentene om at de plikter å sette seg inn i reglene for sitat- og kildebruk, og at manglende kjennskap ikke fritar studenten for ansvar. Imidlertid krever dette at fakultetene og instituttene har lett tilgjengelig informasjon om regelverket på dette området. Fakultetets erfaring er imidlertid at informasjon på nettsider ikke når frem til studentene. Det er derfor viktig at faglærere i undervisningen dekker dette emnet på en god nok måte. Vi er av den oppfatning at det her må gjøres en jobb på fakultetsnivå i forhold til å bevisstgjøre faglærere i forhold til deres informasjonsplikt. Dette kan neppe omfattes av retningslinjene, men problemstillingen i forhold til at studenter ikke tar til seg informasjonen på nett er reell. I det henseendet oppstår det et problem at det i undervisningen ikke har blitt gitt tilstrekkelig og tilfredsstillende opplæring i sitat- og kildebruk. Vi ser derfor nødvendigheten av at fakultet/instituttets/faglæreres plikt til å informere vedrørende regler for sitat- og kilder også kommer klart frem i dette avsnittet.

3 Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår

Fakultetet er i stor grad enig i innholdet i punkt 3 som tar for seg ulike tilfeller hvor sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk kan reises. Imidlertid kunne fakultetet ønske seg en noe ryddigere fremstilling. Det kan med fordel benyttes underpunkter, for eksempel et punkt for "Eksamen med tilsyn", et punkt for "Eksamen uten tilsyn", og et punkt for saker som omhandler fusk/forsøk på fusk utenom selve eksamensavleggelsen. Dette ville gi en mer oversiktlig fremstilling.

I forbindelse med punktet om "Eksamen uten tilsyn" mener fakultetet at det er mer hensiktsmessig at eksempler på hva som betraktes som fusk på hjemmeeksamen kommer klart frem i selve retningslinjene, og ikke i en generell henvisning til egenerklæringsskjemaet. Fakultetet ønsker at

retningslinjene tar for seg hva som anses som fusk ved denne typen eksamen, på samme måte som det blir gjort i punktet om fusk ved "Eksamen med tilsyn". Her bør det fremheves at besvarelsen skal inneholde korrekt bruk av sitater og kildehenvisninger, at alle referanser/kilder som er brukt er ført opp i litteraturlista, at besvarelsen ikke er en kopi eller delvis kopi av en annen students besvarelse. Videre at besvarelsen ikke gjengir eget tidligere arbeid uten å oppgi dette som kilde og at besvarelsen ikke er kopi av pensumlitteratur, nettsider eller forelesningsnotater. I tillegg bør det være et punkt som presiserer at ved gruppearbeid er alle de involverte ansvarlige for besvarelsens innhold.

Fakultetet mener at retningslinjene på en god måte klargjør under hvilke omstendigheter det skal reises sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk. Fakultetet ser imidlertid behov for en begrepsavklaring. Slik fakultetet har forstått klagenemndas praksis så langt, skal saker der det tydelig fremgår at studenten er faglig umoden, finne sin løsning i sensur. En nærmere presisering av begrepet faglig umodenhet vil være til stor hjelp i fakultets saksbehandling og føre til at saker som ikke hører hjemme i Den sentrale klagenemnda blir avsluttet ved fakultetet. Fakultetet ønsker for øvrig en tilbakemelding på om det ville vært formålstjenlig å nevne i retningslinjene muligheten for at fakultetet stopper saken på fakultetsnivå, eller om dette heller bør inngå i nærmere regler til retningslinjene som fakultetet selv utarbeider. I tillegg ser vi det som ønskelig med en begrepsavklaring av uttrykkene "forsett" og "grov uaktsomhet" slik de nåværende retningslinjene gjør i punkt 3 om *Skyld-/beviskrav*.

I forbindelse med siste avsnitt under punkt 3, må fakultetet gjøre oppmerksom på at det er fakultetene som i de fleste tilfeller administrerer skoleeksamen og således er den enheten som er nærmest situasjonen om det skulle oppstå mistanke om fusk/forsøk på fusk. Eksamensvaktene som overvåker denne type eksamen har instruks om å ta kontakt med eksamenskontoret ved fakultetet om noe utilbørlig skulle skje i eksamenslokalet. (Dette gjelder så vidt vi kan se både HF, SV, Mat-Nat og UV.)

4 Sensur og sensors rolle

Fakultetet er meget kritiske til at en eksamensbesvarelse hvor det foreligger mistanke om fusk/forsøk på fusk skal sensureres på vanlig måte. De signaler som fakultetet har fått fra vitenskapelig ansatte viser at det er særdeles vanskelig å sensurere en besvarelse som ikke kan anses som et selvstendig arbeid. Slik fakultetet ser det kan det også påvirke karaktergivningen om sensor skal sensurere et arbeid vedkommende anser for å være fusk. Fakultetet mener derfor at eksamensmeldingen i det aktuelle emnet skal sperres i Felles Studentsystem og at saken prøves for klagenemnda. Hvis klagenemndas vedtak er at saken ikke kan anses som fusk men må tas i sensur, går saken tilbake til sensor med beskjed om at besvarelsen skal sensureres på vanlig måte.

Fakultetets saksbehandler kan ikke gå inn i den faglige vurderingen og er svært avhengig av de fagliges uttalelse i forbindelse med sin vurdering av tilfellet. I den siste tiden har fakultetet hatt saker til behandling hvor det har vært tvil om sensors rolle i forhold til fuskesaker. Særlig gjelder dette der hvor enhetene benytter seg av ekstern sensor. Generelt har det vært slik i vår saksbehandling at sensor skriver en rapport om forholdet, hva sensor anser at fusket består i og hvor omfattende det er. Det har imidlertid oppstått situasjoner hvor fakultetet har ment at sensors rapport har vært mangelfull og lite tilfredsstillende og dette har gjort den videre saksbehandling vanskelig. Særlig gjelder det rapporter hvor sensor antyder at det foreligger mer avskrift enn det som de har avdekket, men at sensor ikke ser noen grunn til å forfølge dette videre, underforstått at sensor anser det som et faktum at besvarelsen er et forsøk på fusk og det ikke er nødvendig med en videre gjennomgang. I de fleste av tilfellene velger fakultetet å sende rapporten tilbake og etterlyse

en grundigere gjennomgang. Ved de anledningene hvor sensor ikke etterfølger oppfordringen har fakultetet et problem i forhold til at det ikke finnes retningslinjer for hvor omfattende sensors rapport skal være og hvor mye de plikter å gå inn i materien. Det har vist seg nytteløst å vise til *Forvaltningsloven* § 17, hvor det legges vekt på at saken skal være så godt opplyst som mulig før et vedtak treffes. Fakultetet har full forståelse for at de herværende retningslinjene ikke kan inneholde særlig spesifikke regler i forhold til dette temaet, men etterlyser likevel en mer utfyllende gjennomgang av sensors rolle.

5 Fakultetets behandling

I avsnitt fem og seks som omhandler bistand fra advokat heter det at kandidaten vil få dekket kostnader fra sak om bortvisning/utestenging eller annullering er reist. Fakultetet har forstått det dit hen at studenter også kan få dekket advokatkostnader om saken ikke fremmes for klagenemnda. Om dette fortsatt er tilfellet bør det opplyses om dette her.

7 Administrativ oppfølging av Klagenemndas vedtak

I punkt 7 står det: *Eventuelt vedtak om utestenging gjelder fra det tidspunktet Klagenemnda vedtar. Vedtaket kan iverksettes straks selv om eksamenskandidaten anker til Den nasjonale klagenemnda og deretter bringer vedtaket inn for rettsapparatet.* Fakultetet stiller spørsmål ved om nemnda kan iverksette vedtaket om utestegning med umiddelbart virkning? Slik fakultetet har forstått det er dette punktet ikke i tråd med det som er vanlig praksis i dag og ønsker en klargjøring på hvorvidt det har skjedd endringer på dette punktet.

Fakultetet stiller seg i utgangspunktet positiv til at et vedtak om utestenging iverksettes umiddelbart. Vi er av den oppfatning at om sanksjonen utestenging skal ha noen betydning som reaksjonsform må vedtaket tre i kraft samme semester som Klagenemnda gjør sitt vedtak. Det er imidlertid to problemer i forbindelse med dette. Slik fakultetet har oppfattet det er det i dag ikke vanlig ved Universitetet i Oslo å videreformidle Klagenemndas vedtak til andre universiteter og høyskoler. Studenter kan altså i praksis gå videre i sine studier ved et annet lærersted som omfatter vedtaket. Dette er slik fakultetet ser det en undergraving av Klagenemndas vedtak.

Fakultetets andre punkt omfatter studentens rettsikkerhet. Mulighet til å gjennomføre sanksjonen overfor studenten må veies opp mot studentens rett til å klage på vedtaket og ikke bli straffet før en eventuell klage er avgjort i Den nasjonale klagenemnda. Vi anser det som naturlig at Universitetsdirektørens mulighet til å utsette vedtakets iverksettelse, jf. *Forvaltningsloven* § 42 er ment å skulle ivareta studentens rettsikkerhet.

Det heter videre i punkt 7 at: *Ved vedtak om utestengning skal fakultetet se til at eksamenskandidaten ikke deltar på obligatorisk undervisning i perioden vedkommende er utestengt.* I den forbindelse etterspør fakultetet en ordning med kobling mellom et gyldig vedtak i nemnda og muligheten til å melde seg til eksamen. Imidlertid innser fakultetet at man på grunn av tidsaspektet likevel må foreta en manuell sjekk, særlig der vedtaket fattes et stykke ut i semesteret.

Fakultetets kommentar til siste punkt: Siden karakteren automatisk sperres kan emnet neppe inngå i en grad. Siden dette likevel er med må fakultetet spørre om dette betyr at det kan forekomme saker hvor det foreligger tilbakevirkende kraft i forbindelse med fusk?

Utestegning ved grov uaktsomhet

Til slutt vil fakultetet gi noen kommentarer til signalene fra sentralt hold om at det i de nye retningslinjene kun kreves grov uaktsomhet og ikke forsett, for å utestenge en eksamenskandidat som følge av fusk/forsøk på fusk. Fakultetet ser at denne strengere linjen kan ha en preventiv virkning ovenfor studentene. Men dette er selvsagt under forutsetning av at informasjonen om klagenemndas strengere linje og nemndas vedtak i slike saker når ut til studentene.

Likevel mener fakultetet at man bør være forsiktig med bruk av denne type sanksjon der det ikke er snakk om forsett. For mange studenter vil opprettelsen av en fuskesak mot dem og eventuell påfølgende sanksjon som annullering av eksamen være en hard nok straffereaksjon. Man må også veie den preventive effekten opp mot studentens rettsikkerhet, da utestegning vil ha til dels alvorlige konsekvenser for den enkelte student. Videre mener fakultetet at om man skal legge seg på en strengere linje må begrepet grov uaktsomhet defineres klarere i retningslinjene. Fakultetet mener primært at det tjener studentenes rettsikkerhet at straffereaksjonene er tydelig differensiert og at det i de fleste tilfeller ved grov uaktsomhet er slik at sanksjonsformen annullering er tilstrekkelig.

Fremfor strengere sanksjoner ved grov uaktsomhet vil fakultetet fremheve viktigheten av å få frem mørketallene i forhold til fusk/forsøk på fusk. De faglige ansatte som står for sensuren bør i større grad oppmuntres til å sende alle saker hvor de ser ulike former for plagiat/avskrift til fakultetene som mulig fuskesaker. Dette vil etter fakultetets mening ha en større preventiv effekt en strengere straff ved grov uaktsomhet. Slik fakultetet ser det er det i samspillet mellom faglærer og den enkelte student at arbeidet må gjøres. Dette i forhold til informasjon om etisk redelighet i forhold til akademisk arbeid. Her kan selvsagt også de administrativt ansatte ved fakultetene og instituttene bidra, særlig da i forhold til de nye studentene med informasjonsmøter ved semesterstart.

Anne Ma Eide
fakultetsdirektør

Helga Reiss
seksjonssjef

UNIVERSITETET I OSLO

DET JURIDISKE FAKULTET

Universitetsdirektøren

UNIVERSITETET I OSLO	
DELARKIV FOR SENTRALADMINISTRASJONEN	
NOTAT	
MOTTATT	02 OKT 2007
Kvittert av	T.A.S. 02.10.2007

Det juridiske fakultet
Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: 22 85 98 75
Telefaks 22 85 98 70

Saksbehandler: Randi Saunes
Dato: 28.09.07 Saksnr: 06/13957 - 16
Sakseier: STA
Saksnr: 06/13957

Besøksadr. Karl Johans gt. 47

Web-adr: www.jus.uio.no

Svar på høring om "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo"

Fakultetet slutter seg til det forelagte utkastet til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk..", med følgende bemerkninger;

1. Kommentar til oversendelsesbrevet til høringsutkastet, annet avsnitt;

"Den største materielle forskjellen fra forrige til nåværende lov er at det "kun" kreves grov uaktsomhet, og ikke forsett, for å utestenge en eksamenskandidat som følge av fusk/forsøk på fusk. [..]"

Fakultetet har i hovedsak praktisert at saker der vi konkluderer med at det forekommer grov uaktsomhet har innstilt til annullering av eksamen, mens vi i saker der vi konkluderer med mistanke om fusk/forsøk på fusk har innstilt til utestengelse. Fakultetets oppfatning er at denne grensegang står i samsvar med alvorlighetsgraden av handlingen fra kandidatens side, og fakultetet ønsker derfor å videreføre denne linjen selv om ny Lov om universiteter og høyskoler åpner for en strengere tolkning.

2. Kommentar til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk.."

- Pkt. 3, siste avsnitt:

"Instituttet er nærmest situasjoner hvor mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, og det er naturlig at mye av grunnlagsmaterialet utarbeides der."

Det bemerkes at dette for fakultetet er misvisende da all eksamensavvikling er sentralisert til fakultetet uten deltakelse fra instituttet, med unntak av eksamen ved IKRS.

- Pkt 5, tiende avsnitt:

"[...]. Det skal ikke foretas noen faglig behandling på instituttet/fakultetet av denne typen saker forutfor Klagenemndas behandling."

Formuleringen oppfattes som uklar. I enkelte saker anses det for nødvendig med en faglig vurdering av faglærer/eksamensansvarlig/eksamensformann og/eller sensorer for å sikre en

forsvarlig saksbehandling forutfor oversendelse av saken til klagenemnda. Fakultetet anser det for helt nødvendig at dette videreføres for en kvalitetssikring av saken.

Fakultetet har ingen kommentar utover dette.

Med hilsen

Tove Blix
Tove Blix

Fakultetsdirektør

Randi Saunes
Randi Saunes

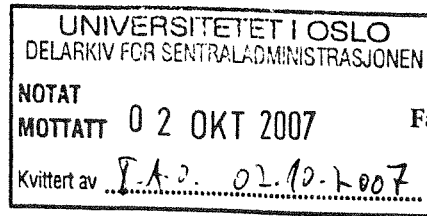
Leder eksamensseksjonen

UNIVERSITETET I OSLO

DET ODONTOLOGISKE FAKULTET

Til: Universitetsdirektøren
Postboks 1072 Blindern
N-0316 Oslo

Fakultetsadministrasjonen
Studieseksjonen
PB 1142 Blindern
0317 Oslo

Fra: Det odontologiske fakultet

Geitmyrsveien 69, 3. etasje

Telefon: 22 85 22 41
Telefaks: 22 85 23 32
www.odont.uio.no

Dato: 26.09.07

Deres ref.: 06/13957 - 15

Vår ref.: HKL

Høring - Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo

Det odontologiske fakultet har mottatt rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo. Det bes om et høringsvar, og Det odontologiske fakultet ønsker å kommentere følgende forhold. Dette brevet er også sendt elektronisk til universitetsdirektøren.

Det odontologiske fakultet har gjennomgått rutinene, og finner at de er greit beskrevet og vil kunne fungere tilfredsstillende for vårt fakultet. Det odontologiske fakultet registrerer at nivået nå er beskrevet som "grov uaktsomhet", i motsetning til tidligere "forsett", før reaksjoner iverksettes. Dette oppfattes ikke som et problem, da "grov uaktsomhet" kan tydelig defineres.

Det odontologiske fakultet har en vesentlig andel av obligatoriske arbeidskrav som må være godkjente og vurderes før fremstilling til eksamen. Kunnskapsdepartementet har gitt en grei tolkning av dette i brev til Høgskolen i Østfold. Det vil imidlertid være ønskelig med en ytterligere presisering av disse rutinene.

Med vennlig hilsen

Pål Brodin
dekan

Tove Langhaug
fakultetsdirektør

Subject: [Fwd: Re: Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO]
From: Kirsti Margrethe Mortensen <k.m.mortensen@admin.uio.no>
Date: Tue, 02 Oct 2007 10:46:22 +0200
To: Delarkiv SA <postmottak@admin.uio.no>

Ref. 06/13957
skal ligge på
06/13957
KM 1.12.2007

Hei!

Til registrering på sak 06/13957.

Kirsti MM

----- Original Message -----

Subject: Re: Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO
Date: Mon, 01 Oct 2007 15:24:27 +0200
From: oystein.bergkvam@matnat.uio.no
Organization: UiO
To: Kirsti Margrethe Mortensen <k.m.mortensen@admin.uio.no>
References: <46DE8A2D.3010601@matnat.uio.no>

Hei!

Vedlagt følger høringsbrev, samt utkast til nye "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved UiO" i en elektronisk utgave. Dette er også sendt dere i ordinær post.

Ta gjerne kontakt med meg hvis det er noe dere lurer på.

Vi finner utkastet til nye rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk fornuftig. Det stemmer for det meste med vår praksis i slike saker per. d.d., og vi synes det er en korrekt og fornuftig måte å jobbe på. Vi har ingen innvendinger til utkastet.

--

Hilsen

Øystein Bergkvam
Eksamenskoordinator
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Postboks 1032 - Blindern
0315 Oslo

tlf: 22 85 63 45
faks: 22 85 43 67

VEDLEGG 5

UNIVERSITETET I OSLO

NOTAT

Fakulteter

Sentre

Universitetsbiblioteket

Studentparlamentet

Den sentrale klagenemnd ved UiO

Vår ref: ~~06/13756~~

06/13957 - 13/14

Saksbehandler: Studieavdelingen v/Kirsti Margrethe Mortensen, tlf 22 85 78 34
Oslo, 4. september 2007

Universitetsdirektøren

Postboks 1072 Blindern
N-0316 Oslo

Administrasjonsbygningen, 9. et.

Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo - Høring

Vedlagt følger utkast til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk til eksamen ved Universitetet i Oslo". Disse rutinene vil erstatte dagens "Retningslinjer ved behandling av fusk/forsøk på fusk til eksamen", som bygger på Lov om universiteter og høyskoler av 1995.

Den største materielle forskjellen fra forrige til nåværende lov er at det nå "kun" kreves grov uaktsomhet, og ikke forsett, for å utestenge en eksamenskandidat som følge av fusk/forsøk på fusk. Fakultetene bes kommentere konsekvensene av dette.

Egenerklærings skjemaene som følger vedlagt til "Rutinene" har tidligere vært på høring til enhetene, jf sak 06/13 957.

Spørsmål vedrørende mistanke om fusk/forsøk på fusk på obligatoriske aktiviteter er ikke utførlig behandlet i det vedlagte utkastet til rutiner, men det vises til lovteksten som innebærer at også obligatoriske arbeidskrav kan omfattes av dette regelverket. Her har dessuten Kunnskapsdepartementet i svar til Høgskolen i Østfold presisert hvordan dette bør tolkes, og kopi av dette brevet følger også vedlagt. Dersom enhetene ønsker en ytterligere presisering i "Rutinene" ber vi om innspill på det.

Når det gjelder innføringen av Ephorus, UiOs nyinnkjøpte elektroniske plagiatkontrollssystem, vil enhetene i løpet av relativt kort tid få nærmere informasjon om implementering, og det vil i løpet av høsten 2007 utarbeides egne rutiner for bruk av Ephorus.

Enhetene inviteres til et møte for å diskutere utkastet
**tirsdag 18. september klokken 1415-1545 i Studieavdelingens møterom i 2. et. i
Administrasjonsbygningen.**

Påmelding til møtet sendes til regelverk@admin.uio.no innen fredag 14. september 2007.

Rutinene vil bli fastsatt av universitetsdirektøren. Universitetsdirektøren ber om tilbakemelding på høringen innen **mandag 1. oktober 2007.**

Monica Bakken
studiedirektør
e.f.

Jennifer A. Akselsen
nestleder i Seksjon for
studeadministrative tjenester

Vedlegg: Utkast til "Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo
Kopi av brev av 20.4.2006 fra Kunnskapsdepartementet til Høgskolen i Østfold, med kopi til de
øvrige universiteter og høyskoler

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

KOPI

Høgskolen i Østfold
v/Therese Gram
1757 Halden

UNIVERSITETET I OSLO DELARKIV FOR SENTRALADMINISTRASJONEN
22 MAI 2006
Saksnr. 05/10212-4
Ark. 339/ Avd/Saksb. STA/AR

Deres ref

Vår ref
200603592-/KSH

Dato
20.04.2006

**Spørsmål rundt tolkningen av lov om universiteter og høyskoler -
obligatoriske arbeidskrav**

Vi viser til e-post 27. februar 2006. På bakgrunn av konkrete problemstillinger knyttet til obligatoriske arbeidskrav ber du departementet komme med noen klargjøringer. Departementet ønsker ikke gå inn i institusjonens saksbehandling av enkelttilfeller, men vil besvare din henvendelse ut i fra en generell tolkning av loven.

Fusk ved obligatoriske arbeidskrav:

Du stiller spørsmål om bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven om fusk kan anvendes i forbindelse med obligatorisk arbeidskrav.

Etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 4-7 første ledd kan eksamen, prøve eller godkjent kurs annulleres dersom studenten blir tatt i fusk. For samme forhold kan studenten utestenges fra institusjonen, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd. Loven definerer ikke hva som ligger i eksamen, prøve eller kurs. Formålet bak bestemmelsen er å ramme de tilfeller der studenter har skaffet seg adgang til eller gjennomført en eksamen eller prøve ved hjelp av uredelig opptreden, jf. Ot.prp. 69 (88-89) s. 48.

I forarbeidene til den tidligere lov om universiteter og høyskoler § 54 nr. 1 som tilsvarer dagens § 4-7 første ledd, står det: "Annullering av godkjenning av kurs er aktuelt hvor dette er obligatorisk eller gir annen form for eksamens – eller prøvemessig uttelling." (Ot.prp. nr. 85 (93-94) s. 80). Sammen med formålet bak bestemmelsen om fusk, tilsier dette at bestemmelsen om fusk som utgangspunkt også kan anvendes ved obligatoriske arbeidskrav der det inngår et element av vurdering fra institusjonens side. Utover dette finnes ingen forhåndsdefinert grense for hvilke tilfeller som faller inn

Rutiner for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo

1. Innledning

Rutinene for behandling av mistanke om fusk/forsøk på fusk er fastsatt av Universitetsdirektøren **XX dato**.

Formålet med rutinene er å presentere saksgangen i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk ved Universitetet i Oslo (UiO) for de aktører som vil være involvert i denne type saker.

Det er i disse rutinene forsøkt tatt hensyn til mangfoldet i universitetets prøvings- og eksamensformer, slik at rutinene kan benyttes i mange ulike saker. Det kan imidlertid dukke opp tilfeller som ikke direkte er omhandlet i disse rutinene, men i de fleste tilfeller vil imidlertid saken kunne forberedes på vanlig måte i samsvar med rutinene.

2. Generell informasjon

I henhold til Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo skal eksamenskandidatene få klar og lett tilgjengelig informasjon om tillatte hjelpemidler, tillatte innarbeidelser i hjelpemidler og fakultetenes/instituttene kontrollordninger for hjelpemidler i emnebeskrivelsen/programplanen eller i annen forhåndsinformasjon fra fakultetet/instituttet, slik at de er trygge på hvordan de skal forholde seg for ikke å bli mistenkt for fusk/forsøk på fusk. Alt annet som har eller kan ha faglig interesse utover de tillatte hjelpemidlene klassifiseres som ulovlige hjelpemidler. Studenter/ eksamenskandidater plikter å sette seg inn i de gjeldende reglene for hjelpemidler ved eksamen og om kildebruk ved oppgaveskriving. Manglende kjennskap til reglene om fusk/forsøk på fusk, hjelpemidler og siteringsregler fritar ikke for ansvar.

Den enkelte saksbehandler har taushetsplikt, jf Forvaltningsloven § 13. Det samme gjelder sensorer, eksamensvakter og andre ansatte ved universitetet som kommer i kontakt med saken. Saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk skal unntas offentlighet i henhold til Offentlighetslovens § 5a, jf. Forvaltningslovens § 13.

Den sentrale klagenemnda ved UiO (Klagenemnda) fatter vedtak i saker om mistanke om mistanke om fusk/forsøk på fusk, og reaksjonsformene i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk er behandlet i UH-lovens §§ 4-7 og 4-8:

1. Annullering av eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs (§ 4-7).
2. Utestenging av fra institusjonen og tap av retten til å gå opp til eksamen ved institusjonen og eventuelt andre institusjoner under UH-loven, dvs. norske universiteter og høyskoler (§ 4-8).

Disse reaksjonsformene kan ikke iverksettes før det er fattet vedtak i Klagenemnda.

Henvendelser fra pressen eller andre i saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk skal henvises til Universitetsdirektøren/Studiedirektøren. Når Klagenemndas vedtak er fattet kan UiO oppgi fakultet, type fusk og reaksjonsform, samt eventuelt institutt. Av hensyn til den allmennpreventive effekten av slike vedtak er det viktig at de når ut til eksamenskandidatene.

All post til studenter/eksamenskandidater i forbindelse med saker vedrørende mistanke om fusk/forsøk på fusk skal sendes rekommandert.

3 Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår

UiO benytter en rekke metoder for å avdekke fusk/forsøk på fusk, herunder plagiattrollverktøy.

Når sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk oppdages, har eksamenskandidaten rett til å fullføre pågående eller resterende eksamen(er) som planlagt. Eventuelle sanksjoner kan ikke iverksettes før det er fattet vedtak i Klagenemnda.

Som hovedregel skal alle saker hvor det er mistanke om fusk/forsøk på fusk fremmes for Klagenemnda.

Det skal reises sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk:

- I tilfeller hvor det er mistanke om at en student eller eksamenskandidat har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs, jf UH-loven § 4-7, første ledd.
- På grunnlag av fusk/forsøk på fusk i de arbeider som kreves godkjent for å få fremstille seg til eksamen, jf UH-loven § 4-7, første ledd.

Ved eksamener med tilsyn kan mistanke om fusk/forsøk på fusk for eksempel oppstå dersom:

- Eksamenskandidaten har ulovlige hjelpemidler tilgjengelig under eksamen. For at sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk skal reises for Klagenemnda er det ikke nødvendig at eksamenskandidaten har brukt de ulovlige hjelpemidlene eller blir tatt på fersk gjerning i å bruke dem.
- Eksamenskandidaten har ulovlige hjelpemidler tilgjengelig på områder utenfor selve eksamenslokalet, for eksempel plassert/gjemt på toalettet.
- Eksamenskandidaten samtaler med eller på annen måte kommuniserer med andre om eksamensoppgavene under eksamen eller i eventuelle pauser.
- Eksamenskandidaten sender en annen person for å avlegge eksamen i sitt sted.

Ved eksamener uten tilsyn kan mistanke om fusk/forsøk på fusk for eksempel oppstå dersom kandidaten har handlet i strid med punktene i egenerklæringsskjemaet, jf. vedlegg til disse rutinene.

I tilknytning til eksamen kan det reises sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk også på grunnlag av forhold som ikke skjer under selve eksamensavleggelsen. Dette kan for eksempel skje dersom:

- Eksamenskandidaten før eksamen skaffer seg tilgang til eksamensoppgavene.
- Eksamenskandidaten forsøker/greier å endre sin besvarelse etter at den er levert, også dersom dette skjer etter at sensuren for den aktuelle eksamenen er falt.
- En student/eksamenskandidat hjelper andre studenter/eksamenskandidater med å fuske.

Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, skal instituttet/fakultetet kartlegge situasjonen og sikre seg eventuelle bevis. Dokumentasjonen må være så nøyaktig som mulig og omfatte alle aktuelle dokumenter. Hva som er aktuelt vil avhenge av hvordan man mistenker at eksamenskandidaten har fusket/forsøkt å fuske. Det skal utarbeides en oversikt over personer som har vært involvert, siden disse vil kunne bli benyttet som vitner.

Instituttet er nærmest situasjoner hvor mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, og det er naturlig at mye av grunnlagsmaterialet utarbeides der. Instituttet skal imidlertid snarest kontakte fakultetet for samarbeid om den videre framdriften. For å sikre en enhetlig praksis på fakultetet bør fakultetet som en hovedregel ha det overordnede ansvaret i denne typen saker. Dersom fakultetet er i tvil om en uregelmessighet hører inn under fuskebegrepet, skal fakultetet kontakte Universitetsdirektøren v/Studieavdelingen for bistand.

4 Sensur og sensors rolle

Når mistanke om fusk/forsøk på fusk oppstår, skal eksamensbesvarelsene normalt sensureres på vanlig måte, men eksamenskandidaten får ikke opplyst karakteren før det er avgjort om saken skal fremmes for Klagenemnda. Dersom saken fremmes for Klagenemnda, blir sensuren ikke gjort kjent for eksamenskandidaten. Dersom Klagenemnda vedtar at en eksamen skal annulleres, får eksamenskandidaten ikke opplyst resultatet av den eventuelle sensuren for eksamenen. Dersom Klagenemnda vedtar at en eksamen ikke skal annulleres, får eksamenskandidaten opplyst resultatet av sensuren for eksamenen og fakultetet overfører karakteren til eksamensprotokollen.

5 Fakultetets behandling

Når saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk er oppdaget skal fakultetet eller instituttet snarest mulig informere eksamenskandidaten om at en sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk er under forberedelse og gi eksamenskandidaten anledning til å uttale seg skriftlig og/eller muntlig, jf. § 16 i Forvaltningsloven. Eksamenskandidaten skal få vite hva mistanken går ut på, få opplyst hvordan saken vil bli behandlet videre og hvilke rettigheter han/hun har. Informasjonen skal inneholde en orientering om eksamenskandidatens rettigheter etter UH-lovens §§ 4-7, 4-8 og 4-11. Denne informasjonen skal eksamenskandidaten også få skriftlig.

Eksamenskandidaten har rett til et møte med instituttet/fakultetet for ytterligere klarlegging av saken.

Eksamenskandidaten har rett til å få uttale seg skriftlig i saken.

Eksamenskandidaten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen, jf. Forvaltningslovens § 12. Når kandidaten har opplyst universitetet om hvem han/hun har antatt som fullmektig, skal all videre kontakt skje gjennom vedkommende.

Eksamenskandidaten har rett til å få dekket kostnader til advokatbistand fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt, jf UH-lovens § 4-8, femte ledd. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen., jf. UH-lovens § 4-8, femte ledd. Det forutsettes at advokatens honorar følger statens satser.

Kandidaten vil normalt få dekket eventuelle advokatutgifter fra skriftlig advarsel er gitt også dersom saken fremmes bare som annulleringssak, men det forutsetter at fullmektigen er meldt inn på forhånd, at antallet timer det kreves godtgjørelse for er rimelig og at timesatsen er i tråd med den gjeldende satsen for offentlig oppnevnte advokater.

Eksamenskandidaten eller dennes fullmektige har rett til partsinnsyn i saken etter Forvaltningslovens §§ 18-20. Eksamenskandidaten eller dennes fullmektig vil under saksforberedelsen normalt bare ha rett til innsyn i det faktiske grunnlaget, for eksempel egne prøver, beskrivelser av hendingsforløpet, vitneprov og rutinene for behandling av fusk/forsøk på fusk.

Eksamenskandidatens eksamensbesvarelse(r) kan sendes til sensur, men sensur skal ikke bekjentgjøres eller overføres til protokoll før vedtak i saken er fattet. Hvis Klagenemnda vedtar at en eksamen skal annulleres, får eksamenskandidaten ikke opplyst resultatet av sensuren for eksamenen. Dersom

Klagenemnda vedtar at en eksamen ikke skal annulleres, får eksamenskandidaten opplyst resultatet av sensuren for eksamenen og fakultetet overfører karakteren til eksamensprotokollen.

Instituttet og fakultetet utreder saker om mistanke om fusk/forsøk på fusk. Det skal ikke foretas noen faglig behandling på instituttet/fakultetet av denne typen saker forut for Klagenemndas behandling.

I henhold til § 9.1 i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo er det fakultetet selv som skal fremme sak om mistanke om fusk/forsøk på fusk, herunder utarbeide et fremleggsnotat til Klagenemnda. Notatet skal beskrive bakgrunnen for saken og de faktiske forhold i saken. All nødvendig dokumentasjon skal vedlegges. Eventuelle uttalelser fra vitenskapelig ansatte, for eksempel sensorer, kan vedlegges fremleggsnotatet.

Fremleggsnotatet skal inneholde en vurdering av mulige sanksjoner i den konkrete saken. Fakultetet skal vurdere sanksjonsnivået og innstille overfor Klagenemnda, men endelig vedtak fattes av Klagenemnda alene.

6 Klagenemndas behandling

Klagenemndas sekretariat skal underrette eksamenskandidaten eller dennes fullmektige om tid og sted for Klagenemndas behandlingen av saken.

Eksamenskandidaten og dennes fullmektige har rett til å møte under behandlingen i Klagenemnda. Hvis eksamenskandidaten og/eller dennes fullmektige ønsker å møte under behandlingen i Klagenemnda, skal dette meldes til Klagenemndas sekretariat senest dagen før møtet.

7 Administrativ oppfølging av Klagenemndas vedtak

Eventuelt vedtak om utestenging gjelder fra det tidspunktet Klagenemnda vedtar. Vedtaket kan iverksettes straks selv om eksamenskandidaten anker til Den nasjonale klagenemnda og deretter bringer vedtaket inn for rettsapparatet. Universitetsdirektøren kan beslutte å gi vedtaket utsatt iverksettelse, jf. Forvaltningslovens § 42.

Klagenemndas sekretariat skal underrette eksamenskandidaten om Klagenemndas vedtak, jf. Forvaltningslovens §§ 24 og 25. Underretningen skal omfatte selve vedtaket og begrunnelsen for dette, samt hvilke konsekvenser vedtaket får for eksamenskandidaten. I tillegg skal det vedlegges en orientering om eksamenskandidatens rettigheter etter UH-lovens §§ 4-8, fjerde ledd og 4-11, herunder klagefristen til Den nasjonale klagenemnda og fristen for å bringe vedtaket inn for rettslig prøving.

Etter vedtak om annullering skal fakultetet foreta de nødvendige registreringer i eksamensprotokollen.

Ved vedtak om utestengning skal fakultet se til at eksamenskandidaten ikke deltar på obligatorisk undervisning i perioden vedkommende er utestengt.

Ved vedtak om utestengning skal Universitetsdirektøren v/Studieavdelingen registrere utestengingen i Felles studentsystem, samt be om å få returnert eventuelt utstedt semesterkort.

Hvis den eksamenen som annulleres utgjør en nødvendig del av en allerede tildelt grad, skal UiO v/ det aktuelle fakultetet kreve vitnemål returnert fra eksamenskandidaten, jf. UH-lovens § 4-7, femte ledd. Hvis dette ikke skjer frivillig, skal Universitetsdirektøren rette henvendelse til namsmannen om tvangsinndrivelse.

8 Klage på Den sentrale klagenemndas vedtak

Eksamenskandidaten kan påklage Den sentrale klagenemndas vedtak til den nasjonale "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til 4-10". Eventuell klage på vedtak fattet av Den sentrale klagenemnda ved UiO oversendes fra universitetsdirektøren til "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til 4-10", som fatter endelig vedtak i saken.

Dersom "Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til 4-10" opprettholder Den sentrale klagenemndas vedtak, kan eksamenskandidaten bringe saken inn for domstolene for rettslig prøving. Slikt søksmål må reises innen 3 måneder etter at endelig vedtak foreligger, jf § 4-11, første ledd. Eventuelt søksmål tas ut ved Oslo tingrett.

Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet, herunder også honorar til saksøkers advokat, jf UH-lovens § 4-11, andre ledd.

Når en sak er behandlet ved domstolene er dommen offentlig. I andre sammenhenger enn konkret saksbehandling, for eksempel i informasjonssammenheng ved UiO, skal eksamenskandidaten anonymiseres.

Vedlegg
Selvstendig oppgave
Obligatorisk egenerklæring
Ved innlevering av oppgave ved Universitetet i Oslo

Jeg erklærer at min oppgave som herved leveres til eksamen i:
type oppgave (for eksempel masteroppgave eller hovedoppgave):
emnekode:
emnenavn:

er utført ene og alene av undertegnede

(Ved gruppeeksamen skal annet skjema benyttes.)

ikke har vært benyttet til annen eksamen tidligere eller i inneværende semester ved Universitetet i Oslo eller ved annet nasjonalt eller internasjonalt lærested ikke gjengir andres arbeider (for eksempel faglitteratur/artikler/nettsider/annet) uten å oppgi kilde

ikke gjengir eget arbeide uten å oppgi kilde

inneholder i litteraturlisten alle kilder og referanser som er benyttet i oppgaven

Jeg er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk/forsøk på fusk og kan medføre annullering av eksamen og mulig utestenging fra universiteter og høyskoler i Norge, jf Universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 og 4-8 og Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 9.

Navn (med blokkbokstaver)

Fødselsnummer (11 siffer)

_____
Sted, dato

_____
Underskrift

Gruppeoppgave
Obligatorisk egenerklæring
ved innlevering av oppgave ved Universitetet i Oslo

Jeg erklærer at min oppgave som herved leveres til eksamen i:
type oppgave (for eksempel masteroppgave eller hovedoppgave):
emnekode:
emnenavn:

er utført i samarbeid med (navn på de øvrige forfatterne),
og at jeg:
enten

___ står ansvarlig for de deler av oppgaven som er nærmere spesifisert i forordet til oppgaven,
og/eller

___ står ansvarlig for hele oppgaven på lik linje med de øvrige forfatterne av denne oppgaven
(Jeg har krysset av for et av alternativene.)

ikke har vært benyttet til annen eksamen tidligere eller i inneværende semester ved Universitetet i Oslo eller ved annet nasjonalt eller internasjonalt lærested

ikke gjengir andres arbeider (for eksempel faglitteratur/artikler/nettsider/annet) uten å oppgi kilde

ikke gjengir eget arbeide uten å oppgi kilde

inneholder i litteraturlisten alle kilder og referanser som er benyttet i oppgaven

Jeg er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk/forsøk på fusk og kan medføre annullering av eksamen og mulig utestenging fra universiteter og høyskoler i Norge, jf Universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 og 4-8 og Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 9.

Navn (med blokkbokstaver)
Fødselsnummer (11 siffer)

Sted, dato

Underskrift

VEDLEGG 6

UiO - nettsider

Søk

[Studier](#) [Studentliv](#) [Forskning](#) [For ansatte](#) [IT-tjenester](#) [Oppslagstavla](#) [Bibliotek](#)

OM UIO

Du er her: [Studieavdelingen](#) > Ephorus

Ephorus ved UiO

Ephorus er et plagieringskontrollverktøy som har vært utprøvd i flere miljøer ved UiO. Fra våren 2008 er Ephorus tilgjengelig for alle fagmiljøer som ønsker å benytte det. Dersom et fakultet eller fagmiljø ønsker å ta i bruk Ephorus, kontakt Studieavdelingen på plagiatkontroll@admin.uio.no.

Hvilke emner kan bruke Ephorus?

Ephorus undersøker graden av samsvar mellom tekster, så verktøyet kan bare brukes i "skrivefagene". Fakultetet eller fagmiljøet kan selv avgjøre hvilke emner som skal bruke Ephorus. Studieavdelingen anbefaler imidlertid at Ephorus brukes bare på oppgaver som blir levert i Fronter, fordi det er mer praktisk.

Fakultetene plikter å informere studentene om at Ephorus kan bli brukt ved vurderingen i et emne. Når Ephorus tas i bruk, bør det være som ledd i et helhetlig opplegg hvor både preventive tiltak, opplæring og kontrolltiltak inngår. Det er viktig med informasjon om kildebruk og sitattekniikk og trening i oppgaveskriving, slik at studentene kan unngå å havne i en situasjon der de blir mistenkt for fusk.

Hvordan bruke Ephorus?

Fakultetet og fagmiljøet må vurdere grensesnittet for Ephorus på hvert enkelt emne som skal bruke verktøyet. Skal alle besvarelser kontrolleres eller bare et utvalg? Hvor stort kan samsvaret være før det resulterer i en advarsel? Hvordan skal oppgaver som blir markert med treff følges opp?

I noen emner vil det naturlig være mer samsvar enn i andre emner uten at det nødvendigvis betyr at sjansen for fusk er større. Oppfølgingen av Ephorus-bruken vil avhenge både av oppgavetyper og av fagets tradisjoner, og det er derfor viktig at Ephorus er del av et helhetlig faglig opplegg.

Aktuelt om Ephorus ved UiO

[Se alle nyhetene](#)[RSS](#) [RSS-strøm](#) [Hva er RSS?](#)

Mistanke om fusk

Dersom det oppstår mistanke om fusk, er det viktig at rutiner for fuskesaker alltid følges. Rutinene beskriver hva som skal skje når mistanke om fusk oppstår og beskriver studentenes rettigheter i en slik situasjon.

Brukerstøtte

Fakultetet må etablere et støtteapparat for de fagmiljøene som skal bruke Ephorus, og må også vurdere om det er nødvendig med en superbruker på fakultets- eller instituttnivå.

For tilgang til eller spørsmål om Ephorus, kontakt:
plagiatkontroll@admin.uio.no

Spørsmål i forbindelse med Fronter kan rettes til:
houston@usit.uio.no

Redaksjon: [Studieavdelingen, sta-nett@admin.uio.no](mailto:sta-nett@admin.uio.no)
Dokument opprettet: 14.12.2007, endret: 14.12.2007

[Kontakt UiO](#) [Hjelp](#)

**Til Universitetets studiekomité
Fra Universitetsdirektøren**

Sakstype:	Vedtakssak
Møtesaksnr.:	V-sak 2
Møtenr.:	1/08
Møtedato:	31.1.2008
Notatdato:	14.1.2008
Arkivsaksnr.:	06/16248
Saksbehandler:	Kyrre Vatsend, HF / Torill Marlene Sandberg, STA

Opprettelse av to masterstudieretninger innenfor eksisterende program, og opprettelse av 80-gruppe

Henvi sning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:

1. *Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 3.2.1 a:* "Universitetsstyret oppretter et studieprogram, herunder eventuelle studieretninger som alene kan gi en grad."
2. *Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 3.2.2 a:* "Universitetsstyret oppretter en emnegruppe av 80 studiepoengs omfang eller mer innenfor et nytt fagområde [...]."
3. *Funksjonsbeskrivelse for Universitetets studiekomité A:* "Være et rådgivende organ for universitetets ledelse i spørsmål som gjelder universitetets studie- og utdanningstilbud, herunder: sammensetning av studietilbudet."

Innledning

I dette notatet vil Universitetsdirektøren be Studiekomiteen vurdere om komiteen skal behandle opprettelse og nedleggelse av studieretninger, med henvisning til *Forskrift om studier og eksamener ved UiO*. Avhengig av hva komiteen mener om dette, bes komiteen ta stilling til søknad om opprettelse av to studieretninger på HF.

A) Tolkning av forskriften og Studiekomiteens rolle

Forskriftsregelen som er gjengitt i punkt 1 over gir rom for to ulike tolkninger, og Universitetsdirektøren gjør i det følgende rede for begge. Universitetsdirektøren vil be Studiekomiteen om tilslutning til ett av de mulige tolkningsforslagene, og ønsker anledning til å legge frem for komiteen ved en senere anledning en presisering av forskriftsregelen.

Tolkningsrommet ligger i siste leddsetning "studieretninger som alene kan gi en grad". Den strenge tolkningen vil bare de tilfellene hvor studieretninger innenfor samme program gir ulike grader. UiO har per i dag to slike studieprogram, LAP og Teologi og kristendom. På LAP-programmet oppnår studentene som avslutter etter 4 år enten Bachelor i kultur- og samfunnsfag eller Bachelor i realfag avhengig av studieretning. På bachelorprogrammet Teologi og kristendom oppnår studentene enten Bachelor i Kultur- og samfunnsfag eller Bachelor i teologi. En streng tolkningen av "alene kan gi en grad" medfører altså at kun denne typen studieretninger legges fram for Studiekomiteen og Universitetsstyret ved etablering.

Universitetsdirektøren ønsker imidlertid en videre tolkning av "alene kan gi en grad", fordi dette i større grad vil involvere Studiekomiteen i faglige strategiske prioriteringer og muliggjøre en mer helhetlig institusjonell styring med programporteføljen. Studiekomiteen risikerer å miste sin rådgivende rolle i sammensetningen av studietilbudet ved UiO dersom Studiekomiteen kun skal forholde seg til opprettelse av studieretninger som ligger under LAP-programmet og eventuelt studieretninger under programmer som for eksempel Teologi og kristendom. Det finnes per i dag

en del store "sekkeprogram", særlig på HF, hvor studieretningene under programmet er av strategisk betydning for UiO. (Eksempel: bachelorprogrammet i Språk med 30 studieretninger.)

Universitetsdirektøren ønsker derfor at studieretninger som er konstituerende for et helt studieløp skal vurderes av Studiekomiteen ved etablering, fordi disse vurderingene er av betydning for det helhetlige studietilbudet ved UiO. Dette betyr at Studiekomiteen behandler studieretninger hvor studenten følger en retning fra starten av programmet, og der denne retningen skiller seg fra de øvrige retningene på programmet. Typisk for slike studieretninger, for eksempel områdestudiene på HF, er at studentene søker og får opptak på selve programmet og velger studieretning først etter at de har startet. Studieretningen de velger er konstituerende og styrende for hele studieløpet. Dette i motsetning til studieretningene på MN-fakultetet, der studentene søker og får opptak på programmet og velger studieretning i 4. semester. Det vil si at en større andel av MN-programmet er felles for alle studentene på programmet, sammenlignet med studieretningene under områdestudier på HF.

Universitetsdirektøren ber derfor om tilslutning til at studieretninger som alene kan gi en grad, forstås som studieretninger som utgjør et eget søknadsalternativ eller som er gjennomgående for hele studieløpet.

B) Hovedproblemstillinger i søknadene om opprettelse fra HF:

Det humanistiske fakultet (HF) ønsker å opprette to studieretninger innenfor allerede eksisterende program:

- studieretning "Oversettelsesstudier" innenfor masterprogrammet "Språk", oppstart høsten 2009
- studieretning "Latin-Amerikastudier" innenfor masterprogrammet "Europeiske og amerikanske studier", oppstart høsten 2008.

I tillegg ønsker fakultetet å opprette en 80-gruppe på bachelornivå

- 80-gruppe i Latin-Amerikastudier som skal tilbys til studenter på studieretningen "Latin-Amerikastudier" innenfor bachelorprogrammet "Europeiske og amerikanske studier", oppstart høsten 2008

Vurdering:

Avhengig av om Studiekomiteen støtter Universitetsdirektørens tolkningsforslag under punkt A, skal søknadene om opprettelse av studieretningene fra HF vurderes av Studiekomiteen.

Begge studieretningene som HF søker opprettelse av, er gjennomgående og skiller seg ut fra de øvrige studieretningene på programmet. De har en egenart. Som det fremgår av saksnotatene fra HF, er "Oversettelsesstudier" kun en omorganisering av eksisterende tilbud og innebærer ikke opprettelse av nytt fagfelt og det får ingen konsekvenser for ressursfordelingen ved fakultetet. "Latin-Amerikastudier" er imidlertid av en annen karakter. Fakultetet ønsker å opprette en 80-gruppe på bachelornivå og en studieretning på masternivå. Det er en utvidelse av tilbudet innenfor fagområdet som eksisterer pr i dag, og det er forventet at dette krever ressurser i form av en ny stilling. Fram til denne planlagte ekstrastillingen i ca. 2010 er på plass, mener fakultetet at det er overkommelig med kun en fast ansatt innen fagområdet og henviser til at fakultetet har flere slike "enmannsfag og -programmer".

Universitetsdirektøren vil at Studiekomiteen vurderer spesielt ressursituasjonen for opprettelse av studieretningen i Latin-Amerikastudier. Det bør i denne sammenheng vurderes om komiteen bør anbefale HF om å utsette oppstartstidspunktet fram til den planlagte stillingen er besatt.

I henhold til fakultetets egne innspill i Prosess for faglig prioritering fase I, er ikke Latin-Amerika nevnt spesielt, men som en del av "Språkbaserte områdestudier". Fakultetet skriver:

”HF har bred kompetanse på språkbasert områdeforskning. De feltene som tydeligst markerer seg med høy og stabil publisering, kritisk masse og prosjektsamarbeid er Øst- og Sør-Asia og Russland/Balkan/Sentral-Europa. Innen dette feltet er det også flere enkeltpersoner og mindre språk/områdefag med høy publisering og stor forskningsaktivitet. Generelt er det stor eksternt etterspørsel etter områdekompentanse.”

HF argumenterer for opprettelse av begge studieretningene ut fra behov i samfunnet. ”Oversettelsesstudier” vil gi kandidatene et grunnlag for å jobbe med oversettelse og møter arbeidsmarkedets behov for kvalifiserte oversettere. Studieretningen ”Latin-Amerikastudier” er viktig fordi Regjeringen i 2007 lanserte oppstarten av et forskningsprogram, et utvekslingsprogram og et sekretariat som skal se på temaer innen Latin-Amerika. Satsingen er planlagt for en periode på 7-10 år med en gradvis økning i bevilgningene fra 15 millioner kroner i 2008 og opp mot 20 millioner de kommende årene.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter:

Opprettelse av 80-gruppe og masterstudieretning ”Latin-Amerikastudier” innebærer at HF må opprette en stilling innen fagområdet, planlagt opprettet ca. 2010. Dette gjøres innenfor fakultetets rammer.

Opprettelse av masterstudieretning i ”Oversettelsesstudier” forventes ingen konsekvenser for økonomi, bemanning eller lokaliteter.

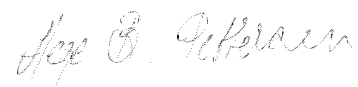

FORSLAG TIL VEDTAK:

- 1. Universitetsdirektøren bes presisere Forskrift om studier og eksamen, slik at opprettelse av studieretninger som er gjennomgående og styrende for hele studieløp skal etableres av Universitetsstyret.**
- 2. Studiekomiteen anbefaler universitetsstyret å etablere studieretningen Oversettelsesstudier på masterprogrammet Språk.**
- 3. Studiekomiteen anbefaler universitetsstyret å etablere studieretningen Latin-Amerikastudier på masterprogrammet Europeiske og amerikanske studier og 80-gruppe i Latin-Amerikastudier på bachelornivå.**

Monica Bakken
Studiedirektør
e.f.

Hege B. Pettersen
Seksjonssjef

Vedlegg:

- notat ”Opprettelse av studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet i språk på HF” med vedlegg
- notat ”Opprettelse av 80-gruppe og masterstudieretning Latin-Amerikastudier på program for europeiske og amerikanske studier/HF” med vedlegg

Sakstype: vedtakssak
Saksnr.
Møte nr.: 1/08
Møtedato: 31.01.2008
Notatdato 13.12.2007
A-saksnr.: 05/8276
Saksbehandler: kv

NOTAT

TIL

UNIVERSITETETS STUDIEKOMITE

Opprettelse av studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet for språk på HF

Bakgrunn

Masterprogrammet for språk ønsker å tilby en studieretning i oversettelsesstudier. Opprettelsen innebærer ikke opprettelse av et nytt fagfelt ved HF, men representerer heller en annen organisering av eksisterende tilbud der oversettelsesstudier synliggjøres som egen disiplin.

En studieretning i oversettelsesstudier innenfor masterprogrammet for språk vil ta for seg både teoretiske (lingvistikk, translatologi) og praktiske aspekter ved oversettelse av sakprosattekster til norsk fra et av fordypningsspråkene engelsk, tysk eller fransk (og på sikt spansk). Emnesammensetningen skal sikre språkvitenskapelig og translatologisk fordypning og styrke studentenes språkkunnskaper og deres kompetanse i fremmedspråket: Foruten masteroppgaven på 60 studiepoeng vil studiet bestå av minst 20 studiepoeng i oversettelsesteori og minst 30 studiepoeng knyttet til fordypningsspråket (oversettelse, språk, kulturkunnskap).

Studiet vil gi reflektert lingvistisk forståelse av problemstillinger innen translatologisk forskning, erfaring med praktisk oversettelse (i hovedsak fra fremmedspråket til norsk) og et grunnlag for å kunne evaluere oversettelser. Studiet vil gi et godt grunnlag for å utvikle en videre spisskompetanse for oversettelse innen spesifikke fagfelt eller for forskning innen kontrastiv lingvistikk eller translatologi.

Opptaksgrunnlaget vil være bachelorgrad med fordypning i engelsk, tysk eller fransk språk eller i oversettelse. Studentene må ha tilnærmet morsmålskompetanse i norsk.

Som en mer profesjonsrettet utdanning vil en master i oversettelsesstudier representere et velkomment alternativ til studieretningene i engelsk, fransk og tysk språk som allerede finnes på språkprogrammet. Studentene får styrket sine ferdigheter i fremmedspråket, de får teoretiske kunnskaper om tekster og oversettelse, og de får trening i å oversette sakprosattekster. Studiet gir et godt grunnlag for å jobbe med oversettelse og for å utvikle en

videre spisskompetanse for oversettelse innen spesifikke fagfelt. Studiet møter dermed arbeidsmarkedets store behov for kvalifiserte oversettere.

Det har en lenge vært registrert en tydelig interesse blant studentene for å studere og kvalifisere seg innenfor feltet oversettelse. Programmet regner med at studieretningen i noen grad vil rekruttere søkere som ellers hadde søkt på de eksisterende studieretningene i engelsk, fransk eller tysk språk. Men studiet vil i tillegg være et tilbud til personer som jobber som oversettere, og som ønsker å skaffe seg mer kompetanse innen feltet.

Undervisningsressursene i oversettelse utgjøres av en fast ansatt førsteamanuensis som vil overføres fra ILN til ILOS fra og med høstsemesteret 2008, og av lærere som allerede underviser i oversettelse innen fagene engelsk, fransk og tysk. De fleste emnene som vil inngå i studieløpet eksisterer allerede, men vil til dels endres noe for å tilpasses studieretningens profil. Opprettelse av studieretningen innebærer således ikke et behov for tilførsel av flere undervisningsressurser.

Fakultetets behandling

Saken har vært drøftet i HFs studieråd 06.12.2007, og fakultetsstyret vedtok 12.12.2007 enstemmig å anbefale at det opprettes en studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet for språk (FS-sak 25/2007).

Vurdering

Fakultetet anser at opprettelse av et slikt studietilbud innebærer en faglig konsentrasjon om et mer yrkesrettet studietilbud også blant språkfagene.

I Faglige prioriteringer 1 ble kontrastiv språkvitenskap som oversettelse hører til, identifisert som et av fakultetets forskningsmessig sterke fagområder. Opprettelsen bidrar i denne sammenheng til øket samarbeid og fornyelse i dette fagmiljøet.

Opprettelsen innebærer samtidig en styrking av fakultetets attraktive tilbud på masternivå da det kommer istedenfor en tidligere bachelorstudieretning i oversettelse med opptak siste gang høsten 2006.

Konklusjon

Det humanistiske fakultet ønsker at det opprettes en studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet for språk.

Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å opprette en studieretning i oversettelsesstudier på masterprogrammet for språk.

Studiedirektør
e.f.

prodekan for studier

Studieretningsplan for master i oversettelsesstudier innen program for språk

STUDIEPROGRAM (Navn og ev FS-kode for å identifisere temaene nedenfor) Masterprogram i språk, studieretning for oversettelsesstudier. HFM2-SPR					
<i>Vedtak mht etablering, endring osv av studieprogram</i>					
Da studieprogram vedtas ordinært opprettet av Universitetsstyret mens programplanen vedtas og endres av fakultetsstyret/nivået er det forskjeller her i f. eks. dato og vedtaksorgan.					
Etablering av studieprogrammet	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan	Fra semester	
Vesentlig endring av studieprogram (obs rapportering til Univ.styret)	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan (obs rapp)	Fra semester	
Ansvarlig fakultet					
Det humanistiske fakultet					
Ev samarbeidende fakultet					
Ev samarbeidende institusjon, nasjonalt/intern. spes ved fellesgrader			Vedtaksorgan		
<i>Vedtak mht vedtak og endring av programplan</i>					
Vedtak/Fastsattelse av programplan	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan	Fra semester	
Endring av programplan	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan	Fra semester	
1. Studieprogrammets nivå, omfang og mål					
Studieprogrammets navn	Se programplanen for Studieprogram for språk.				
Studieprogrammets nivå	Se programplanen for Studieprogram for språk.				
Studieprogrammets omfang	Se programplanen for Studieprogram for språk.				
Ev grad som kan oppnås	Se programplanen for Studieprogram for språk.				

Ev begrensninger ved eksternt utd/ny grad	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Finansiering av studieprogrammet	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Mål for studieprogrammet	<p><i>Målene skal være klart formulert. Det skal fremgå av målene:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger studentene skal ha ved sluttført studium (læringsutbytte) (utvikles over tid etter ev KD-føringer for gradene.)</i> - <i>hva slags kompetanse studieprogrammet gir i forhold til videre studier og/eller yrkesutøvelse (arbeidslivsrelevans/kompetanse) Kompetanse kan innebære mange ulike tema, f eks. praktisk-teoretisk kompetanse mht problemløsninger</i> <p>Gjennom masterstudiet i oversettelsesstudier vil du skaffe deg innsikt i oversettelsesteori, og du vil tilegne deg det nødvendige begrepsapparatet til å tilnærme deg ulike typer oversettelsesproblemer vitenskapelig.</p> <p>Gjennom studiet skal du utvikle en reflektert lingvistisk forståelse og få kompetanse til å sette deg inn i relevante problemstillinger for translatologisk forskning. Du får erfaring med praktisk oversettelse, i hovedsak fra fremmedspråket til norsk, og du får et grunnlag for å kunne evaluere oversettelser.</p> <p>Studiet gir et godt grunnlag for å utvikle en videre spisskompetanse for oversettelse innen spesifikk fagfelt eller for forskning innen kontrastiv lingvistikk eller translatologi.</p> <p>Gjennom masterstudiet og arbeidet med masteroppgaven skal du oppøve evnen til kritisk og analytisk tenkning og lære å arbeide selvstendig etter vitenskapelige krav med et større prosjekt.</p> <p>Fakultetet har en relevant linje innen språkvitenskap på PhD-programmet i humanistiske fag.</p>
2. Opptak til studieprogrammet	Forklaring

Opptakskrav	<p><i>Angi kompetansekravet for opptak til programmet:</i></p> <p>Opptaksgrunnlag for en master i oversettelsesstudier er enten</p> <p>en bachelorgrad med en 80-gruppe (eller tilsvarende) i engelsk, fransk eller tysk språk med snittkarakteren C eller bedre.</p> <p>eller</p> <p>en bachelorgrad i oversettelse med snittkarakteren C eller bedre.</p> <p><i>Angi rangeringsregler ved opptak til programmet: Se programplanen for Studieprogram for språk.</i></p> <p><i>Se programplanen for Studieprogram for språk.</i></p> <p><i>Se programplanen for Studieprogram for språk.</i></p>
Søknadsfrist for opptak	
Opptaksfrekvens	
Målgruppe for studieprogrammet	<p><i>Angi målgruppen sett i relasjon til faglig innhold (se pkt 3 nedenfor) og mål for studieprogrammet (se pkt 1 ovenfor). Fellestekst vil kunne utarbeides her for de ulike nivåene. Et tillegg eller en annen informasjon kan da gis for spesielle programmer, særlig for visse masterprogram.</i></p> <p>Målgruppen for studieretningen er personer som ønsker å jobbe med oversettelse og utvikle en spisskompetanse for oversettelse innen spesifikke fagfelt. Studentene gis anledning til å styrke ferdighetene i fremmedspråk og de teoretiske kunnskapene om tekster og oversettelse, samt trening i å oversette saksprosatekster. Studiet gir kompetanse til å arbeide som oversetter.</p>
3. Innhold og struktur i studieprogrammet	Forklaring

<p>Innhold i studieprogrammet</p>	<p><i>Beskrive hva studieprogrammet handler om.</i></p> <p>Master i oversettelsesstudier innenfor masterprogrammet for språk tar for seg både teoretiske og praktiske aspekter ved oversettelse. Studentene velger å fordype seg i oversettelse fra engelsk, tysk eller fransk til norsk, med hovedvekt på studier av oversettelse av sakprosa tekster.</p> <p>Studiet er satt sammen av emner som både sikrer språkvitenskapelig og translatologisk fordypning og styrker studentenes språkkunnskaper og deres kompetanse i fremmedspråket. Sentralt i studiet står arbeidet med masteroppgaven.</p>
<p>Oppbygging av studieprogrammet</p>	<p><i>Beskrive:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>hvordan studieprogrammet er bygget opp med obligatoriske og valgfrie deler, bredde og fordypning (jf KDs "Forskrift om krav til mastergrad" og "Forskrift om studier og eksamener ved UiO", § 2)</i> - <i>faglig sammenheng og tydelig progresjon (gjelder særlig Mastergrad)</i> - <i>muligheter for utveksling (internasjonalisering) eller ev annen internasjonalisering som er knyttet til studieprogrammet</i> - <i>mulighet for valg av studieretning som ikke omfatter alle årene i studieprogrammet og/eller ikke medfører en egen studieretningsplan, men kun en variasjon innenfor en felles programplan</i> <p>Studiet består av en emnegruppe på 60 studiepoeng som på forskjellig vis skal støtte opp under arbeidet med en masteroppgave på 60 studiepoeng. Studiet gir til sammen 120 poeng.</p> <p>Studieløpet må bestå av 20 sp (2 emner) som omhandler oversettelsesteori, et emne som omhandler oversettelse innen fremmedspråket studenten velger å fordype seg i (engelsk, fransk eller tysk), et kulturkunnskapsemne, et språklig emne innen det valgte fremmedspråket (engelsk, fransk eller tysk) og et valgfritt emne fra listen nedenfor.</p> <p>Masteroppgaven (under opprettelse), gir uttelling på 60 poeng. Den påbegynnes normalt i studiets tredje semester og ferdigstilles i løpet av fjerde semester.</p> <p>Oppgaven er et selvstendig arbeid over et emne valgt i samråd med faglærer. I tillegg til teoretiske drøftinger og undersøkelser av oversettelser skal den inneholde en oversettelse av en viss lengde. Oppgaven skrives på norsk eller på fremmedspråket og har et omfang på 70-100 sider (à 2300 tegn).</p> <p>Obligatoriske emner:</p>

TRANS 4101 Oversettelsesteori (endres fra FRA4106)
TRANS4102 Relevansteori i kontrastiv tekstanalyse (omkodes fra SPR4102)

Studentene velger i tillegg:

- ett oversettelsesemne innen sin fordypning:
enten FRA4108 - Oversettelse til studentens A-språk
eller ENG4114 - Text and Translation
eller TYSK41xx Oversettelse 2 (skal utformes)
- Ett kulturkunnskapsemne fra fremmedspråksfaget
- Ett språklig emne fra fremmedspråksfaget

Masteroppgave innenfor det aktuelle fremmedspråket (60 sp)

ENG4193 Masteroppgave i oversettelsesstudier
FRA4193 Masteroppgave i oversettelsesstudier
TYSK4193 Masteroppgave i oversettelsesstudier

Valgfrie emner (det velges ett emne av følgende):

TRANS4110 Teori og metode i oversettelsesstudier (går hver vår)
TRANS4130 Skriftlig norsk i et kontrastivt perspektiv for masterstudenter (går hver høst)
NOR4160 - Sakprosa 3 går (hver høst)
NOR4140 - Tekst og kommunikasjon 2 (går hver vår)
RETKOM4102 - Retorisk temastudium (går hver høst))
Et språklig emne i fremmedspråket

Følgende er et forslag til studieløp ved studieretning for oversettelsesstudier:

4. semester	Masteroppgave i oversettelsesstudier
3. semester	Masteroppgave i oversettelsesstudier
2. semester	TRANS4102 Relevansteori i kontrastiv
	Språklig emne i engelsk, fransk eller tysk
	Oversettelsesemne i engelsk, fransk eller tysk

	1. semester	tekstanalyse TRANS4101 Oversettelsesteori	Kulturkunnskapssemne i engelsk, fransk eller tysk	eller valgfritt emne Oversettelsesemne i engelsk, fransk eller tysk eller valgfritt emne
<p>Utenlandsopphold:</p> <p>Som student ved Universitetet i Oslo har man mange muligheter til å ta deler av studiene ved et utenlandsk universitet. Generell informasjon om utvekslingsmulighetene ved UiO finner du fra nettsiden uio@utlandet - delstudier i utlandet, URL: http://www.uio.no/studier/utland/</p> <p>Studieretningen gir mulighet for utenlandsopphold ved flere universiteter, ILOS har en rekke utvekslingsavtaler som kan benyttes. For franskstudenter er det mulig å følge oversetterutdanning på masternivå ved Ecole Supérieure d'Interprètes et de Traducteurs (ESIT) i Paris, og få dette integrert i mastergraden som likeverdig med 60 sp. emner.</p>				
Organisering av studieprogrammet	<p><i>Fulltid eller deltid</i> <i>Ordinært studium, nettstudium, delvis desentralisert osv</i></p>			
4. Undervisningstema	<p><i>Se programplanen for Studieprogram for språk.</i> Forklaring</p>			

Undervisning og læringsformer	<p>Beskrive hvordan undervisningen er lagt opp i studieprogrammet som helhet for å sikre kandidatens kompetanse i relasjon til målene.</p> <p>Beskrive læringsformer, blant annet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bruk av studentaktive metoder - bruk av fleksible læringsformer - bruk av informasjonsteknologi, etc - eventuell praksis <p>Beskrive hvordan veiledning (oppfølging av studenten) er lagt opp underveis i studieprogrammet.</p> <p>Rammer for pensum/litteratur (som støtter opp om studieprogrammet)</p> <p>OBS: Her kan det vises til emnebeskrivelsene.</p> <p>Studieretningen tilbyr varierte undervisnings- og læringsformer, bl.a. forelesninger, seminar og gruppeundervisning, nettbasert undervisning og kortoppgaver/essayskriving, essayskriving. Se presentasjon av hvert emne for nærmere beskrivelse.</p>
Undervisningspråk	<p>Angi om dette er norsk, engelsk el. annet språk</p>
Obligatoriske forhold i undervisningen	<p>Undervisningspråk vil være engelsk, fransk, tysk eller norsk på de respektive emner.</p> <p>Gjelder både mht fremmøte og mht undervisningsaktiviteter (ved store fellestrekk i studieprogrammet)</p>
Undervisningssted	<p>Viser til de enkelte emnebeskrivelsene for de emnene som programstudentene kan ta.</p> <p>Angi undervisningsstedet når det ikke er UiO i Oslo.</p>
5. Eksamenstema	<p>Alle emnene som inngår i mastergraden, har undervisningssted ved UiO i Oslo. Se ellers under "Utenlandsopphold" under punkt 3.</p> <p>Forklaring</p>
Eksamens- og vurderingsformer Obs! Særskilte forhold som gjelder eksamen	<p>Beskrive de vurderingsformer som benyttes i studieprogrammet, med vekt på å beskrive programmet som helhet.</p> <p>Vurderingsformene skal være tilpasset den undervisning og veiledning som blir gitt, og egnet for studieprogrammets mål.</p> <p>(Ordninger rundt den enkelte eksamen skal ordinært fremgå av emnebeskrivelsen)</p> <p>Emnene som kan tas innenfor studieretningen har ulike eksamens- og vurderingsformer, bl.a. semesteroppgave, hjemmeeksamen og mappevurdering.</p>

Faglige krav for å kunne avlegge eksamen	Beskrive hva som må være avlagt av tidligere eksamener i studieprogrammet for å kunne komme videre i det der dette er viktig eller felles for studieprogrammet.
Eksamensspråk	Angi om språket er norsk, engelsk eller annet språk i eksamensoppgaver og må eller kan være hvilket i eksamensbesvarelser, dersom dette er felles for studieprogrammet.
6. Karaktersystem, sensur og vitnemål	Eksamensspråk vil variere mellom norsk, engelsk, fransk og tysk avhengig av hvilken spesialisering studenten har valgt.
Karaktersystem	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Sensorordning	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Vitnemål og Diploma Supplement	Se programplanen for Studieprogram for språk.
7. Kvalitetssikring	
Evalueringsordning knyttet til studieprogrammet	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Jf UiOs system for kvalitetssikring av utdanningene	Se programplanen for Studieprogram for språk.
Ordning for tilsynsensor	Se programplanen for Studieprogram for språk.

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr.
Møte nr. 1/08
Møtedato 31.01.2008
Notatdato 13.12.2007
A-saksnr.: 06/2358
Saksbehandler: kv

NOTAT

TIL

UNIVERSITETETS STUDIEKOMITE

Opprettelse av 80-gruppe og masterstudieretning Latin-Amerikastudier på program for europeiske og amerikanske studier/HF

Bakgrunn

Program for europeiske og amerikanske studier (EAS) ønsker å tilby 80-gruppe Latin-Amerikastudier masterstudieretning Latin-Amerikastudier. EAS tilbyr i dag bachelorstudieretningen Latin-Amerika bare med en 40-gruppe som tilbud innenfor latinamerikanske områdestudier. For å kunne tilby fordypning også i latinamerikansk områdekunnskap, ønsker programmet å opprette 80-gruppe Latin-Amerikastudier som kan velges fra høsten 2008. Programmet ønsker også å opprette en masterstudieretning med oppstart høsten 2009 som studentene med en slik 80-gruppe kvalifiserer for opptak til.

Behov

Det er generelt stor eksternt etterspørsel etter HF's områdekompetanse. Hertil kommer at Latin-Amerika i løpet av de senere år er blitt et viktigere område for norske interesser. UD har utpekt Latin-Amerika som en av de viktigste regionene å arbeide strategisk med. I tillegg til at Kunnskapsdepartementet satser 15 millioner kroner til oppstart av et nasjonalt nettverkssekretariat for Latin-Amerika-kompetanse og et eget forskningsprogram gjennom Norges forskningsråd. Norsk petroleumsvirksomhet er en av flere bransjer som har etablert seg i Latin-Amerika med særlig behov for kunnskap om samfunns- og kulturelle forhold i regionen for en vellykket etablering.

Søknin

Latin-Amerika studier er bachelorstudieretningen på EAS med nest størst søkning, men dessverre også med størst frafall. Frafallet kan forklares ved at latinamerikansk områdekunnskap ikke tilbys som 80-gruppe på studieretningen. På de øvrige studieretningene med områdekunnskap er det 80-gruppen i områdekunnskap som trekker 75-80% av studentene. På Latin-Amerika velger 75-80% av studentene fordypning i et kultur-/samfunnsfag, særlig SV-fag. Vi har ingen sikre tall på frafall pr. studieretning, siden vi tar opptak til program og ikke studieretning, men programevalueringene og samtaler med studenter som slutter på programmet, viser tydelig at de slutter fordi de ikke får en fordypning i Latin-Amerika, de blir ikke eksperter på området med kun en 40-gruppe. Det er grunn til å tro at studentene enten avbryter studiet på programmet eller tar master på SV-fakultetet.

Ressurser

Det finnes i dag på Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk (ILOS) som er eier av de fleste emnene innenfor latinamerikanske områdestudier, en fast ansatt på dette fagområdet. Dette er en bemanning lik den på andre av programmets studieretninger. Hertil kommer følgende strukturelle virkemidler:

- 1) begrense opptaket på alle nivåer slik at antall studenter totalt sett blir noe mindre enn i dag,
- 2) utnytte bedre den samlede kapasiteten ved avdelingen ved å tilby spanske og portugisiske språk- og litteraturemner i 80-gruppa og på masterstudieretningen,
- 3) enda mer effektivt bruke instituttets internasjonale utvekslingsavtaler slik at utenlandsopphold blir en integrert del av studiet. ILOS har inngått en rekke avtaler med latinamerikanske læresteder. EAS tilbyr dessuten gjennom emnet Internasjonalt prosjektsemester der UD er hovedsamarbeidspartner, et semesters opphold i Latin-Amerika,
- 4) dra veksler på det formaliserte *Nettverk for Latin-Amerikaforskning* for veiledningskapasitet på master opprettet.

Ytterlige en stilling i latinamerikastudier er blant de stillinger som er omtalt i FS-sak 13/2007 med potensiell tilsetning i 2010. Det viser at stillingen er høyt prioritert av instituttet og at den - dersom et annet fag gis forrang i 2010 - vil bli utlyst ved første leilighet deretter. Da opptak til 80-gruppa i latinamerikansk områdekunnskap er tenkt fra høsten 2008, er et mastertilbud strengt tatt først nødvendig tre år senere. Når det i forslaget tas sikte på å tilby masterstudier fra 2009, er det av hensyn til de studentene som allerede har tatt eller er i ferd med å ta den eksisterende 40-gruppen i latinamerikansk områdekunnskap og som ønsker å gå over til 80-gruppa når den tilbys fra 2008.

Fakultetets behandling

Saken har vært drøftet i HFs studieråd 06.12.2007, og fakultetsstyret vedtok 12.12.2007 enstemmig å anbefale at det opprettes 80-gruppe Latin-Amerikastudier og masterstudieretning Latin-Amerikastudier på EAS-programmet (FS-sak 26/2007).

Vurdering

Fakultet mener at opprettelse av et fullverdig tilbud innen Latin-Amerikastudier på bachelor- og masternivå vil være et viktig tiltak for å minske frafallet på EAS-programmet. Det vil videre gi programmet en tydeligere profil at studieretningene har samme struktur og tilbyr lik kompetanse. Latin-Amerikastudier er dessuten et område der studentsøkning og samfunnsbehov rettferdiggjør et større tilbud en dagens.

Konklusjon

Det humanistiske fakultet ønsker at det opprettes 80-gruppe Latin-Amerikastudier og masterstudieretning Latin-Amerikastudier på EAS-programmet.

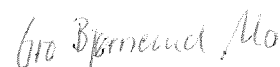
Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å opprette 80-gruppe Latin-Amerikastudier og masterstudieretning Latin-Amerikastudier på EAS-programmet

Studiedirektør

e.f.

prodekan for studier

80-gruppe Latin-amerikastudier innenfor studieretningen Latin-Amerika på EAS-programmet

80-gruppen vil bestå av følgende emner:

Obligatoriske emner:

IBER1501	Den iberiske verden – en historisk innføring (10 studiepoeng)
LATAM3501	Oppgaveemne, latinamerikansk områdekunnskap (10 studiepoeng)

I tillegg velger studentene ett av følgende metodeemner:

ECON1310	Økonomisk aktivitet og økonomisk politikk (10 studiepoeng)
HIS1311	Nyere norsk historie, med metodedel (10 studiepoeng)
HIS1331	Nyere global historie, med metodedel (10 studiepoeng)
LING1106	Språk i samfunnet (10 studiepoeng)
LIT2000	Litteraturvitenskapelige grunnlagsproblemer (10 studiepoeng)
REL1001	Teori og metode 1, innføring (10 studiepoeng)
SGO1900	Metode (10 studiepoeng)
SOS1120	Kvantitativ metode (10 studiepoeng)
STV1020	Metode og statistikk (10 studiepoeng)
SUM3011	Interdisciplinary Research Methodologies (undergraduate) (10 studiepoeng)
SVMET1010	Kvalitativ metode (10 studiepoeng)

Minst 20 studiepoeng velges blant:

Alle emner på 2000-nivå med LATAM-, SPA-, eller POR-kode.

30 studiepoeng velges blant:

emner ved et latinamerikansk universitet
eller

emner på 2000-nivå eller høyere der undervisningsspråket normalt er enten spansk eller portugisisk. Inntil 10 studiepoeng velges blant følgende emner:

ECON 1910	Poverty and distribution in developing countries (10 studiepoeng)
HIS1130	Eldre global historie (10 studiepoeng)
HIS1330	Nyere global historie (10 studiepoeng)
HIS2175	Slaveri og slavehandel på to kontinenter, Afrika og Amerika (10 studiepoeng)
HUMR1501	Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective (10 studiepoeng)
KULT2200	Kulturarvstudier (10 studiepoeng)
REL1080	Religion i en globalisert tidsalder (10 studiepoeng)
SGO2500	North/South Development (10 studiepoeng)
SOSANT2530	Utvikling (10 studiepoeng)

For studenter som tilbringer minst ett semester ved et latinamerikansk universitet der spansk eller portugisisk er undervisningsspråk, gjelder følgende retningslinjer for å få godkjent 30 studiepoeng i 80-gruppen:

- kurs eller emner må representere en geografisk, periodisk og/eller tematisk spesialisering sammenlignet med IBER- eller LATAM-emnene
- undervisningsspråk må være spansk eller portugisisk
- inntil 10 studiepoeng i emner eller kurs som ikke har et eksplisitt latinamerikansk fokus, men som plasserer området inn i en global eller sammenlignende sammenheng vil godkjennes

Innholdet i programplaner og/eller studieretningsplaner

STUDIEPROGRAM Masterprogram for europeiske og amerikanske studier, studieretning Latin-Amerikastudier					
<i>Vedtak mht etablering, endring osv av studieprogram</i>					
Da studieprogram vedtas ordinært opprettet av Universitetsstyret mens programplanen vedtas og endres av fakultetsstyret/nivået er det forskjeller her i f. eks. dato og vedtaksorgan.					
Etablering av studieprogrammet		Dato	Saksnr. 06/2358	Vedtaksorgan	Fra semester
Vesentlig endring av studieprogram (obs rapportering til Univ.styret)		Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan (obs rapp)	Fra semester
Ansvarlig fakultet					
Ev samarbeidende fakultet					
Ev samarbeidende insti-tusjon, nasjonalt/intern. spes ved fellesgrader				Vedtaksorgan	
<i>Vedtak mht vedtak og endring av programplan</i>					
Vedtak/Fastsettelse av programplan	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan		Fra semester
Endring av programplan	Dato	Saksnr.	Vedtaksorgan		Fra semester
1. Studieprogrammets nivå, omfang og mål					
Studieretningsnavn	Latin-Amerika studier				
Studieprogrammets nivå	HFM2-EAS, 2-årig master				
Studieprogrammets omfang	Masternivå 120 sp. (bachelor 180 + master 120 = 300 sp. totalt)				
Ev grad som kan oppnås	Master i europeiske og amerikanske studier				

Ev begrensninger ved eksternt utd/ny grad	Det er ingen spesielle krav til omfang avlagt ved UiO eller til ny grad utover Forskrift for studier og eksamener ved UiO §§ 2.7.1-2 og 2.8.1-2.
Finansiering av studieprogrammet	Ren KD finansiering
Mål for studieprogrammet	<p>Studentene skal i løpet av masterstudiet tilegne seg dyptgående innsikt i den politiske, samfunnsmessige og kulturelle utvikling i Latin-Amerika. Videre skal de skaffe seg et reflektert forhold til begreper og metoder innen områdestudier.</p> <p>Arbeidet med oppgaven utvikler studentenes analytiske evner og ferdigheter i å trekke ut relevante opplysninger fra en omfattende kunnskapsmengde. Masteroppgaven skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid.</p> <p>I tillegg til slike kunnskaper og ferdigheter vil studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - få evne til selvstendig å orientere seg i faglitteraturen og finne relevant materiale for et prosjekt, til å se nye problemstillinger og stille nye og fruktbare spørsmål, til å utøve kritisk holdning til hevdvunnen kunnskap i omgang med primærmateriale/-tekster, og til å trekke egne slutninger på grunnlag av et stort materiale, - lære etiske normer for vern av kilder og kildemateriale. <p>Kontakten mellom Norge og Latin-Amerika er stadig økende, og kunnskap om latinamerikansk politikk, kultur og samfunn etterspørres innenfor mange deler av arbeidslivet: media, bistandsorganisasjoner, innvandreretaten, utenriksstjenesten, næringslivet som etablerer seg i Latin-Amerika osv. Studentene kan søke om opptak på HF-fakultetets PhD-program i humanistiske fag. Dette PhD-programmet er åpent for kandidater med en mastergrad fra Program for europeiske og amerikanske studier.</p>
2. Opptak til studieprogrammet	Forklaring

Opptakskrav	<p>Opptak og rangering skjer i henhold til Forskrift om opptak til 1-2-årige masterprogrammer ved Universitetet i Oslo.</p> <p>Opptaksgrunnlaget for en master i Latin-Amerika er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 80-gruppe i latinamerikanske områdestudier (80OMR-LAT) i kombinasjon med 40-gruppe spansk eller portugisisk språk. I tillegg kreves en 40-gruppe i et godkjent kultur- og samfunnsfag. <p>For overgangsstudenten, dvs. studenter som startet senest høst 06, og som hadde avlagt og bestått eksamen i minimum 150 sp. sommeren 2008, før det var mulig å fullføre en 80- gruppe i latinamerikansk områdekunnskap på studieprogrammet europeiske og amerikanske studier, studieretning Latin-Amerika, gjelder følgende opptakskrav</p> <ul style="list-style-type: none"> • 80-gruppe i spansk/portugisisk språk, 40-gruppe i latinamerikansk områdestudier i tillegg til en 40-gruppe i et godkjent kultur-/samfunnsfag. I tillegg kreves en 40-gruppe i et godkjent kultur- og samfunnsfag. • Eller 80-gruppe i et godkjent kultur-/samfunnsfag, 40-gruppe i latinamerikansk områdekunnskap i tillegg til en 40-gruppe i spansk eller portugisisk språk. <p>Studenter som kommer fra andre utdanningsinstitusjoner må kunne dokumentere tilsvarende kompetanse. Karakterkravet er C eller bedre i gjennomsnitt i 80-gruppen. Ved konkurranse om plassene kan 40-gruppene også bli tatt med i vurderingen.</p>
Søknadsfrist for opptak	15. april og 15. oktober for studiestart påfølgende semester
Opptaksfrekvens	To ganger i året
Målgruppe for studieprogrammet	Primærmålgruppen er studenter som har fullført en bachelorgrad på EAS programmet på studieretning Latin-Amerikastudier. I tillegg har vi søkere fra andre institusjoner i Norge og utlandet som ønsker å lære mer om Latin-Amerika.
3. Innhold og struktur i studieprogrammet	Forklaring

Innhold i studieprogrammet	<p>Masterstudiet i Latin-Amerikastudier behandler politiske, sosiale og kulturelle emner i Latin-Amerika, i historie og samtid. En vesentlig del av studiet er viet arbeidet med masteroppgaven.</p>
Oppbygging av studieprogrammet	<p>For å oppnå en mastergrad i europeiske og amerikanske studier, studieretning Latin-Amerikastudier, må studentene opparbeide seg 120 studiepoeng. 60 studiepoeng brukes på masteroppgaven, og 60 studiepoeng må tas i masteremner.</p> <p>Obligatoriske emner</p> <ul style="list-style-type: none"> • EAS4500 - Europeiske og amerikanske studier. Metodisk innføring 5 sp. • LATAM4000 - Tendenser i forskningen om Latin-Amerika 5 sp. • LATAM 4590 - Masteroppgave: Latin-Amerika (EAS) 60sp. <p>Studenten velger minst to blant følgende masterseminarer</p> <ul style="list-style-type: none"> • LATAM 4501 Problemer i det koloniale Latin-Amerika, 10 sp. • LATAM 4502 Problemer i det post-koloniale Latin-Amerika, 10. sp. • LATAM 4503 Kulturmøter i Latin-Amerika, 10 sp. • LATAM 4504 Nordmenn i Latin-Amerika, latinamerikanere i Norge, 10 sp. • LATAM 4505 Latinamerikanske områdestudier, leseemne, 10 sp. <p>Valgfrie emner Enten</p> <ul style="list-style-type: none"> • EAS4900 - Internasjonalt prosjektsemester Europa – Amerika 30 sp. <p>Eller</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kandidaten kan ta inntil tre masteremner i spansk/portugisisk språk eller litteratur, eller fra et godkjent kultur-/samfunnsfag.
Organisering av studieprogrammet	Beregnet på fulltidsstudenter, men en kan også være deltidsstudent. Ordinært studium
4. Undervisningstema	Forklaring

Undervisning og læringsformer	Se hvert enkelt emne
Undervisningsspråk	Primært norsk
Obligatoriske forhold i undervisningen	Se hvert enkelt emne
Undervisningssted	UiO
5. Eksamenstema	Forklaring
Eksamens- og vurderingsformer Obs! Særskilte forhold som gjelder eksamen	Se hvert enkelt emne
Faglige krav for å kunne avlegge eksamen	For å kunne ta emnet EAS4900 – Internasjonalt prosjektsester må en ha bestått eksamen i 30 sp. på masternivå før utreise.
Eksamensspråk	Normalt gjelder at eksamensoppgavene er på bokmål og/eller nynorsk slik kandidatene har valgt, og at kandidatens besvarelser skal være på norsk, dansk eller svensk dersom ikke annet er angitt i emnebeskrivelsen. I fremmedspråkemner kan eksamensoppgaver være på det aktuelle språket med tilsvarende krav for eksamensbesvarelsene.
6. Karaktersystem, sensur og vitnemål	
Karaktersystem	Hovedregel er karaktersystemet, A-F, men Bestått/ikke bestått kan også benyttes. Se det enkelte emne.
Sensorordning	Alle emner som det avlegges eksamen i ved Det humanistiske fakultet, sensureres i henhold til Retningslinjer for sensur ved Det humanistiske fakultet. Blant annet skal alle emner (unntatt muntlig eksamen som ikke skjer i undervisningssituasjoner med andre studenter tilstede, masteroppgaver og klager) sensureres av en intern bedømmersensor. En ekstra intern bedømmersensor får til sensur alle besvarelser vurdert til F/ikke bestått, alle besvarelser som ligger tett opp til F/ikke bestått, samt noen andre. Muntlig eksamen (unntatt i undervisningssituasjoner med andre studenter til stede) vurderes av to interne bedømmersensorer. Masteroppgaver og klager sensureres av to bedømmersensorer hvorav en skal være ekstern. Avlegges emner ved andre fakulteter, gjelder reglene ved disse.

Vitnemål og Diploma
Supplement

Bokmål

Masterprogrammet Europeiske og amerikanske studier, studieretning Latin-Amerika omfatter politiske, sosiale og kulturelle forhold i Latin-Amerika i fortid og nåtid.

Oppbygning

Det første studieåret avlegger studenten eksamener i obligatoriske og valgfrie emner. Det andre studieåret er viet arbeidet med masteroppgaven.

Læringsutbytte og kompetanse

Den uteksaminerte kandidaten har gjennom de obligatoriske emnene fått en grunnleggende innføring i vitenskapelig teori og metode og i forskningsetikk. Sammen med de valgfrie kunnskapsemnene har de satt kandidaten i stand til å gjennomføre en masteroppgave. Masteroppgaven har gitt kandidaten anledning til å arbeide vitenskapelig med et tema knyttet til Latin-Amerika. Gjennom dette arbeidet har kandidaten lært å formulere en faglig problemstilling, å finne relevant materiale for et prosjekt, å analysere større informasjonsmengder gjennom bruk av vitenskapelige metoder og å utarbeide en strukturert fremstilling av oppgavens tema. Kandidaten har oppøvd evnen til å bruke spansk og/ eller portugisisk språk, særlig skriftlig.

Nynorsk variant

Masterprogrammet *Europeiske og amerikanske studiar*, studieretning *Latin-Amerika* omfatter politiske, sosiale og kulturelle forhold i Latin-Amerika i fortid og nåtid.

Det første studieåret tek studentane eksamenar i obligatoriske og valfrie emne. Det andre studieåret er vigd arbeidet med masteroppgåva.

Dei uteksaminerte kandidatane har gjennom dei obligatoriske emna fått ei grunnleggjande innføring i vitskapleg teori og metode og i forskingsetikk. Dette har – saman med dei valfrie kunnskapsemna – sett kandidatane i stand til å gjennomføre ei masteroppgåve. Masteroppgåva har gitt kandidatane høve til å arbeide vitskapleg med eit tema knytt til Latin-Amerika. Gjennom dette arbeidet har kandidatane lært å formulere ei fagleg problemstilling, å finne relevant materiale for eit prosjekt, å analysere større informasjonsmengder gjennom bruk av vitskaplege metodar og å utarbeide ei strukturert framstilling av temaet for oppgåva. Kandidatane har fått trene opp evna til å bruke spansk eller portugisisk språk, særleg skriftleg.

<p>7. Kvalitetssikring</p> <p>Evalueringsordning knyttet til studieprogrammet Jf UiOs system for kvalitetssikring av utdanningene</p>	<p>Studieprogrammene leverer årlig en rapport om studiekvalitet for foregående studieår der gjennomføringsdata og resultatene fra deltakerevaluering inngår i materialgrunnlaget.</p> <p>Studieprogrammene underkastes periodisk evaluering med fire års mellomrom etter prosedyre fastsatt av rektor der blant annet programmet selv i sin egen vurdering og et eksternt evalueringspanel i sin evalueringsrapport skal komme med en tilråding om programmets videre drift.</p> <p>Evalueringer som:</p> <ul style="list-style-type: none"> - periodisk programevalueringer, 2007-2008 - studentevalueringer, årlig, første gang vår 20005 <p>Funn fra studentevalueringene inngår i den årlige programrapporten.</p>
<p>Ordning for tilsynssensor</p>	<p>HF har ikke tilsynssensorer for programmene, men tilsynssensorer organisert etter institutt og fag. Programrådet behandler årlig rapport fra de aktuelle tilsynssensorer og har dialog med aktuelle institutter om kvalitetssikring av sensur og undervisning.</p>

Til Universitetets studiekomité
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype:	Vedtakssak
Møte-/møtesaksnr.:	1/08 - V-sak 3
Møtedato:	31. januar 2008
Notatdato:	17. januar 2008
Arkivsaksnr.:	05/5132
Saksbehandler:	Jon Arild Olsen, HF / Jonny Roar Sundnes, STA

NEDLEGGING AV STYRINGSGRUPPEN FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Henvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret:

- Behandling i Universitetsstyret 10. juni 2003.
- Behandling i Universitetets studiekomité 19. juni 2003.

Hovedproblemstillinger i saken:

Rådet for examen philosophicum og examen facultatum ble nedlagt i styrevedtak 10. juni 2003. Universitetsstyrets studiekomité overtok den rådgivende funksjon for examen philosophicum overfor universitetsledelsen.

Studiekomiteen vedtok 19. juni 2003 saksgang i saker som omhandler examen philosophicum. Studiekomiteen opprettet en styringsgruppe for ex.phil. under studiekomiteen som skulle ivareta bachelorprogrammenes interesser på vegne av programstyrene og ha et helhetlig ansvar på sentralt plan. Linjen i studiesaker som gjelder ex.phil. ble etter dette vedtaket: IFIKK – Styringsgruppen – Studiekomiteen – Universitetsledelsen.

På bakgrunn av erfaringene etter fire års virksomhet foreslår styringsgruppen at den nedlegges fra 2008, og at det overordnede ansvaret for examen philosophicum legges direkte til studiekomiteen. Saksmengden har ikke hatt et omfang eller en karakter som rettferdiggjør en egen gruppe under studiekomiteen, og Studiekomiteens sammensetning vil dessuten sikre det tverrfakultære perspektivet på examen philosophicum på en bedre måte enn styringsgruppen.

Konsekvenser for økonomi, bemanning og lokaliteter:

Et direkte ansvar for examen philosophicum innebærer ingen betydelig utvidelse av komiteens eksisterende ansvarsområder. Det vil heller ikke medføre noen merkbar økning av saksmengden som komiteen får tilsendt til behandling.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å legge ned styringsgruppen for examen philosophicum og overføre det overordnede ansvaret for examen philosophicum til studiekomiteen fra 2008.

Vedlegg:

Saksutredning fra Det humanistiske fakultet med tre vedlegg.

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr.:
Møtedato: 31.01.08
Notatdato: 10.01.08
A-saksnr.: 05/5132
Saksbehandler: Jon Arild Olsen

NOTAT TIL UNIVERSITETSSTYRETS STUDIEKOMITÉ

NEDLEGGELSE AV STYRINGSGRUPPEN FOR EXPHIL

Bakgrunn

Universitetsdirektøren opprettet i notat av 30. juni 2003 en styringsgruppe for examen philosophicum under studiekomiteen. Styringsgruppen består av studiedekanene ved Det humanistiske fakultet og et av de andre allmennfakultetene, bestyrer for instituttet som tilbyr examen philosophicum, to studentrepresentanter, samt representanter for studie- og økonomidirektørene. Gruppen ledes av studiedekanen ved Det humanistiske fakultet og samme fakultet fungerer som sekretariat.

Styringsgruppen avgjør selv saker hvor det er enighet. Ved uenighet skal saken oversendes til studiekomiteen for videre behandling. Dette har hittil ikke vært nødvendig.

I tråd med sitt mandat har styringsgruppen behandlet endringer av overordnet karakter i vurderings- og undervisningsopplegget på exphil, samt evalueringsrapporter for emnet. Formålet med styringsgruppen var å etablere et organ under studiekomiteen som skulle ivareta bachelorprogrammets interesser på vegne av programstyrene og ha et helhetlig ansvar for examen philosophicum på sentralt plan. Styringsgruppens sammensetning har ikke gjort det hensiktsmessig å ta stilling til fagspesifikke spørsmål, men gruppen har sikret at pensumendringer ligger innenfor rammene av kollegievedtaket om examen philosophicum av 26. februar 2002.

På bakgrunn av erfaringene etter fire års virksomhet foreslår styringsgruppen at den nedlegges fra 2008, og at overordnet ansvar for examen philosophicum legges direkte til studiekomiteen.

Tidligere behandling

Forslag om å legge ned styringsgruppen og overføre dens oppgaver til studiekomiteen ble diskutert i styringsgruppen 18. juni 2007. Styringsgruppen anbefalte enstemmig HF å fremme forslaget for studiekomiteen.

Vurdering

Den viktigste grunnen til at styringsgruppen foreslås nedlagt, er at saksmengden ikke har hatt et omfang eller en karakter som rettferdiggjør fortsatt opprettholdelse av en egen gruppe for examen philosophicum under studiekomiteen. Det humanistiske fakultet er opptatt av at examen philosophicum beholder en forankring sentralt på universitetet, og mener at

Studiekomiteens sammensetning vil sikre det tverrfakultære eierskapet til examen philosophicum bedre enn styringsgruppen, der kun to fakulteter har vært representert.

Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo, § 3.4.2, slår fast at emnebeskrivelsen for examen philosophicum skal fastsettes av rektor. Eventuelle endringer av examen philosophicum som krever nytt vedtak av emnebeskrivelsen, vil derfor bli forelagt studiekomiteen som rådgivende organ for universitetsledelsen.

Det humanistiske fakultet vil ha ansvar for løpende justeringer i undervisnings- og vurderingsopplegget som ikke krever nytt vedtak av emnebeskrivelsen. Selv om HF har en prøveordning der enkelte institutter selv godkjenner sine emner, vil det bli gjort et unntak for examen philosophicum, dersom ordningen blir generalisert. Et tilsvarende unntak gjelder for examen facultatum på de instituttene som deltar i prøveordningen. HF har dessuten detaljerte normer for undervisning, pensum og vurdering som også examen philosophicum er underlagt. Alle aspekter ved emnebeskrivelsen for examen philosophicum – kompetansemål, pensum, læringsmål og vurderingsformer - er derfor ivaretatt.

Det tverrfakultære tilsynet med examen philosophicum sikres ved at emnet omtales spesielt i studie kvalitetsrapporten fra det Humanistiske fakultet, som legges fram for Studiekomiteen. Resultatene kan ved behov også inkluderes i UiOs samlede årsrapport om studie kvalitet.

Med dette forslaget vil strukturen for behandling av saker om examen philosophicum tilsvare strukturen for behandling av saker om Lektor- og adjunktprogrammet, med den forskjellen at Det humanistiske fakultet har funksjonen som tilsvare programrådet for Lektor- og adjunktprogrammet.

Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å legge ned styringsgruppen for examen philosophicum og overføre det overordnede ansvaret for examen philosophicum til studiekomiteen fra 2008.

Monica Bakken
studiedirektør
e.f.

Gro Bjørnerud Mo
prodekan for studier HF

Vedlegg:

1. Notat fra Universitetets studiekomité til medlemmer i styringsgruppen for ex.phil., datert 18. august 2003, "Rådet for examen philosophicum og examen facultatum – videreføring av overordnet ansvar for examen philosophicum".
2. Notat fra Universitetsdirektøren til fakulteter, sentre og Studentparlamentet datert 30. juni 2003, "Rådet for examen philosophicum og examen facultatum – videreføring av overordnet ansvar for examen philosophicum".
3. Sak 5.3-03 til Universitetets studiekomité om saksbehandling for saker som angår examen philosophicum, møtedato 19. juni 2003.

UNIVERSITETET I OSLO

Kopi

NOTAT

Universitetsstyrets studiekomite

Postboks 1072 Blindern
N-0316 Oslo

Administrasjonsbygningen, 9.etg.

Telefon: +47 22 85 57 90

Telefaks: +47 22 85 44 42

Studiedekan Tor Egil Førland, p.b. 1079
Studiedekan Nils D. Christophersen, p.b. 1032
Professor Panagiotis Dimas, p.b. 1020
Magnus Worren, p.b. 1088
Sigurd Berg, p.b. 1088
Seksjonssjef Wenche Hakestad Hansen, p.b. 1072
Budsjettsjef Per Heitmann, p.b. 1072
Torgeir Tofte Jørgensen (vara for Worren), p.b. 1088
Sturle Sunde (1. vara for Berg), p.b. 1088
Ingrid Stranger-Thorsen (2. vara for Berg), p.b. 1088

A 03/2741 SFA/kmh – 18
Blindern, 18. august 2003

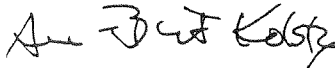
Saksbehandler: Seniorrådgiver Kirsti Harg, tlf. 22 85 57 90, kirsti.harg@admin.uio.no

RÅDET FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM OG EXAMEN FACULTATUM – VIDEREFØRING AV OVERORDNET ANSVAR FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Det vises til brev til fakultetene, Studentparlamentet og andre enheter av 30. juni 2003 hvor det varsles opprettelse av en styringsgruppe for examen philosophicum under universitetsstyrets studiekomitee som skal ivareta bachelorprogrammernes interesser på vegne av programstyrene og ha et helhetlig ansvar på sentralt plan. Linjen i studiesaker som gjelder examen philosophicum vil være: Filosofisk institutt – styringsgruppen for exphil – universitetsstyrets studiekomite – universitetsledelsen. Saker hvor det er full enighet, avgjøres i styringsgruppen. I saker der det ikke er enighet, går saken til studiekomiteen som gir sin anbefaling til universitetsledelsen. Alle fakultetene skal høres ved vesentlige endringer i studieopplegget. Exphil-emnet underlegges de samme faglige, personalmessige og økonomiske styringsordninger som gjelder for andre emner under Det historisk-filosofiske fakultet. Styringsgruppen er nå nedsatt og har følgende sammensetning:

Studiedekan Tor Egil Førland, HF, *leder*
Studiedekan Nils D. Christophersen, MN
Professor Panagiotis Dimas, Filosofisk institutt
Magnus Worren, Studentparlamentet
Sigurd Berg, Studentparlamentet
Seksjonssjef Wenche Hakestad Hansen, Studie- og forskningsadministrativ avdeling
Budsjettsjef Per Heitmann, Økonomi og planavdelingen
Torgeir Tofte Jørgensen (vara for Worren), Studentparlamentet
Sturle Sunde (1. vara for Berg), Studentparlamentet
Ingrid Stranger-Thorsen (2. vara for Berg), Studentparlamentet

Det historisk-filosofiske fakultet anmodes om å være sekretariat for gruppen. Kopi av innkallinger og referat sendes universitetsstyrets studiekomite løpende. Vi ønsker styringsgruppen lykke til med arbeidet!

Anne-Brit Kolstø

Toril Johansson

Kopi:

Alle fakulteter
Studentparlamentet
SUM
SKK
UB
Filosofisk institutt
ØPA
OPA
SSA, SLS, SIP, UNIVETT

E-postadresser:

t.e.forland@hi.uio.no

nilsch@ifi.uio.no

panagiotis.dimas@filosofi.uio.no

m.o.k.worren@studorg.uio.no

sigurdberg@student.no

w.h.hansen@admin.uio.no

p.k.heitmann@admin.uio.no

t.t.jorgensen@studorg.uio.no

sturles@ifi.uio.no

ingrid.stranger-thorsen@studorg.uio.no

UNIVERSITETET I OSLO

NOTAT

Universitetsdirektøren

Postboks 1072 Blindern
N-0316 Oslo

Administrasjonsbygningen, 9.etg.

Telefon: +47 22 85 63 01

Telefaks: +47 22 85 44 42

Alle fakulteter
Studentparlamentet
SUM
SKK
UB

-17

A 03/2741 SFA/kmh
Blindern, 30. juni 2003

Saksbehandler: Seniorrådgiver Kirsti Harg, tlf. 22 85 57 90, kirsti.harg@admin.uio.no

RÅDET FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM OG EXAMEN FACULTATUM – VIDEREFØRING AV OVERORDNET ANSVAR FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Ved kollegievedtak 26.2.02 ble førstesemesterstudiet bestående av exphil og exfac endret til 2 10-poensgsemner. Fakultetene fastsetter hvor i studieprogrammet disse emnene skal ligge og hvem som har faglig og administrativt ansvar for exfac. Universitetsstyret ba 25.2.03 sak 4 pkt 5 universitetsdirektøren om å legge fram for styret forslag til mandat og sammensetning for et nytt råd for examen philosophicum.

Rådet for examen philosophicum og examen facultatum la i brev til universitetsdirektøren av 30.4.03 fram forslag om ny organisering. Forslaget gikk ut på at rådet ble nedlagt og det overordnede ansvar for exphil ble lagt til universitetsstyrets studiekomiteé som har en tverrfakultær sammensetning slik rådet har hatt. Rådets oppgaver i forhold til ny exfac bortfaller f.o.m. høsten 2003. Exphil er et felles emne for så godt som alle begynnerprogram, noe som fortsatt tilsier en behandling som ivaretar dette overordnede perspektivet utover institutt – og fakultetsnivå.

Saken ble behandlet i universitetets styre den 10.6.03. Styret fattet følgende vedtak:

Rådet for examen philosophicum og examen facultatum nedlegges. Universitetsstyrets studiekomiteé overtar den rådgivende funksjon for examen philosophicum overfor universitetsledelsen

Studiekomiteen har dermed ansvar for å gi råd både til universitetsledelsen og til Filosofisk institutt i faglige saker (herunder fastsettelse av studieplan og emnebeskrivelser) og for at det ivaretas en tilsynsfunksjon i forhold til utviklingen av emnet. I notatet til styret var det en forutsetning at det ble foretatt en gjennomgang av saksgangen mellom Filosofisk institutt, Det historisk-filosofiske fakultet og universitetsledelsen i saker som gjelder examen philosophicum, dette dreier seg både om faglige og økonomiske aspekter.

Studiekomiteen behandlet i møte 19.6.03 saksbehandlingsgang for saker som angår examen philosophicum på bakgrunn av et notat fra Det historisk-filosofiske fakultet av 16.6.03.

Studiekomiteen anbefalte universitetsledelsen å iverksette den foreslåtte saksgang. Dette ble godkjent av rektor ved påtegning 25.6.03

Dette innebærer at det opprettes en styringsgruppe for examen philosophicum under studiekomiteen som skal ivareta bachelorprogrammernes interesser på vegne av programstyrene og ha et helhetlig ansvar på sentralt plan. Linjen i studiesaker som gjelder examen philosophicum vil være: Filosofisk institutt – styringsgruppen for exphil – universitetstyrets studiekomiteé – universitetsledelsen, men saker hvor det er full enighet avgjøres

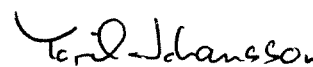
i styringsgruppen. I saker der det ikke er enighet, går saken til studiekomiteen som gir sin anbefaling til universitetsledelsen. Det historisk-filosofiske fakultets inngrep i saken sikres ved at studiedekanen er leder for styringsgruppen. Alle fakultetene skal høres ved vesentlige endringer i studieoppbygget. For øvrig underlegges exphil-emnet de faglige, personalmessige og økonomiske styringsordninger som gjelder for andre emner under Det historisk-filosofiske fakultet.

Styringsgruppen har slik sammensetning:

Studiedekanen ved Det historisk-filosofiske fakultet, leder
Studiedekan ved et av de andre allmennfakultetene
En representant for Filosofisk institutt
Studiedirektøren eller en representant utpekt av denne
Økonomidirektøren eller en representant utpekt av denne
To studentrepresentanter

Hvem som blir gruppens medlemmer vil være klart om kort tid. Det historisk-filosofiske fakultet anmodes om å være sekretariat for gruppen. Kopi av innkallinger og referat sendes universitetsstyrets studiekomite løpende.

Inger Stray Lien

Toril Johansson

Kopi:

Studiedekan Tor Egil Førland
Filosofisk institutt
ØPA
OPA
SSA, SLS, SIP, UNIVETT

Til: Universitetsstyrets studiekomité

Sakstype: Vedtakssak

Saksnr: 5.3-03

Møte nr: 3/2003

Møtedato: 19.6.2003

A-saksnr: 03/2741 - 16

Saksbehandler: Studie- og forskningsadministrativ avdeling/HFs fakultetssekretariat

**Sakstittel: SAKSBEHANDLINGSGANG FOR SAKER SOM ANGÅR EXAMEN PHILOSOPHICUM
Tidligere vedtak, plandokumenter, henvisning til lovverk etc.:**

Vedtak i kollegiet 26. februar 2002 om omstrukturering av førstesemesterstudiet.

Vedtak i kollegiet 1. oktober 2002 om rammebetingelser for utvikling og drift av studieprogrammer.

Vedtak i universitetsstyret 6. mai om ny studieordning for exphil. samt ny studie- og eksamensforskrift.

Vedtak i universitetsstyret 10. juni 2003 om nedleggelse av Rådet for examen philosophicum.

De viktigste problemstillingene:

Exphil er et fellesemne for alle bachelorprogrammer, med faglig tilhørighet ved Filosofisk institutt, Det historisk-filosofiske fakultet. Rådet for examen philosophicum's rådgivende funksjon er overført universitetsstyrets studiekomité og det er behov for å konkretisere hvordan ansvaret for exphil ivaretas innenfor de nye rammer for ansvars- og rollefordeling.

Det foreslås å opprette en styringsgruppe for exphil under studiekomiteen som skal ivareta bachelorprogrammernes interesser på vegne av programstyrene og ha et helhetlig ansvar på sentralt plan.

Linjen i studiesaker som gjelder examen philosophicum vil med forslaget være: Filosofisk institutt – styringsgruppen for exphil – universitetsstyrets studiekomite - universitetsledelsen. Fakultetets inngrep i saken sikres ved at studiedekanen er leder for styringsgruppen. I saker der det ikke er enighet mellom Filosofisk institutt og styringsgruppen, går saken til studiekomiteen som gir sin anbefaling til universitetsledelsen. Fakultetene høres ved vesentlige endringer i studieopplegget. For øvrig underlegges exphil-emnet de faglige, personalmessige og økonomiske styringsordninger som gjelder for andre emner under Det historisk-filosofiske fakultet.

Styringsgruppen foreslås sammensatt slik:

Studiedekanen ved Det historisk-filosofiske fakultet, som leder gruppen

Studiedekan ved et av de andre allmennfakultetene.

En representant for Filosofisk institutt.

Studiedirektøren eller en representant utpekt av denne.

Økonomidirektøren eller en representant utpekt av denne.

To studentrepresentanter.

Vedtaksforslag: Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å iverksette den foreslåtte saksgang.

Vedlegg: Vedtaksnotat av 16. juni 2003

Vedtatt 19.6.03 i
samsvar med
forslaget
25.6.03 Kmff.

Bodiljevat, 25.06.03
Arbet Clenderdel

Kristi Harg

FRA UNIVERSITETSDIREKTØREN

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr. 5.3-03
Møte nr.: 3/2003
Møtedato: 19.6.2003
Notatdato: 16.6.2003
A-saksnr.: 03/2741
Saksbehandler: HF/tg

NOTAT

TIL

UNIVERSITETSSTYRETS STUDIEKOMITE

SAKSBEHANDLINGSGANG FOR SAKER SOM ANGÅR EXAMEN PHILOSOPHICUM

Bakgrunn

Universitetsstyret vedtok i sitt møte 10. juni 2003 å nedlegge Rådet for examen philosophicum og overføre rådets rådgivende myndighet til universitetsstyrets studiekomite. Det ble i den forbindelse presisert at det er nødvendig å foreta en gjennomgang av saksgangen mellom Filosofisk institutt, Det historisk-filosofiske fakultet, sentraladministrasjonen og universitetsledelsen i saker som dreier seg om exphil. Det er særlig nødvendig å konkretisere hvordan ansvaret for emnet exphil skal organiseres, m.a.o. hvordan exphil skal styres innenfor de vedtatte rammer.

Ansvars- og rollefordelingen som er vedtatt i forbindelse med den nye studiestrukturen, og den nye studie- og eksamensforskriften gir føringer for behandling av studiesaker ved UiO. Grunnenhetene er emneansvarlige, og har ansvar for forvaltning av økonomi- og personalressursene i forbindelse med emnene. Fakultetene har et overordnet ansvar for opprettelsen av emner og for studiekvaliteten, samt et direkte ansvar for studieprogrammene. Det nevnte vedtak i universitetsstyret innebærer at det skal være en videreføring av et overordnet ansvar for exphil. Dette følger av exphils status som obligatorisk emne i de aller fleste bachelorprogrammer, som gjør at alle fakulteter og sentre som driver programmer, har et legitimt behov for å kunne ha innflytelse på studieopplegget slik at dette ikke kan overlates HF-fakultetet alene. Samtidig har universitetet sentralt et utvidet ansvar for både de faglige og økonomiske aspektene, siden fakultetet er pålagt å levere emnet til hele universitetet. De økonomiske og personalmessige konsekvenser av omstruktureringen av exphil må dessuten også følges opp av universitetet sentralt, selv om forvaltningen av disse områdene er delegert til fakultetet. Jf. universitetsstyrets vedtak 6. mai.

Programtilbudet ved UiO som er resultatet av reformarbeidet, vil med stor sannsynlighet måtte gjennomgå justeringer og det kan raskt komme endringer som også får konsekvenser for kravene til exphil. Likeledes vil exphil selv måtte gjøre sine erfaringer med sitt nye studieopplegg. Både programmene og exphil vil måtte evalueres innom få år, og allerede etter kort tid bør den kontinuerlige kvalitetssikringen kunne fange opp umiddelbare endringsbehov. Det er derfor nødvendig å ha en aktiv instans som kan følge opp evaluering og kvalitetssikring av emnet.

Vurdering

De forhold som er beskrevet innledningsvis, innebærer at styringsstrukturen for exphil må avvike noe fra ordinære emner. Samtidig må det være mål at saksbehandlingen ikke blir unødig komplisert og ressurskrevende.

Studieplan for exphil i ny studieordninger er fastsatt av universitetsstyret. Saker som angår endringer i emnebeskrivelsen eller andre forhold som angår exphil, behandles formelt i instituttstyret etter intern behandling. Forslag til endringer kan komme fra exphil-miljøet selv eller fra den rådgivende instansen.

Spørsmålet som det må tas stilling til er hvilken instans som formelt skal godkjenne studieplanen og endringer i den, og forestå kvalitetskontroll. For et vanlig emne ved HF er endringer i studieplanen delegert til grunnenheten, mens opprettelse og nedleggelse foretas av fakultetet selv. Studiestyret har fastsatt retningslinjer for behandling av studiesaker med krav til emner og emnegrupper innenfor rammen av studie- og eksamensforskriften. Fakultetet blir informert om endringer i emner, og studiestyret kan ta enhver sak opp til behandling hvis det ved stikkprøvekontroll viser seg at et emne ikke er i samsvar med retningslinjene. Studieprogrammene som bruker emnet, behandler også endringer i emnene som inngår, og ved uenighet vil saken legges frem for studiestyret. Det kunne være forenklenende hvis HF-fakultetet hadde denne kvalitetssikringsrollen også for exphil. Da ville det, som for de andre emnene, være samsvar mellom organisatorisk, personal og økonomisk ansvar og fastsetting av emnebeskrivelsen, som direkte berører de andre ansvarsområdene. Saksbehandlingen ved opprettelsen av det nye exphil-emnet har vist at det har vært en mangel av fakultetet ikke har kunnet ivareta en samlet styrende funksjon.

Den rene fakultetsmodellen har godkjenningsprosedyrer som ikke fullt ut kan anvendes på exphil: studieprogrammene kan ikke selv velge om de vil inkludere exphil, bare hvor i studieløpet emnet skal integreres. Samtidig vil det være uhåndterlig for Avdeling for exphil/Filosofisk instituttet om endringer i emnet skulle godkjennes av de programmene det inngår, slik det er tilfelle for programemner for øvrig.

Av de grunner som angis over, bør det søkes en løsning på sentralt nivå som ivaretar fellesinteressene og gir den nødvendige styring.

Det kan ikke være snakk om å opprette en struktur som ligner det nedlagte Rådet for exphil, med svært bred representasjon, men snarere en koordinerende og styrende struktur. Sentralt studieadministrativt nivå og økonomifunksjonen sentralt bør være representert i tillegg til representanter fra den øverste faglige ledelse ved universitetet og fakultetsnivå samt studenter. Det historisk-filosofiske fakultetet bør være representert i kraft av sitt overordnede ansvar for personal- og økonomistyring og fagansvar, og et annet allmennfakultet bør også være

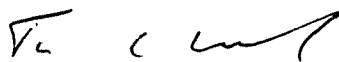
representert. I denne omgang foreslås det at Det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet får en representant, men denne fakultetsrepresentanten kan ev. gå på omgang mellom allmennfakultetene. Det faglige ansvaret vil primært ligge til Filosofisk institutt. Styringsgruppen vil ikke ha ordinært faglig ansvar. Det foreslås at styringsgruppen legger vesentlige endringer i emneplanen frem for berørte fakulteter til høring, og koordinerer innspill fra fakulteter og sentre som gjelder exphil. Vedtak i styringsgruppen for exphil forutsetter konsensus i forhold til vedtak ved Filosofisk institutt. Dette innebærer at forslag ved uenighet sendes tilbake til FI til bearbeiding. Hvis det ikke oppnås konsensus, legges saken frem for universitetsstyrets studiekomité, som utarbeider en anbefaling overfor rektor. Rektor gis endelig vedtaksmyndighet i disse sakene.

Konklusjon

Ansvaret for å behandle studieplanen for exphil foreslås ivaretatt av et underutvalg til universitetets studiekomité. Utvalget gis ansvar for alle aspekter ved studieplanen - kompetansemål, pensum, læringsformer og vurderingsformer så vel som det praktiske undervisning og eksamensopplegget, og ivaretar studieprogrammenes interesser. Den bør ha som funksjon å ta imot og koordinere innspill fra fakultetene og studieprogrammene vedr. exphil, og kan fremme forslag til endringer som behandles av instituttet. Filosofisk institutt har det faglige ansvar og legger frem forslag for utvalget til godkjenning.

Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å iverksette den foreslåtte saksgang.

Tor Egil Førland
Studiedekan

for Helga Reiss
Seksjonssjef

SK Kuriositet !

Meyer

LOV

NR. 1 AV 21 APRIL 1933

OM FORBEREDENDE PRØVER VED UNIVERSITETET

§ 1.

Før nogen student anmelder sig til teologisk, juridisk, medisinsk, sproglig-historisk eller matematisk-naturvidenskabelig embedseksamen, må han ha bestått forberedende prøver. Før statsøkonomisk eksamens vedkommende gjelder hvad den særlige lovgivning om denne eksamen bestemmer.

Forsåvidt den medisinske embedseksamens første avdeling er opdelt i 2 avsnitt, må de medisinske studerende ha bestått de ovenfor omhandlede forberedende prøver, før de fremstiller sig til 2net avsnitt av den nevnte eksamensavdeling.

De nærmere bestemmelser om fagene, prøvenes ordning og de forskjellige fags omfang fastsettes ved reglement av Kongen.

§ 2.

Ved anmeldelse til eksamen i fag hvor prøven holdes ved Universitetet betales den til enhver tid av Stortinget fastsatte avgift.

§ 3.

Har nogen annensteds avlagt prøver som godtgjør et lignende mål av kunnskaper som de der kreves i det med hjemmel av denne lov utferdigede reglement om forberedende prøver, kan han av Kongen eller den han dertil bemyndiger efter innstilling av Det akademiske kollegium fritas for disse.

§ 4.

Denne lov trer i kraft fra 1 juli 1933.
Fra samme tid opheves lov av 9 juni 1903, 9 juni 1922, 26 mars 1926 og 24 mai 1929 om forberedende prøver ved Universitetet.

gjennemgått i kurssets 1ste semester, mens prøven for teologer og filologer omfatter hvad der er gjennemgått i det hele kursus.

Som mål for undervisningen i 1ste semester fastsettes: å gjøre rede for det viktigste av formlære og syntaks samt tilfredsstillende å kunne oversette og forklare et utvalg på 30 tekstsider av lettere prosaforfattere. For det fullstendige kursuset på 3 semestre settes pensum til 140 oktavsider av samme art lesestoff som ved muntlig artium.

Der er adgang til å ta prøven i latin 1 semesters pensum ved en prøve avholdt ved eksamensberettiget skole med latinlinje. Prøven blir å avlegge etter de samme regler som for muntlige artiumsprøver. Der er også adgang til ved eksamensberettiget skole med latinlinje å avlegge muntlig artium i latin. Dette fritar for 3 semestres prøven ved Universitetet.

§ 5.

I gresk har eksaminanden å gjøre rede for hvad der er gjennemgått i et kursus på 3 semestre, 7 timer ukentlig.

De studenter som har tatt gresk til artium skal avlegge en tilleggsprøve, som bringer deres pensum og kravene til deres kunnskaper i gresk på høide med det som fordras ved den fullstendige universitetsprøve.

§ 6.

I hebraisk har eksaminanden å gjøre rede for hvad der er gjennemgått i et kursus på 2 semestre, 4 til 5 timer ukentlig.

§ 7.

Som ledetråd ved undervisningen i alle fag ved de forberedende prøver anvendes såvidt mulig lærebøker som er godkjent av vedkommende fakultet.

§ 8.

Eksamen i forberedende fag kan avlegges enten underrett for alle fag eller i ett eller flere fag ad gangen.

§ 9.

Ved de forberedende prøver gis spesialkarakterer for hvert fag i hele tall. Den som i noget fag får under 4, har ikke bestått prøven og må i et følgende semester underkaste sig ny prøve i faget.

REGLEMENT

FOR

UNIVERSITETETS FORBEREDENDE PRØVER

Godkjent ved kgl. resol. av 27 oktober 1933.

§ 1.

Eksamen i de forberedende fag hvori prøven holdes ved Universitetet finner sted i slutningen av hvert semester ved en av Det akademiske collegium opnevnt eksamensdeputasjon. Den kan under særegne omstendigheter med kollegiets samtykke avholdes skriftlig i et eller flere fag. Anmeldelsen til denne eksamen skjer innen den av kollegiet på sedvanlig måte bekjentgjorte tid. Ved anmeldelsen betales den av Stortinget til enhver tid fastsatte avgift.

§ 2.

De fag som går inn under denne eksamen er filosofi, latin, gresk og hebraisk. Alle studerende må underkaste sig prøven i filosofi. Teologiske, filologiske, juridiske og medisinske studerende må underkaste sig prøve i latin, forsåvidt de ikke har bestått prøve i latin ved artium, for jurister dog kun dersom de tar juridisk embedseksamen etter gammel ordning. Teologiske studerende må også ha bestått prøve i gresk og hebraisk.

§ 3.

I filosofi har eksaminanden å gjøre rede for et pensum som svarer til hvad der foredras i psykologi, logikk og filosofiens historie i et kursus på 2 semestre, 4 til 5 timer ukentlig.

§ 4.

I latin omfatter undervisningen et kursus på ialt 3 semestre, 6 timer ukentlig.

Vordende jurister som vil ta embedseksamen etter gammel ordning og medisiner har å avlegge prøve i hvad der er

Til Universitetets studiekomiteé
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Vedtakessak
Møtesaksnr.: V-sak 4
Møtenr. 1/08
Møtedato: 31. januar, 2008
Notatdato: 14.01.2008
Arkivsaksnr.: 07/11495
Saksbehandler: STA / TMSA

INNSTILLING TIL KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS UTDANNINGSKVALITETSPRIS FRA UIO:

Hovedproblemstillinger i saken:

Hvert år lyser Kunnskapsdepartementet ut pris for fremragende arbeid med utdanningskvalitet i norsk høyere utdanning; Utdanningskvalitetsprisen. Prisen er på 1 million kroner, og har de senere årene blitt delt mellom flere prisvinnere.

Universitetsdirektøren videresendte utlysning for prisen til fakultetene og sentrene 10. oktober 2007, med svarfrist 12. desember. UiO kan sende inntil tre søknader innen 1. februar 2008.

Følgende miljøer er nominert til Utdanningskvalitetsprisen 2008 fra fakultetene:

- *Mikroskopet og anatomen i den digitale tidsalder.* OD-fakultetet
- *Kvalitetsarbeid for Erasmus Mundus programmet: The European Master Degree in Higher Education (HEEM) – a joint degree.* UV-fakultetet
- *Arbeidslivsrelevans innen studier og utdanning.* HF-fakultetet
- *Universell utforming på bachelorprogrammet i teologi og kristendom.* TF-fakultetet

Videre saksgang:

Søknadene sendes til NOKUT som har nedsatt en egen priskomiteé bestående av fire medlemmer, tre faglig tilsatte ved universitet/høgskole og en student. Prisen deles ut på den årlige NOKUT-konferansen, som i 2008 arrangeres på Hamar 29.-30. april.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å sende søknadene fra [...] fakultetene til NOKUT 1. februar, som UiOs søknader til Kunnskapsdepartementets utdanningskvalitetspris

---

Vedlegg:

Saksnotat

Søknadene fra fakultetene, uten vedlegg

Statutter for Utdanningskvalitetsprisen 03.11.04

FRA UNIVERSITETSDIREKTØREN

Sakstype: Vedtakssak
Saksnr.
Møte nr.: 01/08
Møtedato: 31.1.2008
Notatdato: 14.1.2008
A-saksnr.: 07/11495
Saksbehandler: STA / TMSA

NOTAT

TIL

UNIVERSITETETS STUDIEKOMITÉ

INNSTILLING TIL KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS UTDANNINGSKVALITETSPRIS

Bakgrunn

Universitetsdirektøren har mottatt i alt fire søknader til Utdanningskvalitetsprisen fra følgende fakulteter: OD, UV, HF og TF. UiO har kun anledning til å sende inn tre søknader til NOKUT innen 1. februar, derfor er det nødvendig at Studiekomiteen foretar en vurdering av hvilke av de fire som burde sendes fra UiO. De innsendte søknadene omtales derfor kort nedenfor.

Søknadene fra fakultetene

Mikroskopet i anatomen i den digitale tidsalder, Institutt for oral biologi, OD-fakultetet

Målsetningen med dette prosjektet har vært å lage et nettbasert undervisningsopplegg i fagene mikroskopisk oral anatomi (histologi) og oral patologi. Basis for prosjektet har vært å lage et brukervennlig program der høy kvalitet skal være kjennetegnet. Tildelingen av midler fra Norges Forskningsråd til blant annet billedbehandlingsutstyr muliggjorde innkjøp av datautstyr, kameraer og programvare som trengs for å gjennomføre prosjektet. Fra og med høsten 2005 kunne studentene ved Det odontologiske fakultet dra nytte av et digitalisert nettbasert undervisningsopplegg i histologi og patologi. Lærerne benytter også opplegget i undervisningen samtidig som det egner seg godt til selvstudium. Programmet benyttes også av de odontologiske utdanninger i Bergen og Tromsø. Bruken av programmet er stadig økende. En webrapport fra november 2007 viser at programmet hittil har hatt 228500 besøk. Mer enn to tredjedeler av besøkene kommer fra andre land. Prosjektet har også resultert i at Det medisinske fakultet ved UiO gjennomfører en tilsvarende digitalisering av sine histologiske preparater.

Universitetsdirektørens kommentar: prosjektet viser hvordan nye læringsmetoder kan bidra til bedre studiekvalitet, og prosjektet har nedslagsfelt "utenfor seg selv" ved at også medisin kan nyttiggjøre seg av metodene som OD-fakultetet her har utviklet.

Kvalitetsarbeid for Erasmus Mundus programmet; The European Master Degree in Higher Education (HEEM) – a joint degree. UV-fakultetet

Målet med prosjektet er å utvikle en felles mastergrad (a joint degree) innenfor forskningsområdet studier av høyere utdanning. Målgruppen er studenter fra hele verden. Programmet er det første EU-finansierte fellesgradsprogram som koordineres av UiO (Erasmus Mundus). Programmet inngår i et globalt nettverk av forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Det er et innovativt program som krever høy grad av faglig integrasjon og som stiller store krav til faglig og administrativ koordinering. Evaluering fra blant annet EU viser at programmet så langt har lyktes veldig bra.

For å utvikle og sikre god kvalitet er det i programmet vektlagt

- en omforent og felles studieplan som jevnlig reforhandles og drøftes mellom partnere, studenter og lærere involvert i programmet
- bruk av lærere med meget høy fagkunnskap og forskningsmessig engasjement innenfor studiets ulike kunnskapsområder
- varierte undervisnings- og vurderingsformer sikter mot å utvikle et felles teoretisk og begrepsmessig rammeverk og skape rom for drøftingen av dette rammeverket. Målet er at den gjensidige kunnskapsdeling mellom institusjonene også skal reflektere den egenart hver av dem representerer.
- bruk av IKT på en innovativ måte som blant annet innebærer aktiv bruk av Fronter, digitalisert kurslitteratur, blogg og podcasts.
- utviklingen av et godt faglig og sosialt miljø for internasjonale studenter på Det utdanningsvitenskapelig fakultet gjennom blant annet fakultetets internasjonale studentnettverk (ISNE)

Universitetsdirektørens kommentar: masterprogrammet er et pionérprogram i norsk og europeisk sammenligning. Det har vært gjort mye nybrottsarbeid i forbindelse med denne mastergraden som har allerede fått konsekvenser i hvordan joint degrees skal organiseres. Internasjonaliseringen er integrert på en naturlig måte i masteren.

Arbeidslivsrelevansprosjektet innen studier og undervisning. HF-fakultetet.

Arbeidslivsrelevansprosjektet innen studier og utdanning ved Det humanistiske fakultet (heretter HF) ved Universitetet i Oslo (UiO) viser hvordan det kan skapes interesse for studienes arbeidslivsrelevans i akademiske miljøer. Prosjektet har gjennomført en rekke tiltak som kommer ansatte og studenter til gode:

- Arbeidsmarkedsundersøkelser (kandidatundersøkelse og arbeidsgiverundersøkelse)
- Stimuleringsordning som gir nye, arbeidslivsrelevante studietilbud
- Arbeidslivsseminarer for programstudenter og for ansatte
- Utvikling av veiledningsfunksjonen, oppdatering av informasjon om yrkesmuligheter m.v.

Gjennom 3 år har arbeidslivsrelevans vært et satsingsområde for HF. I perioden er problematikken satt tydelig på arbeidskartet og det er oppnådd resultater. Prosjektet har gått på tvers av hele fakultetet og har involvert et betydelig antall personer, ansatte så vel som studenter. Det er også spredd impulser til andre fakulteter og organer ved og utenfor UiO. HF ser på sitt prosjekt som et foregangsprosjekt som kan inspirere andre akademiske miljøer til innsats.

Universitetsdirektørens kommentar: arbeidslivsrelevansprosjektet til HF ble også sendt inn i forbindelse med kvalitetsprisen i fjor, men prosjektet var på det tidspunktet ikke avsluttet. Prosjektet er nyskapende og setter nye problemstillinger på dagsorden. Det utfordrer studenter og ansatte i deres tradisjonelle tenkesett om relevansen av humanistiske studier. Med prosjektet har HF vist at de har grepet fatt i en stor utfordring. Prosjektet har imidlertid interesse for UiO som helhet på grunn av de ulike tilnæringsmetodene og ulike typene undersøkelser som er inkludert i prosjektet. Den brede involveringen med studenter, ansatte og næringsliv har ført til dokumenterte, positive resultater.

Universell utforming på bachelorprogrammet i teologi og kristendom. TF-fakultetet.

Det teologiske fakultet på Universitetet i Oslo har siden 2003 i samarbeid med studentene sine arbeidet aktivt med å gjennomføre Kvalitetsreformens pedagogiske føringer. Nye arbeidsformer med økt bruk av IKT så tidlig ut til å føre til sviktende mestring hos studenter og lærere. Det medførte at fakultetet satset på å fjerne unødvendige terskler i undervisningen og gi bedre pedagogisk og praktisk tilgang til undervisningen. I tre år har arbeidet med å gjøre undervisningen tilrettelagt for så god deltagelse som mulig gitt gode resultater og for arbeidet med universell utforming av studieemner fikk de i 2007 læringsmiljøprisen på UiO. Prosjekttiltakene har hatt stor bredde, som har krevd god forankring hos ledelsen og studenter, og fordret aktivt eierskap hos de fagansatte. I prosjektperioden(e) har prosjektleder formidlet internt på UiO og støttet opp om prosessen med å inkludere universell utforming i kvalitetsikringsrutinene for utdanning på UiO. Dessuten har prosjektene blitt lagt frem til drøfting og motivasjon for andre på konferansen om universell utforming av høyere utdanning som nasjonal pådriver på NTNU arrangerer hver år. I etterkant har vi blitt invitert av flere høyere utdanningsinstitusjoner som ønsket innlegg på egne temamøter om temaet.

Det er blitt gjennomført flere studentundersøkelser som dokumenterer positiv effekt for rekruttering og gjennomføring av studier hos oss. Den beste evalueringen for oss var imidlertid at Studentparlamentet innstilte oss for UiOs læringsmiljøpris for 2007. Vi søker Utdanningskvalitetsprisen 2008 som anerkjennelse og videre motivasjon for det systematiske arbeidet som er blitt gjennomført for å øke den pedagogiske tilgangen på vårt bachelorprogram generelt og førstesemesteremnene spesielt.

Universitetsdirektørens kommentar: Prosjektet fikk pris for godt læringsmiljø i 2007 på grunn av det systematiske arbeidet med universell utforming av emnene som er gjort i forbindelse med prosjektet. Arbeidet representerer hvordan en kan strukturere og presentere fagstoffet, og er slik sett et viktig fagdidaktisk arbeid. Det har vært jobbet systematisk med organisering av gode arbeidsformer for studentene, der strukturering av studentenes aktivitet på nettet har vært et sentralt element. En legger her opp til at studentene både skal være aktive og få fortløpende tilbakemelding på faglige produkter.

Vurdering

Alle søknadene er veldokumenterte og fakultetene har lagt ned en betydelig innsats i å fremme sine kandidater. Universitetsdirektøren mener det er svært vanskelig å prioritere mellom de fire søknadene og har derfor bedt NOKUT om anledning til å sende fire søknader fra UiO. UiO har ved innsending av søknader de foregående år prioritert fra en til tre blant egne søknader, men dette har priskomiteen i NOKUT ikke tatt hensyn til. Det er ikke nødvendig med en slik intern rangering i år, men det vanskeliggjør valget om hvem av de fire foreslåtte som ikke skal sendes. Kvoten på tre kandidater per institusjon faller også uheldig ut for UiO som landets største institusjon, det vil være naturlig at UiO har flere potensielle kandidater til

Utdanningskvalitetsprisen. Saksbehandler i NOKUT har likevel avslått muligheten for at UiO skal sende fire kandidater.

Universitetsdirektøren ber derfor Studiekomiteen avgjøre hvorvidt vi skal se bort fra NOKUTs begrensning på tre søknader og sende alle fire, eller avgjøre hvilke tre kandidater som skal representere UiO.

Forslag til vedtak

Studiekomiteen anbefaler universitetsledelsen å sende søknadene fra [...] fakultetene til NOKUT 1. februar, som UiOs søknader til Kunnskapsdepartementets utdanningskvalitetspris.

for
Monica Bakken
Studiedirektør
e.f.

Hege B. Pettersen
Seksjonssjef SST

**SØKNADSSKJEMA
TIL
KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS PRIS
FOR
FREMAGENDE ARBEID
MED UTDANNINGSKVALITET**

Søknadsfrist 1.februar 2008

Søknaden skal bestå av tre deler:

- A: Oversendelsesbrev som er underskrevet av institusjonens ledelse
For institusjoner som sender flere søknader er det nok med et felles oversendelsesbrev
- B: Omtale av søknadsprosjektet på søknadsskjemaet
Institusjoner som sender søknad på flere prosjekter fyller ut et skjema for hvert prosjekt
- C. Vedlegg
Antall vedlegg og omfanget av disse må begrenses til det som vurderes som helt nødvendig for søknaden. Vedlegg i form av CD'er, DVD'er og utskrifter fra allment tilgjengelige nettsider, må unngås.

Søknaden sendes:

elektronisk til: postmottak@nokut.no og
som vanlig post i fire (4) eksemplarer til: NOKUT postboks 1708 Vika, 0121Oslo

OMTALE AV SØKNADSPROSJEKTET

Prosjektets tittel: Mikroskopet og anatomien i den digitale tidsalder

Institusjon: Institutt for oral biologi, Universitetet i Oslo

Prosjektansvarlige: Edward B. Messelt

Hvis søknaden er en av vinnerne til prisen vil institusjonens ledelse og prosjektets kontaktperson bli informert:

Institusjonens ledelse:

Tittel, navn: Instituttleder Edward B. Messelt

Tlf: 22840345

E-postadresse: messelt@odont.uio.no

Prosjektkontakt:

Tittel, navn: Instituttleder Edward B. Messelt

Tlf: 22840345

E-postadresse: messelt@odont.uio.no

Oppsummering av søknaden:

Målsetningen med dette prosjektet har vært å lage et nettbasert undervisningsopplegg i fagene mikroskopisk oral anatomi (histologi) og oral patologi. Basis for prosjektet har vært å lage et brukervennlig program der høy kvalitet skal være kjennetegnet. Tildeling av midler fra Norges Forskningsråd til blant annet billedbehandlingsutstyr muliggjorde innkjøp av nødvendig datautstyr, kameraer og programvare som trengs for å gjennomføre prosjektet. Etter en tid med prøving og feiling ble stud. odont. Mathias Nordvi engasjert som sommerstipendiat for å utvikle prosjektet videre. Nordvis gode datakunnskaper bidro til at målsetningene for prosjektet ble oppfylt. Nordvi presenterte utviklingen og gjennomføringen av prosjektet som sin prosjektoppgave ved odontologistudiet. Fra og med høsten 2005 kunne studentene ved Det odontologiske fakultet dra nytte av et digitalisert nettbasert undervisningsopplegg i histologi og patologi. Lærerne benytter også opplegget i undervisningen samtidig som det egner seg godt til selvstudium. Programmet benyttes også av de odontologiske utdanninger i Bergen og Tromsø. Bruken av programmet er stadig økende. En webrapport fra november 2007 viser at programmet hittil har hatt 228500 besøk. Mer enn to tredjedeler av besøkene kommer fra andre land.

Prosjektet har også resultert i at Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo gjennomfører en tilsvarende digitalisering av sine histologiske preparater.

Generelt om søknadsprosjektet:

Bakgrunn/begrunnelse:

Studier av vev fra forskjellige organer ved hjelp av mikroskop har vært en sentral del av medisiner- og odontologiutdanningen. På denne måten har studentene kunnet tilegne seg kunnskaper om normale strukturer så vel som patologiske tilstander. Det er særlig lysmikroskopi som studentene har stiftet bekjentskap med. Undervisningen foregår i spesialrom der studentene får tilgang til hvert sitt mikroskop. Undervisningen er ressurskrevende fordi studentene ofte trenger individuell hjelp av lærere. En konsekvens av mangel på tilgjengelige hjelpelærere er at studentene må vente lenge før de får slik hjelp. Et annet problem er at snittene som inngår i kursopplegget normalt ikke er fritt tilgjengelig utenom oppsatte kurstider. Dette bevirker en redusert mulighet til selvstudium. Studentene blir derfor henvist til histologiske og patologiske atlas der bildene kan avvike nokså mye fra det man har gjort seg kjent med på kurssalen. Gjenkjennelse er viktig i disse disiplinene før studentene har ervervet nok kunnskaper til å tolke likheter og forskjeller. Det har derfor vært sterkt ønskelig å kunne utvikle et system som gir studentene en bedre mulighet til selvstudium. Et slikt system må være tilrettelagt på en slik måte at det lett kan forstås uten støtte av lærer.

Mål:

Moderne datateknologi har åpnet opp mulighet for bildebehandling som inntil for kort tid siden var utenkelig. Den store datakraften som skal til for å lagre bilder begrenset tidligere muligheten fort å bygge opp bildearkiv av noe omfang. Derfor var det inntil midten av 90-tallet få som tenkte på å lage digitale bildearkiv av histologiske og patologiske preparater. Etter hvert ble det utviklet forbedringer i lagringsmulighet av store datamengder. Dette medførte at det ble mulig å bygge opp digitale atlas i histologi og patologi. Vår målsetning var derfor å utvikle et system som, på en lettvinnt måte, kunne gi studentene tilgang til det snittmateriale som pensum består av herunder også elektronmikroskopiske snitt.

Spesielt om søknadsprosjektet

Organisering

Vår ambisjon var å utvikle et system der programvaren kunne benyttes som et mikroskop. Dette innebærer at studentene kan få frem forskjellige forstørrelser av preparatet. Dertil skulle det være mulig å legge på tekst som er relevant til bildet. Alt skulle gjøres i et brukervennlig grensesnitt.

Det ble fort klart at det måtte betydelige økonomiske ressurser til for å kunne kjøpe inn nødvendig utstyr både hva angår hardware og software.

Dertil var det ønskelig at utviklingen av prosjektet skulle, så langt som mulig, skje i nært samarbeide med studentene.

Iverksetting

Gjennom innvilgning av en søknad til Norges forskningsråd ble midler stilt til rådighet for innkjøp av nødvendig utstyr. Etter en omfattende undersøkelse i markedet ble Soft Imaging System GmbH fra Münster i Tyskland valgt som leverandør av datamaskiner, kameraer og programvare. Dette firmaet ble valgt fordi det hadde utviklet programvare som kunne virke mot både lys- og elektronmikroskop. Programvaren gav mulighet til å bygge opp bildene med høy kvalitet. Dette gjaldt særlig muligheten til å lime sammen bilder fra flere områder på snittet samt at man kunne oppnå optimal skarphet ved å legge sammen bilder med forskjellig fokus. Firmaet hadde også utviklet kameraer med høy opptaks kvalitet, noe som var avgjørende for valget av dette firmaet som leverandør.

Gjennomføring

De to første årene av odontologi og medisinerutdanningen i Oslo er felles. For å kunne tilrettelegge for et helhetlig opplegg for begge utdanninger, inkluderte søknaden til Norges forskningsråd også midler til utstyrsinnkjøp for medisinerutdanningen. Utstyret fra Soft Imaging System GmbH var på plass høsten 2001. Utstyret ble deretter underkastet testing i ca 2 år. Oppgradering av programvaren, som ble foretatt etter våre anbefalinger i denne perioden, medførte at vi var rimelig sikre på at vi hadde et "verktøy" som var hensiktsmessig for vårt formål.

Vår intensjon var, som tidligere nevnt, å utvikle programmet sammen med studentene.

Stud.odont. Mathias Nordvi hadde vist fremragende kunnskaper innen datateknologi og han ble derfor ansatt som sommerstipendiat i 2003 for å arbeide med prosjektet. I løpet av denne tiden utviklet han malen for oppbygging av programmet. Denne malen ble testet av studenter og lærere. Etter dette ble alle snitt som brukes i odontologiutdanningen innen oral anatomi og patologi tilrettelagt i programmet. Ved Institutt for patologi ved Det medisinske fakultet har Mathias Nordvi lært opp en bioingeniør til å foreta en tilsvarende innlegging av snitt. Dette arbeidet er også gjennomført. For tiden arbeides det med et tilsvarende system for innleggelse av alle histologisnitt i medisinerutdanningen. Dette arbeidet utføres også av studenter.

I den lærerbaserte undervisningen som foregår på mikroskopisalen benyttes også programvare fra Soft Imaging System GmbH. Her blir snittene som vises på mikroskopet som læreren benytter vist på 50 tommer skjerm. Dette medfører at læreren har mulighet til å besvare spørsmål fra studenten ved å bruke pil og vise til detaljer på skjermene.

Mathias Nordvi benyttet arbeidet med å utvikle dette programmet som sin prosjektoppgave til mastergraden i odontologi. Her finnes en detaljert beskrivelse av prosjektet og hvordan programmet er bygget opp. Denne oppgaven fikk prisen som beste besvarelse. Oppgaven finnes på følgende adresse:

http://www.iob.uio.no/studier/undervisning/histologi/menu/pag/Anatomi_og_patologi.pdf

Resultater og erfaringer

Resultatene av prosjektet finnes nå på følgende nettadresser:

<http://www.iob.uio.no/studier/undervisning/histologi/>

<http://www.iob.uio.no/studier/undervisning/patologi/>

Medisinerne er nå i ferd med å bygge opp sin digitale snittsamling. De har valg å benytte norsk i teksten samt at de har endret litt på utseendet. Følgende adresse kan benyttes:

<http://www.med.uio.no/dlo/mikro>

Programmene som er utviklet er interaktive. Brukerne kan foreta forskjellige valg av hvordan de vil benytte dataene. Etter å ha aktivert programmet møter man først en startside. Her gis det forskjellige valgmuligheter. Velger man for eksempel "section listing" vil man få en presentasjon av samtlige snitt, lagret etter gruppetilhørighet. Ved å klikke på et av de opplistede snitt vil dette komme opp på skjermen med liten forstørrelse. Samtidig kommer det til syne styringsknapper som gir brukeren manøvreringsmulighet. Ved å legge markøren på knappene får man opplyst hvilken funksjon de har. Ved hjelp av knappene gis brukeren mulighet til følgende funksjoner:

1. Forstørrelse av bildene
2. Quiz
3. Valg av tekst på strukturer / ikke tekst på strukturer
4. Utforskning av større snitt

For en detaljert beskrivelse av programmet henvises til Nordvis prosjektoppgave som følger som vedlegg.

Programmene benyttes nå i histologi- og patologiundervisningen ved Det medisinske- og Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. I en webundersøkelse som er foretatt for å vise om studentene benytter seg av programmene går det frem at oral histologi har hatt 72700 besøk i perioden fra 1. april 2005 og til 28. november 2007. I denne perioden har det på landsbasis vært 350 odontologistudenter og et ukjent antall medisinerstudenter som har benyttet programmet. Dette betyr at det er et meget stort antall besøk fra hver student.

Hva er det nyskapende i prosjektet?

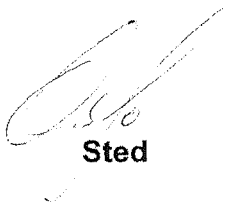
Det nyskapende i dette prosjektet er at man har kunnet anvende et høykvalitetskamera sammen med velegnet programvare for å produsere et brukervennlig program for både studenter og lærere. I programmet blir studentene fokusert på viktige detaljer gjennom forskjellige forstørrelser samt følgetekst. Dette gjør det velegnet til selvstudium. Ved hjelp av en teknikk som gjør det mulig å legge fokus i forskjellige plan, fremkommer alle bilder med største grad av skarphet.

Konklusjon

Dette prosjektet har fremskaffet et produkt som er av stor betydning for undervisningen i histologi og patologi. Etter en undervisningstime kan studentene sette seg ved egne datamaskiner og fordype seg i bilder og tekst som er identisk med det de nettopp har fått undervisning i. Prosjektet medfører at studentene er uavhengige av å ha tilgang på snitt ut over ordinær undervisning på kurssal, samt at de er mindre avhengige av kontakt med lærer for å avklare spørsmål.

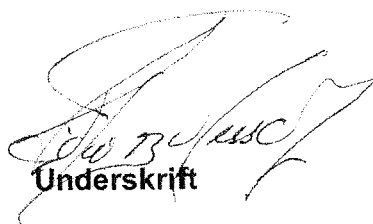
Vurderinger av prosjektets overføringsverdi til andre

Det er allerede vist at prosjektet har stor overføringsverdi. Web-rapport om antall besøk viser at det fra 2005 og til dags dato har vært 228500 besøk på programmet i oral histologi. Derav er mer enn 2/3 fra andre land.

Sted

4/12/07
Dato

Underskrift

**SØKNADSSKJEMA
TIL
KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS PRIS
FOR
FREMAGENDE ARBEID
MED UTDANNINGSKVALITET**

Søknadsfrist 1.februar 2008

Søknaden skal bestå av tre deler:

- A: Oversendelsesbrev som er underskrevet av institusjonens ledelse
For institusjoner som sender flere søknader er det nok med et felles oversendelsesbrev
- B: Omtale av søknadsprosjektet på søknadsskjemaet
Institusjoner som sender søknad på flere prosjekter fyller ut et skjema for hvert prosjekt
- C. Vedlegg
Antall vedlegg og omfanget av disse må begrenses til det som vurderes som helt nødvendig for søknaden. Vedlegg i form av CD'er, DVD'er og utskrifter fra allment tilgjengelige nettsider, må unngås.

Søknaden sendes:

elektronisk til: postmottak@nokut.no og

som vanlig post i fire (4) eksemplarer til: NOKUT postboks 1708 Vika, 0121Oslo

OMTALE AV SØKNADSPROSJEKTET

Prosjektets tittel: Kvalitetsarbeid for Erasmus Mundus programmet: The European Master Degree in Higher Education (HEEM) – a joint degree

Institusjon: Universitet i Oslo

Prosjektansvarlige: Pedagogisk forskningsinstitutt ved professor Peter Maassen

Hvis søknaden er en av vinnerne til prisen vil institusjonens ledelse og prosjektets kontaktperson bli informert:

Institusjonens ledelse:

Tittel, navn:

Tlf:

e-postadresse:

Prosjektkontakt:

Tittel, navn:

Tlf:

e-postadresse:

Professor Peter Maassen

22844122

peter.maassen@ped.uio.no

Oppsummering av søknaden:

Målet med prosjektet er å utvikle en *felles* mastergrad (a joint degree) innenfor forskningsområdet studier av høyere utdanning. Målgruppen er studenter fra hele verden. Programmet er det første EU-finansierte fellesgradsprogram som koordineres av Universitetet i Oslo (Erasmus Mundus). Programmet inngår i et globalt nettverk av forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Det er et innovativt program som krever høy grad av faglig integrasjon og som stiller store krav til faglig og administrativ koordinering. Evaluering fra blant annet EU viser at programmet så langt har lyktes veldig bra (jf. Vedlegg 1).

For å utvikle og sikre god kvalitet er det i programmet vektlagt

- en omforent og felles studieplan som jevnlig reforhandles og drøftes mellom partnere, studenter og lærere involvert i programmet
- bruk av lærere med meget høy fagkunnskap og forskningsmessig engasjement innenfor studiets ulike kunnskapsområder
- varierte undervisnings- og vurderingsformer sikter mot å utvikle et felles teoretisk og begrepsmessig rammeverk og skape rom for drøftingen av dette rammeverket. Målet er at den gjensidige kunnskapsdeling mellom institusjonene også skal reflektere den egenart hver av dem representerer.
- bruk av IKT på en innovativ måte som blant annet innebærer aktiv bruk av Fronter, digitalisert kurslitteratur, blogg og podcasts.
- utviklingen av et godt faglig og sosialt miljø for internasjonale studenter på Det utdanningsvitenskapelig fakultet gjennom blant annet fakultetets internasjonale studentnettverk (ISNE)

Generelt om søknadsprosjektet:

Bakgrunn/begrunnelse:

Universitetet i Oslo (UiO) ved Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) har sammen med Universitetet i Tampere og Universitetet i Aveiro igangsatt et masterprogram som inngår i EUs Erasmus Mundus satsning. Det er UiO ved PFI som koordinerer programmet. I tillegg til disse tre partene er også Universitetet i Twente (CHEPS), Universitetet i Dijon (IREDU) og NIFU STEP involvert i gjennomføringen av programmet. Programmet bygger på et masterstudium etablert i 2001 som var det første tverrfaglige masterprogrammet innen høyere utdanning i Europa og som var et resultat av et samarbeid mellom 7 europeisk institusjoner innenfor feltet studier av høyere utdanning (HEDDA). Til sammenlikning finnes det over 150 master og PHD programmer i USA innen dette området.

Erasmus Mundus programmet stiller store krav til kommunikasjon mellom de samarbeidende parter. Studentgruppen omfatter studenter fra hele verden hvor ikke-europeisk studenter tildeles stipend gjennom EUs økonomiske støtte. Programmets tverrfaglige og globale karakter innebærer at studentgruppen representerer et mangfold av studieerfaringer og studieinteresser.

Mål:

Prosjektets mål er å utvikle et masterprogram for en fellesgrad på et høyt faglig nivå. Selv om studentene i tråd mer de krav som settes til et Erasmus Mundus program beveger seg mellom flere land og institusjoner i løpet av studietiden, er det et mål at programmet framstår som helhetlig. Dette innebærer at det etableres faglige og pedagogiske strukturer som ved siden av å sikre et høyt faglig nivå skaper en god kommunikasjon mellom partnerne samtidig som studentgruppens globale og internasjonale karakter får satt sitt tydelige preg på programmet. Ved siden av Erasmus Mundus masteren "The European Master in Higher Education (HEEM) tilbyr Pedagogisk forskningsinstitutt et tilnærmet likt masterprogram "Master of Philosophy in Higher Education (M.phil) hvor studentene i hovedsak tar hele graden ved UiO (jfr. HEDDA samarbeidet nevnt over). Et sentralt mål er å skape et godt felles undervisnings- og læringsmiljø for begge studentgruppene det første studiesemesteret hvor alle studentene er ved Pedagogisk forskningsinstitutt.

Målet er videre å bruke dette utdanningstilbudet til å utvikle et globalt nettverk av høyere grads programmer innenfor feltet studier av høyere utdanning. I den forbindelse ble det i 2007 også igangsatt et masterprogram i Afrika (HEMA) med støtte av NORAD gjennom NOMA hvor UiO ved PFI samarbeider med to afrikanske universiteter; University of Western Cape og University of Makerere. Fokuset i dette programmet er kapasitetsbygging i afrikanske universiteter gjennom blant annet utveksling av studenter og ansatte og utvikling av felles fasiliteter for å sikre et godt utdanningstilbud (jf. Bruk av IKT og tilgang til digitalisert studielitteratur).

Spesielt om søknadsprosjektet

Organisering

Programmet går over 2 år. Første semester består av et introduksjonsemne på 15 studiepoeng samt et emne innenfor temaet "History and primary processes of higher education" på 15 studiepoeng. Det er UiO som har ansvar for første semester. I andre og tredje semester er studentene i helholdsvis Tampere og Aveiro. Siste semesteret som omhandler "thesis-work" velger studentene institusjon ut fra det temaet de skriver om.

Iverksetting

Det første Erasmus Mundus kullet (pilot) startet i høsten 2004. Siden har det vært 3 opptak. Studieplanen har gjennomgått noen vesentlige endringer ut fra de erfaringene som ble gjort det første året. Det er likevel viktig å påpeke at allerede i 2001 startet fakultetet sitt første tilbud innenfor feltet studier av høyere utdanning. Dette tilbudet kom i gang etter omfattende samarbeid mellom 6 forskningsmiljøer i Europa for å utvikle et utdanningstilbud innen feltet på masternivå. For å få dette til ble et consortium etablert, "The Higher Education Development Association (HEDDA). Det var dette samarbeidet som dannet grunnlaget for etablering av en felles grad. I tillegg til omtrent 20 Erasmus Mundus studenter tilbys omtrent det samme antallet studenter plasser i HEDDA programmet (M.phil) som i hovedsak følger samme studieplan som Erasmus Mundus programmet, med det unntak at studentene stort sett tar hele utdanningen ved UiO. Erasmus Mundus gjennom action 3 (partnership) muliggjør imidlertid at også disse studentene kan opphold seg ved utenlandske institusjoner for en måned. Dette gjelder J.F. Oberlin University i Tokyo, Japan og University of New England i Armindale, Australia.

Gjennomføring

Programmet leder til en fellesgrad (joint degree). Et viktig virkemiddel for å sikre god utdanningskvalitet har vært vektleggingen av en omforent studieplan hvor alle parter er innforstått med programmets struktur og oppbygging. De tre europeiske partnerne har alle inngående kjennskap og forpliktelse til programmet, noe som ikke minst skyldes et langvarig samarbeid i forkant. Et annet virkemiddel har vært lærermøter der undervisning og eksamen drøftes og vurderes.

Programmet har gjennom sin Erasmus Mundus avtale et høyt innslag av profilerte gjesteprofessorer innenfor feltets ulike områder. Dette har bidratt til å styrke programmets faglige nivå. Det er lagt stor vekt på å bistå studentene, særlig i starten av programmet, med å håndtere faglige så vel som sosiale utfordringer knyttet til det å komme til Norge for første gang. I den sammenheng er det særlig fire forhold som bør trekkes fram. For det første arrangeres det et felles introduksjonsseminar der studentene blir kjent og møter mange av programmets lærere. For det andre er det utarbeidet en studenthåndbok som gir nyttige råd om hva studentene må gjøre, når og hvor etc. Denne håndboken er nettbasert og utvikles kontinuerlig. For det tredje er det lagt opp til seminar- og kollokvieundervisning fra første stund der studentene får mulighet til å diskutere og utvikle gode studievaner samt bli innforstått med og få mulighet for å drøfte de krav som stilles. For det fjerde arrangeres det en rekke arrangementer ved fakultet hvor studieadministrasjonen spiller en avgjørende rolle. Sentralt i dette arbeidet står også fakultetets internasjonale student nettverk (ISNE) som er et betydningsfullt virkemiddel for å bidra til nettverksarbeid og faglig- sosialt samarbeid blant fakultetets internasjonale studenter og ferdige kandidater (alumniordning).

Et annet kjennetegn ved programmet er en utstrakt bruk av digitale hjelpemidler. Hvert kull har et eget rom i Fronter der de finner informasjon om litteratur (digitalisert), lærernes presentasjoner, oppgaveinnlevering osv. I tillegg og som et resultat av studentenes

mobilitetsmønster er det lagt vekt på å ta i bruk integrerte web-verktøy som podcasts og blogg. Disse verktøyene har bidratt til økt fleksibilitet for studenter og lærere og slik sett utvidet arenaene for undervisning og læring. Satsningen på bruk av IKT har vært mulig gjennom støtte fra UiO gjennom Fleksibel læring. Gjennom fleksibel læringsprosjektet har programmene beveget seg fra e-læring til m-læring (mobil-læring). At undervisningen blir tatt opp og legges ut (passordbeskyttet nettsted) slik at studentene på et senere tidspunkt kan gå gjennom forelesninger, er særlig viktig i begynnelsen av studiet hvor enkelte studenter sliter litt med språket og forelesernes ulike aksenter.

Når det gjelder kvalitetssikring gjennom studentevalueringer, gjøres dette med bakgrunn i de ulike institusjonenes kvalitetssikringssystemer. Ved PFI gjennomføres det en sluttevaluering etter første semester (se vedlegg 2). Underveisevalueringer skjer delvis gjennom muntlige tilbakemeldinger fra studentene i undervisningen og gjennom utstrakt kontakt mellom "tillitsvalgte" og administrativ og faglig leder av programmet. Lærermøter er også et viktig tiltak for kvalitetskontroll og kvalitetsutvikling. Programmet har også blitt evaluert av EU (vedlegg 1).

Resultater og erfaringer

Programmet har så langt hatt meget god rekruttering og gjennomstrømning. Det faglige nivået på våre ferdige kandidater har også vært meget tilfredsstillende. Vi mener at vi har lykket med å balansere på den ene siden hensynet til gjennomsiktighet og forutsigbarhet og på den andre siden hensynet til fleksibilitet, og at vi dermed også langt på vei har lykket med å ta hensyn til nasjonale og institusjonelle forskjeller mellom partnere og en variert studentgruppe. Studiet har fått gode tilbakemeldinger både gjennom interne studentevalueringer og fra EUs egen evaluering (vedlegg 1 og 2).

Det å iverksette en fellesgrad er krevende. I den sammenheng har det vært særlig utfordrende å koordinere et program som tar hensyn til de ulike landenes lovgivning, finansieringssystem (f.eks bruk av skolepenger) og de ulike institusjonenes faglige og administrative reguleringer og rutiner. Logistikk med tanke på studieår er også en utfordring i internasjonalt samarbeid. En viktig erfaring er videre at en så sammensatt studentgruppe krever tett oppfølging ikke bare faglig, men også mer personlig. Til tross for alle disse utfordringene har programmet så langt vist seg robust nok med tanke på å håndtere uforutsette og kompliserte problemstillinger.

Hva er det nyskapende i prosjektet?

Det nyskapende i prosjektet kan oppsummeres i følgende punkter:

- Utvikling av en fellesgrad
- Første tverrfaglige masterprogrammet innen studier av høyere utdanning i Europa
- Internasjonal orientering og mobilitet blant studenter og lærere innenfor rammen av en Erasmus Mundus avtale
- Innovativ bruk av IKT som er tilpasset programmets mobilitetsmønster
- Aktivt arbeid for et inkluderende læringsmiljø hvor enkeltstudentenes lokale erfaringer utgjør en viktig kunnskapskilde til studentgruppens og lærernes globale forståelse.

Konklusjon

Etableringen av en *felles* mastergrad (a joint degree) innenfor feltet studier av høyere utdanning hvor målgruppen er studenter fra hele verden har så langt vært et meget vellykket prosjekt. Det skyldes ikke minst et velfungerende faglig samarbeid og engasjement fra det vitenskaplig personale ved de ulike lærestedene og en tett kobling mellom faglig og administrativ ledelse. Programmet arbeider kontinuerlig med å utnytte studentenes sammensatte erfaringer og kunnskapsgrunnlag i undervisningssammenheng. Slik sett utfordres etablerte teoretiske og analytiske rammeverk og bidrar dermed til feltets kunnskapsutvikling.

Vurderinger av prosjektets overføringsverdi til andre

Erfaringene fra prosjektet så langt har viktig overføringsverdi til andre utdanningsinstitusjoner som arbeider med internasjonale programmer hvor samarbeid med internasjonale partnere er sentralt. Programmet er også berømt i EUs evaluering når det gjelder "best practices" innenfor IKT, introduksjonsseminar og utvikling av håndbok for studentene. Også for Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) har erfaringene fra prosjektet vært nyttige siden HEEM-programmet er det første Erasmus Mundus programmet koordinert av Norge.

Liste over vedlegg:

1. Ekstern vurdering – EU
2. Sluttevaluering – høst 2006
3. Oversikt over studenter/opprinnelsesland

Sted

Dato

Underskrift

OMTALE AV SØKNADSPROSJEKTET

Prosjektets tittel:

Arbeidsrelevansprosjektet innen studier og utdanning

Institusjon:

Det humanistiske fakultet ved Universitetet i Oslo

Prosjektansvarlige:

Hvis søknaden er en av vinnerne til prisen vil institusjonens ledelse og prosjektets kontaktperson bli informert:

Institusjonens ledelse:

Prodekan for studier og utdanning, Gro Bjørnerud Mo

Tlf: 22 84 41 24

e-postadresse: g.b.mo@ilos.uio.no

Prosjektkontakt:

Jørgen Johnsen

Tlf: 22844855

e-postadresse: jorgen.johnsen@hf.uio.no

Oppsummering av søknaden:

Arbeidslivsrelevansprosjektet innen studier og utdanning ved Det humanistiske fakultet (heretter HF) ved Universitetet i Oslo (UiO) viser hvordan det kan skapes interesse for studienes arbeidslivsrelevans i akademiske miljøer. Prosjektet har gjennomført en rekke tiltak som kommer ansatte og studenter til gode:

- Arbeidsmarkedsundersøkelser (kandidatundersøkelse og arbeidsgiverundersøkelse)
- Stimuleringsordning som gir nye, arbeidslivsrelevante studietilbud
- Arbeidslivsseminarer for programstudenter og for ansatte
- Utvikling av veiledningsfunksjonen, oppdatering av informasjon om yrkesmuligheter m.v.

Tiltakene er utførlig beskrevet under.

Gjennom 3 år har arbeidslivsrelevans vært et satsingsområde for HF. I perioden er problematikken satt tydelig på arbeidskartet og det er oppnådd resultater. Prosjektet har gått på tvers av hele fakultetet og har involvert et betydelig antall personer, ansatte så vel som studenter. Det er også spredd impulser til andre fakulteter og organer ved og utenfor UiO. HF ser på sitt prosjekt som et foregangsprosjekt som kan inspirere andre akademiske miljøer til innsats.

UiO ved Det humanistiske fakultet søker med dette om NOKUTs utdanningkvalitetspris for 2008 for sitt prosjekt om styrking av studienes arbeidslivsrelevans.

Generelt om søknadsprosjektet:

Bakgrunn/begrunnelse:

Arbeidslivsrelevans – en utfordring for Akademia

På HF har det ikke vært vanlig å kople akademiske studier opp mot arbeidslivet som møter kandidatene etter endt utdanning. Kvalitetsreformen har imidlertid aktualisert spørsmålet om utdanningenes relevans for yrkeslivet. Når studentene ikke selv setter sammen en grad, men studerer innenfor rammen av klart definerte programmer, får utdanningsinstitusjonen et større ansvar for at utdanningene også gir kompetanse samfunnet trenger og etterspør.

"Vi har laget utdanninger som først og fremst kvalifiserer for forskning. Men bare rundt 10 % av kandidatene våre blir forskere. De resterende 90 % går ut i det øvrige arbeidslivet. Tar vi for lite hensyn til dem?" (Tor Egil Førland, dekan for studier på HF).

Sitatet, hentet fra en leder som daværende studiedekan på HF skrev i nyhetsbrevet HF-Aktuelt i 2006, sier noe om hvilken utfordring akademisk utdanning står overfor (se vedlegg 1).

En av HFs spesielle utfordringer er at mange av våre studier tilbyr allmenne og ikke profesjonsorienterte utdanninger. Dette gjør det mer påkrevd for HFs studieprogrammer å tenke igjennom hva slags arbeid og yrker de kvalifiserer til. Fakultetets og studieprogrammets omdømme vil også være avhengig av at vi kan kommunisere tydelig hva studentene lærer på HF.

Samtidig har fakultetet vært klar over at arbeidsmarkedet for nyutdannede humanister er blitt noe vanskeligere på 2000-tallet, og spesielt når det gjelder å få relevant jobb, dvs. jobb som står i forhold til innhold og nivå/lengde på utdanningen. At dette på sikt kan få konsekvenser for rekrutteringen til studiene, er en økende erkjennelse.

Arbeidet med å innføre Kvalitetsreformen satte med andre ord fart i fakultetets ønske om å studere sammenhengen mellom studier og arbeidslivet nærmere: *Oppfyller HFs nye studieprogrammer Kvalitetsreformens intensjoner om sysselsettbare kandidater?* Positiv, flerårig erfaring med Humanistisk prosjektsemester, et tverrfaglig prosjektstudium hvor studentene utfører oppdrag for oppdragsgivere i privat og offentlig sektor, bidro til fakultetets tro på at det var mulig å gjøre noe for å øke HF-kandidatenes muligheter på arbeidsmarkedet.

Da Universitetet i Oslo ved universitetsstyret utlyste forbedringsmidler i forlengelsen av reformarbeidet, søkte HF, og fikk tildelt midler til et treårig prosjekt i regi av fakultetet. Et prosjekt om arbeidslivsrelevans i studier og utdanning ved HF (2004-2007) var en realitet.

Mål:

Prosjektets mandat slår fast at formålet med Arbeidslivsrelevansprosjektet er å

- styrke arbeidsmulighetene for humanister
- oppfylle intensjonene i den nye studiereformen

Formålet er konkretisert i *målsettinger*, som viser prosjektets fokus og omfang:

- Utvikle nye arbeidslivsrettede studietilbud og synliggjøre slike tilbud/emner som til enhver tid fins
- Styrke arbeidslivsrelevante lærings- og evalueringsformer
- Styrke ansattes bevissthet om betydningen av arbeidslivsrelevans i studiene
- Styrke studentenes forståelse av egen kompetanse og karrieremuligheter
- Etablere nettverk/arenaer med eksterne interessenter som styrker arbeidet med arbeidslivsrelevans

Målsettingene er også operasjonalisert gjennom *resultatmål*, som lyder slik:

- Hvert studieprogram skal ha aktuelle, arbeidslivsrelevante tilbud
- Innføre samlet presentasjon av HFs arbeidslivsrelevante tilbud på tvers av programmene
- Utvikle og innføre kriterier for arbeidslivsrelevans (innhold og læringsformer) og utvikle nye emner i løpet av prosjektperioden
- Utvikle og utprøve modell/pilot for å integrere karriere- og studieveiledning
- Kvalitetssikre studentinformasjon om muligheter i arbeidsmarkedet og "hva en kan bli" (lage manual, gi opplæring)
- Etablere minst tre nettverk/arenaer som bidrar til samfunnskontakt

(Se vedlegg 2).

Spesielt om søknadsprosjektet

Organisering

Prosjektet ble organisert med prosjekteier (studiedekan ved HF), styringsgruppe, prosjektleder og prosjekt- og arbeidsgrupper, som primært skulle bestå av ansatte ved HF. Men det ble også gitt åpning for å ha med eksterne bidragsyttere. Styringsgruppen, oppnevnt av studiedekananen, ble satt sammen av fire vitenskapelig ansatte fra ulike fagmiljøer på HF, studentrepresentant (leder for fakultetets studentutvalg, HFSU), en administrativt ansatt (leder for fakultetets studieseksjon) samt prosjektleder. En vitenskapelig ansatt ledet styringsgruppen (se vedlegg 2).

Fra oppstarten av og gjennom de ulike prosjektfasene har studentrepresentanter vært involvert i Arbeidslivsrelevansprosjektet. Det samme gjelder for vitenskapelig og administrativt ansatte. Å få synspunkter fra ulike ståsteder har hele tiden vært ansett som svært viktig for at prosjektet skulle lykkes. En annen hensikt med bred deltakelse var å bane vei for senere implementeringsarbeid, eksempelvis informasjonsspredning og bevisstgjøring.

Iverksetting

Allerede i kartleggings- og planleggingsfasen ble det påpekt visse utfordringer for prosjektet:

- Behov for oppdatert faktisk informasjon om arbeidsmarkedet for humanister
- Behov for interne undersøkelser om studentbehov
- Behov for felles språk, tenkning og holdninger til arbeidslivsrelevans i organisasjonen
- Behov for felles syn på nåsituasjonen og en ønsket, fremtidig situasjon
- Intern opplæring i arbeidslivsrelevans og kunnskap om yrkesmuligheter.

Utfordringene ble nedfelt i prosjektmandatet som viktige premisser for å lykkes.

Prosjektets milepelsplan la opp til tre hovedfaser over tre år:

2004	Forprosjekt med intern og ekstern kartlegging og analyse for å avdekke nåsituasjon og behov.
2005 2006	Hovedprosjekt med prosjektgrupper for utredning/forslag til tiltak, gjennomføring og implementering av tiltak.
2007	Evalueringsluttrapport og klargjøring av sentrale elementer i prosjektet som skal videreføres.

Første fase av prosjektet var særdeles viktig fordi prosjektet skulle innhente informasjon som kunne definere nåsituasjonen og en ønsket, framtidig situasjon for studienes arbeidslivsrelevans. Utfordringen var samtidig å avgrense prosjektet i forhold til viktigste behov og tilgjengelige ressurser. "De små drypps strategi" ble fra HF's side ofte trukket fram som en anbefalt tilnæringsmåte i denne fasen. Etter hvert som prosjektet skred fram og det ble produsert resultater, ble fokus på egnede arbeids- og tilnæringsmåter gradvis erstattet av fokus på tiltak.

Kartleggingen hadde flere aspekter. I begynnelsen var det viktigst å identifisere behov og hvor skoen for øvrig trykket (problemedefinisjon) i forhold til å realisere prosjektets intensjoner om å øke HF-kandidatenes muligheter på arbeidsmarkedet. En rekke nøkkelpersoner, f. eks.

ledere for studieprogrammene, ble intervjuet en for en. I tillegg gjennomførte prosjektleder samtaler med fakultetsledelse, ressurspersoner fra andre fakulteter, UiO sentralt, Karrieresenter m.fl.

Kartleggingen viste ganske entydig hva som opptok organisasjonen og studieprogrammene spesielt:

a) *Spørsmål om kandidatene:*

Hva "blir" kandidater fra HF?

Hva slags jobber får de?

Hvor jobber de (i offentlig sektor)?

Hva er de kvalifisert for (når de ikke underviser...)?

b) *Spørsmål om arbeidsgiverne:*

Hvordan ser arbeidsgivere på våre studier og kandidater?

Underforstått: Blir vi/våre kandidater verdsatt?

c) *Sammenhengen mellom bestemte studier og bestemte jobber:*

Jobber HF-ere med det de er utdannet for?

Begrepet "arbeidslivsrelevans" var også gjenstand for diskusjon i den første prosjektfasen. I forsøket på å kartlegge beholdningen av arbeidslivsrelevante emner på fakultet, ble det klart at det ikke var uproblematisk – i alle fall på dette tidspunktet – å hevde at f. eks. noen studieemner var mer arbeidslivsrelevante enn andre. Det ble derfor viktig å finne fram til en terminologi som organisasjonen, og ikke minst vitenskapelig ansatte, følte seg fortrolig med, slik at det ikke ble skapt unødvendige motsetninger.

Gjennomføring

En sentral etappe i denne prosjektfasen var å opprette prosjektgrupper. Gruppene skulle ta utgangspunkt i problemstillinger som var avdekket og rapportert i kartleggingsfasen. Gruppenes oppgaver var å tenke, utrede og foreslå tiltak basert på mandat fra styringsgruppen for Arbeidslivsrelevansprosjektet.

Prosjektgrupper:

Gruppe 1: Kriterier for arbeidslivsrelevans på HF

Gruppe 2: Arbeidslivsrelevante tilbud på HF (nåværende og nye)

Gruppe 3: Kvalitetssikring av informasjon om studentenes yrkesmuligheter

Arbeidsgruppe: Utredning av en fast kandidatundersøkelse for HF (innhold i undersøkelsen, mulige samarbeidspartnere, organisering, gjennomføring, budsjett).

Hver gruppe besto av vitenskapelig og administrativt ansatte, representant for studentene samt prosjektleder. Gruppe 1 hadde også eksterne deltakere – to tidligere kandidater i utradisjonelle jobber for HF-ere, en rekrutterer og en karriereomstiller (se vedlegg 3). Gruppene ble etablert våren 2005, var i drift ca. ett år, og leverte sine rapporter som deretter ble behandlet i styringsgruppemøter og studiedekanismøter.

Resultater og erfaringer

Kartlegging og utredning viste at HFs behov for kunnskap om tidligere studenters arbeidslivstilknytning ikke ble ivaretatt av eksisterende undersøkelser fra Aetat (nå NAV), Statistisk sentralbyrå, NIFU STEP eller andre forskningsinstitusjoner som driver med arbeidsmarkedsforskning. Disse institusjonene leverer stort sett generell sysselsettings-/arbeidsmarkedsstatistikk, og de analyserer i liten grad sammenhenger mellom utdanning og jobb. Derimot ga flere danske kandidat- og erhvervsundersøkelser nyttig bakgrunnskunnskap om arbeidsmarkedet for humaniora-utdannede. Også tidligere undersøkelser fra Universitetet i Bergen, NTNU i Trondheim, Handelshøyskolen BI og Høgskolen i Oslo ble studert.

På bakgrunn av utredningen fra den nedsatte arbeidsgruppen og anbefalingen fra prosjektstyringsgruppen besluttet HFs dekanat i juni 2005 at det skulle gjennomføres en kandidatundersøkelse. Prosjektleders utredning i rapport til styringsgruppen av januar 2005 foreslo dessuten et helhetlig informasjonssystem for HF bestående av kandidatundersøkelse, arbeidsgiverundersøkelse og kartlegging av studentenes jobbpreferanser. Slike undersøkelser ble iverksatt i 2005-2007.

Kandidatundersøkelsen 2005

Høsten 2005 gjennomførte HF en større spørreundersøkelse for å kartlegge arbeidsmarkedstilknytningen til uteksaminerte kandidater. Den postale undersøkelsen, i regi av markeds- og meningsmålingsinstituttet Sentio, henvendte seg til alle høyere og lavere gradskandidater fra HF i perioden f.o.m. 2000 t.o.m. 2004 og ga litt i underkant av 900 svar. Undersøkelsen totalt sett var et samarbeid med UiOs SV-fakultet. En referansegruppe med eksterne interessenter og studentrepresentant støttet arbeidet, og Akademikerne (paraplyorganisasjon for en rekke arbeidstakerorganisasjoner for akademikere) bidro til finansieringen (se vedlegg 4).

Kandidatundersøkelsen har gitt HF meget god kjennskap til arbeidslivstilknytningen og overgangen til arbeidslivet for kandidatene fra årene 2000-2004. Den har synliggjort bransje- og sektortilknytning, arbeidsoppgaver, stillingsnivå, grad av samsvar mellom stilling og utdanningsnivå, tilfredshet med stillingen, overgangen mellom jobb og utdanning (jobbsøkeraktiviteter, bruken av veiledningstjenester) etc. Dataene er dessuten brukket ned på de ulike fagområder på HF, slik at en ser hvilke som klarer overgangen til jobb bra og ikke fullt så bra. Det unike med undersøkelsen er likevel kartleggingen av kandidatenes kvalifikasjoner. Sammenstillingen av kandidatenes vurdering av kvalifikasjoner de mener de har fått gjennom utdanningen med kvalifikasjoner de opplever blir krevd i nåværende jobb, har resultert i mye tankevekkende informasjon.

I nevnte leder i nyhetsbrevet HF-Aktuelt (mars 2006) beskriver daværende studiedekan Tor Egil Førland fire viktige forbedringsområder for HFs studier på bakgrunn av funn i Kandidatundersøkelsen:

- Gi innføring i grunnleggende økonomi ("beherske tall, ikke bare tekst")
- Styrke analytiske/metodiske ferdigheter
- Styrke gruppe-/teamarbeid ("ikke bare individuelle ferdigheter")
- Styrke muntlig presentasjon ("ikke bare skriftlig fremstilling").

Funnene i undersøkelsen er spredd til fagmiljøer, administrative miljøer og studenter ved HF og har vært utgangspunkt for en rekke andre tiltak i regi av Arbeidslivsrelevansprosjektet.

Arbeidsgiverundersøkelsen 2006

Høsten 2006 ble det gjennomført en ny undersøkelse, denne gang rettet mot arbeidsgivere i ulike næringsgrupper/bransjer. TNS Gallup gjennomførte undersøkelsen, SV-fakultetet har nok en gang vært samarbeidspartner, og Akademikerne har igjen medvirket og bidratt med finansiering. Hensikten med Arbeidsgiverundersøkelsen har vært å avdekke ulike bransjers kjennskap til/ kunnskap om HF- og SV-studier, blant annet i lys av om de har ansatt/ønsker å ansette kandidater med "våre" kompetanser. Men det mest sentrale har vært å kartlegge arbeidsgiveres syn på HF- og SV-kandidatenes kvalifikasjoner, for å kunne sammenligne med kandidatenes svar i Kandidatundersøkelsen. Rapporten ble klargjort og publisert våren 2007 (se vedlegg 5).

Arbeidslivsspørsmål i programevalueringen

HF har også ønsket å kartlegge programstudentenes jobbpreferanser allerede mens de studerer. I de årlige studentevalueringene av bachelor- og masterprogrammene er det dels i 2005 og fullt ut i 2006 og 2007 inkludert spørsmål som måler studentenes preferanser for blant annet bransjer og arbeidsoppgaver de ønsker seg etter endt utdanning.

Eksempler på spørsmål som stilles er:

- Hvilken bransje/hvilke bransjer kan du tenke deg å jobbe i etter endt utdanning?
- Hvilken sektor (offentlig/privat) foretrekker du?
- Hvilken arbeidsoppgave/hvilke arbeidsoppgaver ønsker du deg mest?
- Hvilken kompetanse mener du studiet/programmet gir deg (mest av)?
- I hvilken grad opplever du at studiet/programmet gir deg kompetanse som er anvendelig i yrkeslivet?

Også spørsmål om bruk av HFes veiledningstjenester og UiOs karrieresenter er inkludert.

Målet er nok en gang å øke kunnskapen om sammenhenger mellom studium/program og (type) jobb – hva fører til hva. Det viser seg at utfordringen for fakultetet og studieprogrammene er å *realitetsorientere* studentene og egne fagmiljøer. For "alle" kan ikke få jobb i f. eks. forlag og medier, drive med forskning eller jobbe i museum. Preferansene avdekket gjennom programevalueringene samsvarer nemlig ikke med funn i Kandidatundersøkelsen; den viser at de tradisjonelle ønskebransjene for HF-ere har en høy inngangsterskel.

Helhetlig informasjonsmodell for HF

Et helhetlig system for undersøkelser kan oppsummeres slik:

Type undersøkelse	Formål	Brukes til
Studentundersøkelser	Informasjon om studentene arbeidslivsorientering m.v. mens de studerer.	Bevisstgjøre studentene. Til bruk i studieveiledning. Feedback til studieprogrammer o.a.
Kandidatundersøkelser	Informasjon om uteksaminerte kandidaters reelle arbeidslivstilknytning /hvor de blir av, syn på nytteverdi av egen utdanning m.v.	Undersøke sammenhengen og samsvaret mellom studier og jobb. Input til å tilpasse og utvikle studiene samt studieveiledning.

Arbeidsgiverundersøkelser	Informasjon om arbeidsgiveres preferanser, syn på humanistiske kvalifikasjoner m.v.	Bevisstgjøre studentene, input til å tilpasse/utvikle studietilbud samt studieveiledning.
---------------------------	---	---

Generelle arbeidsmarkedsundersøkelser (offentlig statistikk) og andre universiteters undersøkelser: Sette overvåking av hva som publiseres i system, for å kunne distribuere og dele informasjon på fakultetet.

Under gjennomføringen av Arbeidslivsrelevansprosjektet har HF-fakultetet erfart at systematisk og profesjonelt innsamlet og bearbeidet informasjon gir et godt grunnlag for å knytte studier an til arbeidslivet. Fakultetet ser også på innsamlet informasjon om bruken av HF-utdanningenes kvalifikasjoner i arbeidslivet som en viktig informasjonskilde i studieprogrammernes forestående arbeid med å beskrive *læringsutbytte* for studenten.

Stimuleringsordning for å fremme lokal utvikling

Prosjektet/styringsgruppen utarbeidet i begynnelsen av 2006 en støtteordning for å fremme flere arbeidslivsorienterte tilbud på fakultet. Ordningen skulle være et virkemiddel for å stimulere til utvikling av nye arbeidslivsrettede studie- og studenttilbud og nye arbeidsformer. Funn i Kandidatundersøkelsen bekreftet at tiltak var betimelig. Utfordringen var å vekke interesse blant studieprogrammer, emneleverandører (institutter) og studentorganer.

Utlysning og tildeling av midler:

I mars 2006 utlyste Arbeidslivsrelevansprosjektet kr 100.000 til tiltak. Midlene kunne søkes av institutter og studieprogrammer, hver for seg eller i fellesskap. Også studentorganer på HF kunne søke om tiltaksmidler, men dessverre kom det ingen søknader herfra i denne omgang.

Fem prosjekter ble tildelt midler på bakgrunn av søknad og prosjektbeskrivelser:

1. Kunsthistorie som anvendt fag, Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk (IFIKK), kr 25.000
2. Selvvalgt emne: praksisplass, Institutt for medier og kommunikasjon (IMK), kr 30.000
3. "Med verden som arbeidsplass", seminarrekke for studenter på Program for europeiske og amerikanske studier og Program for asiatiske og afrikanske studier
4. Arbeidslivsseminar for studenter, Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier (IAKH) i samarbeid med studieprogrammer, kr 20.000
5. Arbeidslivsseminar, Program for estetiske studier, kr 10.000

Vitenskapelig ansatte (undervisningsledere/instituttledere og studieprogramledere) og administrative (programkonsulenter og instituttansatte) sto i fellesskap bak søknadene. Tildelingen ble offentliggjort i nyhetsbrevet HF-Aktuelt, slik at alle på HF kunne lese juryens begrunnelse (se vedlegg 6).

1) Kunsthistorie som anvendt fag:
Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk (IFIKK) har i løpet av prosjektperioden utviklet to nye 10-studiepoengs-kurs på 2000-nivå i kunsthistorie. Kursene kjøres som piloter høsten 2007. Studentenes evaluering av opplegget vil gi grunnlag for eventuelle tilpassinger.

Begge kurs er bygget over samme lest, men er koplet mot anvendelse av kunsthistorie i hhv.

forlags- og mediebransjen og i museumssektoren. Kursene vil gi kompetanse på felter av arbeidslivet der studiet tidligere har stått svakere, spesielt forlags- og mediebransjen. Kursene skal lære studentene å anvende kunsthistoriefaget i praktiske arbeidssituasjoner, noe som igjen innebærer nyttig bransjekunnskap. Praksisfeltet skal koples med aktuell teori. Eksamensformer blir eksempelvis seminaroppgave underveis (godkjent/ikke godkjent) og en slutteksamen, enten hjemmeeksamen eller skoleeksamen. Instituttet ved undervisningsleder samarbeider med eksterne timelærere om å utvikle kursene. Timelærerne er ansatt i hhv. Aschehoug forlag og Nasjonalmuseet. Tilbudet blir i første omgang lagt opp som EVU-kurs.

2) Selvvalgt emne: praksisplass:

Institutt for medier og kommunikasjon (IMK) har i løpet av våren 2007 ferdigstilt et 10-20 studiepoengs emne for mastergradsstudenter. Emnet blir pilotert høsten 2007. IMKs studentutvalg har medvirket.

Emnet er basert på at studenten skal hospitere i en bedrift i 3-4 uker. Der skal studenten utføre et begrenset oppdrag eller løse en mindre oppgave ved bruk av kunnskaper og ferdigheter som medieviter. I forkant av hospiteringen skal studenten gis trening i å skaffe seg hospiteringsplassen selv: Hvordan kontakte arbeidsgivere, hvordan "selge" seg selv ved å formidle hvilke kompetanse de har etc. Øvelse i prosjektarbeid og erfaring med tidsavgrensede arbeidsoppgaver vil også være del av emnet. Eksamensform: Studenten skal skrive en rapport fra hospiteringen knyttet til en relevant problemstilling og pensum. Underveis vil studenten få relevant veiledning. Emnet skal inngå i studieprogrammet i medievitenskap, men kan også søkes på av studenter på programmer som IMK samarbeider med.

IMKs undervisningsleder er ansvarlig for utviklingen av emnet. Referansegruppe med blant annet eksterne, og hvor studentene er representert, brukes i arbeidet. IMKs studentutvalg har også medvirket (se vedlegg 7).

Våren 2007 ble Program for europeiske og amerikanske studier (EAS) og Program for asiatiske og afrikanske studier (AAS) tildelt kr 30.000 for å utvikle studieemnet "Fredsarbeid og konflikthåndtering" som tilbud til programmenes masterstudenter.

3) Med verden som arbeidsplass:

Dette er en seminarrekke gjennomført av studieprogrammene Afrikanske og asiatiske studier (AAS) og Europeiske og amerikanske studier (EAS) i samarbeid. Programkonsulentene har vært sentrale pådrivere i samarbeid med sine programledere. Seminarene er et tilbud både til bachelor- og masterstudenter.

Til nå (oktober 2008) har det blitt gjennomført seks seminarer:

- *Hvordan kan kulturkompetanse/områdestudier benyttes i arbeidslivet?* Med kulturellrådgivningsfirmaet Rett Øst.
- *Hva betyr en solid utdannelse på feltet?* Med NRKs tidligere Asia-korrespondent Kjersti Strømmen.
- *Tverrfaglig kompetanse i Politidirektoratet.* Med seksjonssjef Tor Tanke Holm, seksjonssjef for analyse og forebygging
- *Presentasjon av Forsvaret som arbeidsgiver, herunder Etterretningstjenesten, Forsvarets skolesenter og FFI.* Med Paal Sigurd Hilde, seniorrådgiver i Forsvarsdepartementet
- *Arbeid i nødhjelp og utviklingssektoren. Hvordan er kultur og områdestudier relevant?* Med Gudrun Bertinussen, programkoordinator i Kirkens Nødhjelp

- *Landinfo i Utlendingsdirektoratet. Hvordan er kultur og områdestudier relevant?* Med Geir Skogseth, landrådgiver i Landinfo.

4) Arbeidslivsseminar i 2006 i regi av Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier (IAKH) og Program for historie, Program for arkeologi, kunsthistorie og konservering og Program for Vesteuropeiske middelalderstudier:

Programkonsulenter og instituttets koordinator sto i all hovedsak for utviklingen av seminaret. Heldagsseminaret i november 2006 tok for seg HF-eres kvalifikasjoner og hadde i tillegg en bransjespesifikk seminardel for hhv. kunsthistorie, historie og arkeologi. Hensikten var å gi studentene økt bransjekunnskap og økt kjennskap om hva arrangørens studier kan gi av yrkesmuligheter. En rekke eksterne bidragsyttere var invitert, slik at studentene fikk relevant og konkret informasjon. Ca. 150 studenter deltok (se vedlegg 8)

5) Arbeidslivsseminar, Program for estetiske studier:

Seminaret "Veien fra studier til jobb", ble arrangert for bachelor- og masterstudentene på programmet i mars 2007. Litteraturviter Espen Grønlie, Dr. philos Anne-Britt Gran og prosjektleder Hilde Doksrød deltok, og studentene deltok også i gruppearbeid og diskusjon.

Høsten 2008 var det ny utlysning av stimuleringsmidler og fakultetet fikk inn flere søknader. Tiltak som ble honorert inkluderte støtte til arbeidslivsrelaterte seminarer, masteroppgaveseminarer og støtte til utviklingsarbeid i forbindelse med praksisemne på masterprogrammet i arkeologi og konservering.

Nye studieemner inspirert av prosjektet

Internasjonalt prosjektsemester:

I forbindelse med studieformen ble to nye, tverrfaglige studieprogrammer, Europeiske og amerikanske studier (EAS) og Afrikanske og asiatiske studier (AAS), opprettet på HF. Allerede i de innledende faser av Arbeidslivsrelevansprosjektet ble det klart at disse fagmiljøene sterkt ønsket å iverksette tiltak for å øke programmenes arbeidslivsrelevans.

Med studieretninger på masterprogrammet til EAS som blant annet Russlandstudier og Nord-Amerika-studier, og for AAS Sør- og Øst-Asia studier, Midtøsten- og Nord-Afrika-studier m.fl., var det nærliggende å ville lage et studieemne som ga studentene internasjonal erfaring. Kunnskapskomponentene i bachelorprogrammene til EAS og AAS består dessuten av en språkdel, en del områdestudier og en del kultur-/samfunnsfag. Samlet sett gir dette kompetanse av interesse for et arbeids- og samfunnsliv med økt internasjonalisering.

Programmene samarbeidet om å gjøre de nødvendige kartlegginger av eksterne interessenter, gjennomførte en rekke møter og har endt opp med Utenriksdepartementet som p.t. viktigste samarbeidspartner for en utplasseringsordning for mastergradsstudenter ved utvalgte ambassader og utenriksstasjoner. Det jobbes nå for å finne flere samarbeidspartnere.

Utviklingen av Internasjonalt prosjektsemester har med andre ord vært programdrevet. Sammen har programledere og programkonsulenter for de to programmene gjort et nyskapende arbeid for å utvikle et emne som bidrar til å

- a) gjøre EAS- og AAS-masterprogrammene mer arbeidslivsrettet
- b) gjøre utdanningene mer kjent og ønsket av potensielle arbeidsgivere
- c) gjøre masterprogrammene mer attraktive for studentene

Arbeidslivsrelevansprosjektet har støttet arbeidet med emnene i de innledende faser, i tillegg til å gjennomføre et markedspanel ("TilbakemeldingsLAB") for AAS, slik at programmet fikk konkret tilbakemelding fra internasjonale bedrifter, statsforvaltningen, hjelpeorganisasjoner og konsulentselskaper på sitt eget studietilbud. Prosessen med å etablere Internasjonalt prosjektsemester har også vært støttet av HF's studiedekan.

Det som kjennetegner Internasjonalt prosjektsemester (30 studiepoeng), er at masterstudenten er hospitant ett semester i en virksomhet i den del av verden som dekkes av studentens studieretning. Semesteret er delt mellom eget arbeid med en prosjektrapport og arbeid for oppdragsgiver. Studenten deltar ukentlig 12-18 timer i daglig drift og bruker resten av tiden på prosjektoppgaven. Temaet skal være relevant for virksomheten og være godkjent av veileder ved UiO. Emnet har vært et tilbud siden vårsemesteret 2006; det tredje kullet dro ut i begynnelsen av 2007. Emnet har hatt et økende antall søkere, og studentene har vært spredt over flere kontinenter i utplasseringsperioden.

Det har vært avholdt tilbakemeldingslunsj for de to første kullene, samt gjennomført periodisk emneevaluering for høstkullet 2006. Tilbakemeldingen til programmet er at studentene har hatt stort utbytte av oppholdet. Forbedringsområdet vil være å klargjøre rammene for prosjektrapporten og veiledningen nærmere (se vedlegg 9).

Andre emner:

Et emne i grunnleggende økonomi er under utredning på HF gjennom et samarbeid mellom Institutt for medier og kommunikasjon (IMK) og Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) ved undervisningslederne. Emnet er tenkt som et 10 studiepoengs bachelor-emne med vekt på grunnleggende, bedriftsøkonomiske ferdigheter og tenkning. Å kunne lese et regnskap, å kunne sette opp et prosjektbudsjett, å ha forståelse for budsjettammer og bunnlinjer etc., vil mest sannsynlig stå sentralt. Utviklingsarbeidet er et direkte resultat av Kandidatundersøkelsen, og styringsgruppen for Arbeidslivsrelevansprosjektet har tatt initiativ for å finne fagmiljøer på HF som kan ønske å tilby et slikt emne.

Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS) har også fulgt opp resultater i Kandidatundersøkelsen, og ønsker å tilby et nytt emne innenfor Program for kultur- og idéstudier (se vedlegg 10).

Øvrige arbeidslivsseminarer inspirert av prosjektet

I løpet av prosjektperioden har stadig flere studieprogrammer på HF latt seg inspirere til å arrangere seminarer om arbeidslivet som en del av det studentsosiale arbeidet. Våren 2007 arrangerte alle studieprogrammene på HF seminarer for sine studenter. Seminarene har vært populære tiltak som har vært godt besøkt av programstudentene. Seminarene har også bidratt til å styrke og bygge nettverk mellom studieprogrammer, tidligere kandidater samt arbeidsgivere. Seminarene har dessuten bidratt til ansattes læring.

Arrangering av arbeidslivsseminarer har fortsatt etter prosjektperioden, senest høsten 2007 (bl.a. i samarbeid med SV-fakultetet), og vil fortsette i 2008.

Kvalitetssikring av "Veien videre – jobb og studier" på studieprogrammene på HF sine nettsider

I forbindelse med Kvalitetsreformen og omleggingen av studiene, ble det laget program-/studiebeskrivelser på HF's nettsider som også omfattet framtidige arbeidsmuligheter.

Kartlegginger i regi av Arbeidslivsrelevansprosjektet og spesielt arbeidet til den nedsatte prosjektgruppen, viste at kvaliteten ikke var tilfredsstillende. Flere svakheter ble påvist:

- Sidene trenger oppdatering og ensretting
- Sidene trenger realitetsorientering (lærdom fra Kandidatundersøkelsen m.v.)
- Sidene trenger nivådifferensiering (mellom bachelor- og masternivå)
- Sidene trenger å nyansere mellom første jobb og jobb på sikt (karriereløp)
- Sidene trenger å være mer unike fra program til program når det gjelder yrkesmuligheter

Konkrete tiltak ble foreslått:

- Sidene trenger å få fram jobbmulighet i hele offentlig sektor, ikke bare i statsforvaltningen
- Sidene må synliggjøre jobbmuligheter i privat sektor
- Sidene må få fram arbeidslivsorienterte aspekter ved programmene (spesielle emner, studier i utlandet, arbeidslivsseminarer etc.)
- Sidene må påpeke at valg av studieretning kan være avgjørende for senere karrierevalg

På bakgrunn av en intern og ekstern kartlegging samt egen erfaring med studieveiledning, utarbeidet prosjektgruppen forslag til en innholdsmal og kjøreregler for oppdatering av HF-sider. Basert på dette forprosjektet ble et oppdateringsprosjekt gjennomført høsten 2006 i samarbeid med ledere for HF-studieseksjon/HF-info. Alle programkonsulenter ble involvert, og alle programledere orientert.

Opplegget omfattet:

- Opplæring/informasjon om arbeidslivet basert på Kandidatundersøkelsen mm
- Innholdsmal – hvilken informasjon i hvilken rekkefølge og skrivestil
- "Dugnad" – felles tid avsatt til oppdatering av nettsidene
- Evaluering av prosessene

Resultatet er at HF-s programsider "Veien videre – jobb og utdanning" har gjennomgått en omstrukturering og en realitetsorientering. Mens fakultetet i sin studieinformasjon tidligere ofte oppga "kremjobbene" det bare var forunt en del av kandidatene å få, gir informasjonen nå i økende grad svar på hvilke jobber fakultetets kandidater faktisk går inn i, med tanke på å forberede studentene på overgangen til arbeidslivet. Tiltaket med å kvalitetssikre sidene har vært forankret i HF's årsplan i tillegg til prosjektets hovedplan (se vedlegg 11).

Utvikling av veiledningsfunksjonen

Allerede ved oppstarten av Arbeidslivsrelevansprosjektet ble det erkjent at tradisjonell studieveiledning bør styrkes med innslag av karriereveiledning til beste for studentene. Den nye studiemodellen har aktualisert dette med ofte stilte spørsmål fra studentene som "hva kan jeg bli med den og den studieretningen" eller "hvilke støttefag lønner det seg å ta". Behovet er senere bekreftet gjennom kartlegginger gjort som del av "Karrierepiloten", som dette delprosjektet kalles på HF (se vedlegg 12). Tiltaket er konkretisert i prosjektets mandat og i HF's årsplan for 2006.

Hovedmålsettingen for pilotprosjektet har vært å bidra til at studentene treffer de beste valg i forhold til studier og arbeidsmarked, samt gjøre dem konkurransedyktige på arbeidsmarkedet.

Piloten er gjennomført i samarbeid med seksjonssjef og avdelingsleder i HF's Studieseksjon,

ekstern konsulent og prosjektleder, og har involvert programkonsulenter og generelle studentveiledere. Studentene har deltatt gjennom en egen workshop for/med studentrepresentanter i kartleggingsfasen.

Pilotprosjektet er gjennomført slik:

Fase 1	Kartlegging av behov og målutforming	2005-2006
Fase 2	Utvikling av konsept for piloten	Vår 2006
Fase 3	Gjennomføring av piloten	Høst 2006
Fase 4	Implementering	2006-2007

I pilotens gjennomføringsfase har fokus vært på å utvikle materiell som skal benyttes i en såkalt *kompetansesamtale*, HF's planlagte verktøy/mal for å integrere studie- og karriereveiledning. Tre programkonsulenter og to veiledere har deltatt i utviklingsprosessen og har i tillegg fått trening i å gjennomføre kompetansesamtale.

Samtalen/verktøyet er bygget rundt nødvendig kunnskap (faktakunnskap og prosesskunnskap) og dels beste praksis for denne type veiledning og vil være HF's særegne konsept for integrert studie- og karriereveiledning *under* studiene. Sammenhengen mellom studier og hva en kan bli/arbeidslivet vil følgelig bli styrket.

Studentene er og skal være i sentrum av samtalen. Tilgjengelige veiledningsressurser tilsier at veiledningssituasjonen struktureres, slik at den blir mest mulig effektiv, også for studenten. Fakultetet er også opptatt av at nivå på og innhold i veiledningen skal ha de samme rammer fra program til program.

HF lanserte kompetansesamtalene som et studenttilbud høsten 2007.

Nettverkstiltak, samarbeid og spredning av informasjon

Denne søknaden fokuserer på prosjektplattformen og konkrete tiltak i regi av Arbeidslivsrelevansprosjektet. Men kontaktarbeid internt på fakultet og eksternt har også vært viktige forutsetninger for, og deler av, prosjektet. Med det for øyet har prosjektet latt seg invitere til og har selv tatt initiativ til å møte en rekke interessenter. Prosjekttiltak, og spesielt Kandidatundersøkelsen, har gitt ringvirkninger på UiO gjennom spredning av informasjon til andre fakultet og til UiOs styre.

Her nevnes eksempler på kontaktevirsomhet:

- Seminar for ansatte på HF for å presentere Kandidatundersøkelsen (mars 2006). Et tilsvarende seminar ble avholdt for Arbeidsgiverundersøkelsen (mars 2007) (se vedlegg 13).
- Ekstern referansegruppe for Kandidatundersøkelsen med representanter fra Aetat (nå NAV), arbeidsgiver-/arbeidstakerorganisasjoner, arbeidsgiverpolitisk avdeling i Fornyings- og administrasjonsdepartementet
- Løpende kontakt med utvalgte organisasjoner i arbeidslivet
- Kontakt og møte med Kunnskapsdepartementet om kandidatundersøkelser
- Initiativ til samarbeid med SV-fakultetet om undersøkelser
- Initiativ til trepartssamarbeid HF, Akademikerne og SV-fakultetet
- Kontakt med utvalgte bedrifter/fagmiljøer, på vegne av studieprogrammer og prosjektet
- Kontakt og diverse erfaringsutveksling med HF ved UiB
- Kontakt med karrieresentre ved UiO, UiB og NTNU

- Samarbeid med HF-Alumnus (se vedlegg 14).

I tillegg kommer en rekke presentasjoner av både Arbeidslivsrelevansprosjektet og Kandidatundersøkelsen på UiO-arenaer som Studiekomiteé og Redaksjonskomité, på studentarenaer som Studentparlamentet, Nasjonalt fagråd for humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, og på en rekke HF-arenaer som studiedekanens undervisningsledermøter, programledermøter og møter for rådet for studiesaker, studieadministrasjonens faste møter for programkonsulenter/HF-info, studieledermøter og ad hoc planleggingsmøter.

Prosjekts nettside www.hf.uio.no/arbeidslivsrelevans (vedlegg 15) utviklet i 2005, har vært nyttig i informasjonsarbeidet. Prosjektet har også aktivt brukt HF-Aktuelt, HFs elektroniske nyhetsbrev, til å informere HF-ansatte om prosjektet og iverksatte tiltak.

Hva er det nyskapende i prosjektet?

Arbeidslivsrelevansprosjektet har vært et foregangsprosjekt. Det har gitt HF-fakultetet ny og viktig kunnskap om hvordan det går med kandidatene på arbeidsmarkedet, og hvordan arbeidsgivere i ulike sektorer og bransjer vurderer dem. Gjennomførte arbeidsmarkedsundersøkelser gir viktig, faktabasert innhold til veiledning av studentene og informasjon for å videreutvikle og tilpasse studiene. Veiledningstilbudet til studentene er i ferd med å bli styrket, og oppdatering av "hva en kan bli" på HFs nettsider "Veien videre – studier og utdanning" er i langt større grad enn før bygget på fakta og ikke "tro".

Gjennom arbeidslivsseminarer, nye studieemner og oppfølgingsundersøkelser om arbeidsmarkedet, er det skapt betydelig ny aktivitet, som kommer studentene til gode. De vil dermed rustes bedre til å planlegge sitt studieløp og sin fremtidige yrkesdeltakelse. Fakultetet anser at den realitetsorienteringen som er i ferd med å feste seg blant ansatte, vil gi et godt grunnlag for å innfri Kvalitetsreformens intensjoner om studienes/gradenes sysselsettbarhet. HF mener tiltaket bidrar vesentlig til utdanningskvalitet for studentene.

Konklusjon

Tiltakene beskrevet over er konkrete eksempler på resultater Arbeidslivsrelevansprosjektet har oppnådd på HF. Vel så viktige resultater er økt forståelse for problemstillinger rundt arbeidslivsrelevans og erfaring med hvordan man kan jobbe med dette i en stor og kompleks organisasjon.

Hvordan har det gått med utfordringene beskrevet i mandatet?

Å *fremskaffe faktabasert informasjon* om arbeidsmarkedet for HF-studenter har vært et av fokusområdene i Arbeidslivsrelevansprosjektet. Mens gjennomføring av arbeidsmarkeds- og studentundersøkelser ved prosjektets oppstart ble ansett for å være utenfor mandatet, har prosjektet blitt en viktig premissgiver for slike undersøkelser i samarbeid med fakultetsledelse og andre involverte. I løpet av prosjektperioden er det som nevnt blitt gjennomført

kandidatundersøkelse, arbeidsgiverundersøkelse og kartlegging av studenters preferanser for jobb-/arbeidsoppgaver gjennom de årlige programevalueringene.

Å motivere fagmiljøer, administrative ansatte og studenter til å bli opptatt av sammenhengen mellom studier og HF-studentenes yrkesmuligheter, har vært og vil sannsynligvis fortsatt være en stor utfordring for HF. For store deler av fagmiljøene vil et slikt fokus bety en ny praksis. "De små drypps strategi", og med det realistiske ambisjoner i forhold til synliggjøring og bevisstgjøring, har vist seg å være en brukbar tilnæringsmåte. Samtidig har det vist seg at når en problemstilling har fått oppmerksomhet i organisasjonen over noe tid, øker dette interessen og dermed muligheten for å arbeide med den. I HF's tilfelle vil økt interesse for arbeidslivsrelevans og økt interesse for arbeidslivet være kimen til ytterligere oppmerksomhet og enda flere tiltak/endringer. Bl.a. ble det arrangert arbeidslivsseminarer og utlyst nye stimuleringsmidler høsten 2007.

Når det gjelder *bevisstgjøring og opplæring av ansatte* i arbeidslivsrelevante spørsmål, har førstelinjen mot programstudentene – programkonsulenter og studieveiledere på fakultetsnivå – vært prioritert i prosjektperioden. For vitenskapelig ansatte har bevisstgjøring fortrinnsvis skjedd gjennom seminarer, møter og direkte kontakt. Å flytte fokus videre til instituttene og grupper av ansatte som institutter og fakultet ser seg tjent med, vil være en naturlig forlengelse av arbeidet.

Å *bevisstgjøre studentene om egen kompetanse* og karrieremuligheter vil være det neste, store tiltaksskrittet for HF sammen med å øke kjennskapen til HF's veiledningstjenester, karrieresentertilbud og andre veiledningstjenester som tilbys ved UiO.

Fakultetet erkjenner at studentenes engasjement dels springer ut av ansattes interesse og kompetanse, dels ut av direkte påvirkning gjennom konkrete tilbud og informasjonsvirksomhet. Arbeidslivsrelevansprosjektets fokus på bevisstgjøring og opplæring av ansatte har vært nødvendig for å få et felles grunnlag for igjen å kunne påvirke studentene. Denne tilnæringsmåten er bekreftet av Kandidatundersøkelsen, hvor en svært høy andel av kandidatene etterspør mer kunnskap om arbeidsmarkedet hos de ansatte ved UiO.

Prosjektets styringsgruppe overleverte ved prosjektets avslutning sommeren 2007 et toppnotat som gir oversikt over hva som er gjennomført av tiltak, hva som er resultatene av evalueringen av prosjektet i tillegg til at de kommer med noen anbefalinger for videre arbeid med arbeidslivsrelevans på HF (se vedlegg 15).

Vurderinger av prosjektets overføringsverdi til andre

HF har gode erfaringer med Arbeidslivsrelevansprosjektet. Prosjektet har medført at hele fakultetet, administrativt og faglig ansatte, i mye større grad enn tidligere har begynt å tenke "arbeidsliv" og "utdanning" sammen. Dette er viktig, ikke minst pga. Kvalitetsreformens intensjoner og studentenes stadig økende interesse for egen karriere etter endt utdanning. På HF opplever vi i stadig større grad at studenter etterspør informasjon om arbeidslivet og hvordan deres utdanning kan brukes for å gjøre dem mer attraktive på arbeidsmarkedet. Samme spørsmål fra studenter opplever andre fakulteter og utdanningsinstitusjoner. Dette innebærer at alle som jobber i høyere utdanningsinstitusjoner, bør gjennomgå en

kompetanseheving hva arbeidslivsspørsmål gjelder. Spesielt for utdanningsinstitusjoner som i stor grad har fokus på teoretiske utdanningstilbud, er det en styrke å kunne synliggjøre utdanningenes fortrinn og relevans i forhold til arbeidslivet. Dette har vært i sentrum for Arbeidslivsrelevansprosjektet og har direkte overføringsverdi til andre høyere utdanningsinstitusjoner.

Evalueringene som prosjektgruppen har foretatt, viser at det har vært interesse for tiltakene og resultatene av prosjektet blant HFs ansatte. Spesielt gjelder dette Kandidatundersøkelsen og Arbeidsgiverundersøkelsen. Prosjektet og aktivitetene som fulgte har gitt incitamenter til tiltak og økt kunnskap om humanistiske kompetanser og arbeidsmulighetene for våre kandidater. Kompetansehevingen har skjedd over hele linjen på HF, og har også spredd seg til andre miljøer på UiO. Det er all grunn til å tro at andre fakultet og utdanningsinstitusjoner vil komme til lignende, positive erfaringer som HF har gjort, om de skulle iverksette lignende prosjekt.

Videre mener vi at selve måten Arbeidslivsrelevansprosjektet har vært organisert og gjennomført på har vært nyttig: Prosjektet har vært solid forankret på toppnivået (studiedekanen som prosjekteier), hvilket har gjort det lettere for prosjektet å bli gjennomført etter intensjonen. Ansatte på alle nivåer har vært informert og involvert i ulike faser av prosjektet. Arbeidet i prosjektgruppene har skjedd på tvers av fagmiljøer, administrativt ansatte og studentrepresentanter. Dette har vært avgjørende for legitimiteten og gjennomslaget til prosjektet.

Arbeidslivsrelevansprosjektet har ikke bare vært foregangsprosjekt på HF, men på hele Universitetet i Oslo. Mange av tiltakene og resultatene, spesielt Kandidatundersøkelsen og Arbeidsgiverundersøkelsen, har gitt ringvirkninger på UiO ved at interessant informasjon om problemstillinger knyttet til arbeidslivet er spredd rundt til fakultetene og universitetsstyret.

Oslo

Sted

Dato

Underskrift

OMTALE AV SØKNADSPROSJEKTET

Prosjektets tittel: Universell utforming på Bachelorprogrammet i teologi og kristendom

Institusjon: Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

Prosjektansvarlige:

Hvis søknaden er en av vinnerne til prisen vil institusjonens ledelse og prosjektets kontaktperson bli informert:

Institusjonens ledelse:

Tittel, navn:	Tlf:	e-postadresse:
Dekan Trygve Wyller	22850359	t.e.wyller@teologi.uio.no
Fak. dir. Dag Myhre-Nielsen	22850309	dag.myhre-nielsen@teologi.uio.no

Prosjektkontakt:

Tittel, navn:	Tlf:	e-postadresse:
Rådgiver Brynjulv Norheim	22850367	brynjulv.norheim@teologi.uio.no

Oppsummering av søknaden:

Det teologiske fakultet på Universitetet i Oslo har siden 2003 i samarbeid med studentene sine arbeidet aktivt med å gjennomføre Kvalitetsreformens pedagogiske føringer. Nye arbeidsformer med økt bruk av IKT så tidlig ut til å føre til sviktende mestring hos studenter og lærere. Det medførte at fakultetet satset på å fjerne unødvendige terskler i undervisningen og gi bedre pedagogisk og praktisk tilgang til undervisningen. I tre år har arbeidet med å gjøre undervisningen tilrettelagt for så god deltagelse som mulig gitt gode resultater og for arbeidet med universell utforming av studieemner fikk de i 2007 læringsmiljøprisen på UiO. Prosjekttiltakene har hatt stor bredde, som har krevd god forankring hos ledelsen og studenter, og fordret aktivt eierskap hos de fagansatte. I prosjektperioden(e) har prosjektleder formidlet internt på UiO og støttet opp om prosessen med å inkludere universell utforming i kvalitetsikringsrutinene for utdanning på UiO. Dessuten har prosjektene blitt lagt frem til drøfting og motivasjon for andre på konferansen om universell utforming av høyere utdanning som nasjonal pådriver på NTNU arrangerer hver år. I etterkant har vi blitt invitert av flere høyere utdanningsinstitusjoner som ønsket innlegg på egne temamøter om temaet. Det er blitt gjennomført flere studentundersøkelser som dokumenterer positiv effekt for rekruttering og gjennomføring av studier hos oss. Den beste evalueringen for oss var imidlertid at Studentparlamentet innstilte oss for UIOs læringsmiljøpris for 2007. Vi søker Utdanningskvalitetsprisen 2008 som anerkjennelse og videre motivasjon for det systematiske arbeidet som er blitt gjennomført for å øke den pedagogiske tilgangen på vårt bachelorprogram generelt og førstesemesteremnene spesielt.

Generelt om søknadsprosjektet:

Bakgrunn/begrunnelse:

Det teologiske fakultet på Universitetet i Oslo har i perioden 2003-2007 satset målbevisst på å utvikle læringsmiljøet for best mulig studentdeltagelse ut fra nyere læringsteori og universell utforming av læringsmiljøet. Arbeidet har vektlagt å sikre seg at bruken av nye læringsverktøy ikke går på bekostning av deltagelsen. Formålet har hele tiden vært fokusert på å skape et helhetlig og inkluderende læringsmiljø ut fra nye kunnskapsbegreper og nye arbeidsmetoder. Motivasjonen for arbeidet er hentet fra Kvalitetsreformens vektlegging av et konstruktivistisk læringssyn som understreker studenters samhandling og økt bruk av IKT som metoder for å skape kunnskap gjennom dialog. Økt bruk av IKT krevde imidlertid stor omstillingsevne hos både fagansatte og studenter og fra høsten 2003 ble sviktende mestringsevne i studiehverdagen for begge gruppene et økende problem. Fakultetet møtte denne utfordringen ved å styrke arbeidet med universell utforming av læringsmiljøet innenfor de praktiske rammene som var mulig. Det førte til at den strategiske satsningen på fleksibel læring og økt bruk av IKT ble regulert av tiltak for å muliggjøre deltagelse hos flest mulig. Prosjektarbeidet har mottatt støtte fra Norgesuniversitetet (2003-2004) og Satsningen Flexibel Læring, UiO (2005-2007) og flere at prosjekttiltakene er blitt del av fakultetets ordinære virksomhet.

På alle nivåer har studenter, særlig gjennom Teologisk studentutvalget deltatt aktivt i denne utviklingen med representanter i bl.a. Fakultetsstyret, Programrådene, Ledermøtet og Studiedekanens arbeidsutvalg. I tillegg til stor frivillig oppslutning har også noen studenter i perioder vært lønnet som prosjektmedarbeidere.

Overordnet mål: Tilrettelegge grunnemnene KRIS 1001, KRIS1002 og TFEFAC03 slik at alle kan følge undervisningen uavhengig av funksjonsevne samtidig som Kvalitetsreformens fagpedagogiske idealer om økt studentaktivitet, løpende vurdering og økt bruk av IKT opprettholdes.

Delmål for prosjektene har vært:

- Fagpedagogisk opplæring
  - Bruke undervisningsplanleggingen og særlig lærersamtalene aktivt som et fagpedagogisk redskap.
  - Faglærere og gruppelærer samles til en fagdag om universell utforming av undervisningen ved semesterstart for å kursere og samsnakke om den pedagogiske tilgangen til undervisningsopplegget
  - Tilbud om kurs i digital basiskompetanse og annen opplæring for både studenter og fagansatte
- Fysiske læringsomgivelser:
  - Oversikt over brukervennligheten til våre undervisningsrom basert på en rapport om tilgjengelighet utarbeidet av en ergoterapeut som innvirker på valg av rom på tilrettelagte kurs
  - Pådriver ovenfor teknisk avdeling med hensyn til bedre lysforhold, allergitiltak og konsistent informasjon i form av skilting
- Virtuelle læringsomgivelser:
  - Alle nettsider på studiene utformes så enkelt som mulig og i henhold til usability og accessibility krav (WAI).
  - Enkel og konsistent informasjonsstruktur brukes også i vår læringsplattform (Fronter) med tanke på å lette og kvalitetssikre informasjonsstrømmen i løpet av studiene

- Forelesningene:
  - Kringkastes over nett i samtid via en enkel lokal dataløsning og distribueres automatisert som Podcast, som sikrer studenter som av ulike årsaker ikke kan være tilstede en nyttig kompensasjon for tilstedeværelse. De lytter i ettertid på pc eller mp3 spiller og melder om nye måter å jobbe med forelesninger på.
  - Alle hands-outs legges ut i Fronterrommet med tanke på etterarbeid og som forberedelse for alle og spesielt de med lese- og skrivevansker
- Pensumlitteratur:
  - All pensumlitteratur søkes gjort tilgjengelig medieuavhengig. Det betyr at vi tilrettelegger for tilgang til kompendier i elektronisk form og pensum som lydbok. Pensumbøker på norsk søkes lest inn som lydbok i god tid før semesterstart. Vi ønsker å styrke bruken av digitale tekstarkiv og lenke til dem i pensumlister. Digitalt pensum opphever mange lesevansker fordi det gir studentene mulighet til å lese på egne vilkår.
- Eksamensform:
  - Fakultetet har oppøvd en god portefølje av eksamensformer som vi vet fungerer for de fleste og har dermed et register å spille på når individuelle behov melder seg. På grunnkursene brukes arbeidskrav til løpende vurdering og forbredt klausur som eksamensform.
- Sosiale tiltak
  - Oppstartsuken legger vekt på å skape et godt samspill mellom studenter og fagpersoner
  - Reservert romareal til studenttiltak (Johannes åpen bar)
  - I arbeidskravene vektlegges varierte relasjonelle ferdigheter, som for eksempel deltagelse i diskusjonsforum med skriftlig-muntlig språk som krever takt og sosiale ferdigheter.

Den bærende tanke i prosjektet er å legge til rette for et mer inkluderende læringsmiljø som styrker både de ansattes og studentenes orienterings- og informasjonsmestring for uttelling i form av bedre læring og trivsel. Gjennom økt pedagogisk tilgang håper vi derfor å styrke utdanningen ved vårt fakultet. Universell utforming som overordnet målsetning har gitt oss noe å strekke oss etter. Ved slutten av en lengre prosjektperiode søker vi om anerkjennelse for det arbeidet som er blitt gjort hos i form av tildeling av Utdanningskvalitetsprisen for 2008 for å fortsette pionerarbeidet i høyere utdanning.

Spesielt om søknadsprosjektet

Organisering

Prosjekt(ene) har vært omfattende og berørt de alle fleste ansatte og studenter på fakultetet. Den mest hensiktsmessige organiseringsformen har derfor vært å ha en avdeling som har vært et pådrivermiljø på fakultetet. I prosjektene har derfor Avdeling for kompetansehevede studier (AKS) hatt prosjektansvaret og rådgiver/universitetslektor Brynjulv Norheim har vært prosjektleder. I ressursgruppen til prosjektet inngår flere sentrale universitetsmiljøer, bla Fagområdet for universitetspedagogikk, Konsulenttjenesten for funksjonshemmede studenter og Gruppen for digitale medier i læringen (DML). I tillegg var det utstrakt dialog med studenter i løpet av prosjektet og deres evalueringer ble brukt aktivt i planlegging av neste semesters undervisning.

AKS har altså vært en pådriver ovenfor ledelsen og studieadministrasjonen, men det er viktig å understreke at dette har vært et felles anliggende for hele fakultetet.

Iverksetting (faser)

Høsten 2005 gjorde vi første forsøk på å kringkaste lyden fra forelesningene. Da bandt vi studentene til den oppsatte tiden, men etter å ha hørt fra studentene hvor nyttig dette var for å studere på egne vilkår endret vi praksis og begynte å legge ut opptak i Fronter. Fra høsten 2006 har vi brukt podcast for å distribuere lydfilene. Etter sterk oppfordring fra studentene ble også andre grunnevrer podcastet.

Digitalisering av pensum har utviklet seg kraftig i løpet av prosjekperioden. I 2005 måtte vi håndscanne litteratur men vi nå får tilgang til digitaliserte kompendier etter avtale med Unipub. I tillegg kan enkel programvare lage lydbøker fra tekstfiler og det kreves ikke lengre omfattende teknisk innsikt å gjøre dette arbeidet selv. Sentralt på UiO er det satt opp et pensumlaboratorium hvor studentene kan tilrettelegge studielitteraturen slik de har behov for. I 2005 kartla vi våre bygninger med tanke på tilgjengelighet. Frukten av dette ser vi i form av tiltak og ombygginger av bygningsmassen høsten 2007. Det er små men verdifulle endringer som gjennomføres, av tiltakene kan nevnes, belysning for bedre arbeidsforhold, solskjerming og konsistent skilting for å bedre orienteringsevnen i bygget.

Fagpedagogisk opplæring av de ansatte er blitt gjennomført høsten 2005 og 2007 med stor grad av suksess i form av halvdagsseminarer. Faglærere har reagert meget positivt når de er blitt gjort kjent med tankegangen bak universell utforming og dagsprogrammet har vært nyttig for alle. Mange har funnet det verdifullt i egen formidlingspraksis å bli kjent med de pedagogiske sidene av universell utforming.

Gjennomføring

Gjennomføring er blitt gjort med spesielt vekt på høstsemestrene 2005, 2006 og 2007. I prosjektperioden har vi registrert stor samarbeidsvillighet hos de ansatte. De fleste har vært positive – selv til å forelese på internett – når de er blitt gitt gode grunner for å gjøre det. Vi var forbredt på Det har ikke vært en stor diskusjon om bredere tilgang til undervisningen vil utfordre vår faglige kvalitet. Fakultetet har vært mer opptatt av å løse gjennom studentene enn å heve inntakskravene. Det er altså særlig i formen at vi har endret undervisningen og ikke oppgitt noen fagmål underveis. Studentene har vært meget fornøyde og rapportert om økende interesse for forelesningene når de tilbys på deres egne vilkår. Svært mange benytter lydfile fra forelesningene og det er særlig de som har vært til stede som benytter det mest. Vi får ofte tilbakemelding om nye måter å arbeide på med økt vektlegging av etterarbeid etter forelesninger. Noen studenter med lese- og skrivevansker rapporteres om at de for første gang opplevde seg som likestilte i forelesningssalen. De kunne være tilstede og lytte uten angst for ikke å få notert alt fordi de visste at de kunne lytte til det på nytt.

I prosjektet har vi møtt på noen juridiske problemer. Det gjelder særlig tilgang til digitalisert pensumlitteratur og eierskap av lydfilene på internett (podcast). Vi har funnet måter å jobbe oss rundt problemstillingene og avventer videre behandling av disse spørsmålene. Det er også viktig å få avklart hva slags juridisk status våre virtuelle klasserom på Fronter har i forhold til en ordinær forelesningssal.

Resultater og erfaringer

Dokumentasjon om resultater, nyheter og presentasjoner av prosjektet finnes på dokumentasjonssida www.tf.uio.no/universell og informasjon om streaming av forelesninger finnes på www.tf.uio.no/podcast

Eksempel på utlysningstekst og emnebeskrivelse for et universelt utformet studieemne finnes på <http://www.uio.no/studier/emner/teologi/tf/KRIS1001/index.xml> Vi vedlegger oppstartsprogrammet for høsten 2007 samt noen evalueringsrapporter fra de siste årene.

Dokumentasjon av resultater underveis:

- Oppslag i Uniforum, om læringmiljøprisen <http://wo.uio.no/as/WebObjects/avis.woa/wa/visArtikkel?id=39666&del=uniforum>
- Formidlingsartikkel: *Universell utforming av studieemner ved hjelp av IKT. Enkle grep for mer tilgjengelig undervisning* på http://www.fleksibel-laering.uio.no/erfaringer/skriftserie/samlinger/2007/ringer_i_vann.pdf
- Oppslag om bruken av nye undervisningsformer (Podcast og Youtube) Universitas, 31.10.07 <http://www.universitas.no/index.php?sak=49891>
- Økt rekruttering av studenter: I 2002 hadde vi 20 studenter på førstesemesteret (grunnfag). I 2007 hadde vi ca 100 studenter i snitt på hvert av de tre førstesemesteremnene.
- Studentevalueringene på TF viser svært gode resultater på punktet om streaming av forelesninger og podcast. Vedlagt er evalueringer fra de siste to årene.
- Bedre eksamensresultater fra 2005-2006 <http://www.universitas.no/?sak=48437>
- Gode resultater i Studentspeilet 2005 for læringsmiljø <http://www.uio.no/studier/studentspeilet/Studentspeilet2005endelig2.pdf>
- Omtale i Dagsavisen for nytenkende pedagogikk, *Den gamle kateterskolen er ute* (Dagsavisen 07.03.05)
- Gode resultater i Studmag 2004 <http://www.tf.uio.no/aktuelt/studmag.html>

Hva er det nyskapende i prosjektet?

Mange miljøer har arbeidet for et inkluderende læringsmiljø, men da ut fra tanken om tilrettelegging for spesielle brukergrupper og gjerne for konkrete emner hvor man visste at det forelå spesielle læringsbehov. Det nyskapende i disse prosjektene har vært å tenke tilrettelegging for flest mulig i utgangspunktet før individuelle behov har blitt meldt inn. Dette forsøket på å bruke tankegangen i universell utforming inn i ordinære studieemner kjenner ikke vi til at flere miljøer i høyere utdanning har gjennomført.

Videre har noen av tiltakene, som bruk av podcast på regulære emner, ikke vært nytt i seg selv men bruken av det i prosjektene har gitt et nyskapende didaktisk motiv for å bruke IKT i

undervisningen. Vi bruker podcast for å øke den pedagogiske tilgangen til undervisningen vår og ikke som en tidstypisk fenomen. Det at lydbøker samtidig er noe svaksynte og blinde har benyttet i lang tid skaper et heldig og spennende samvirke mellom innføring av nye undervisningsformer, fagpedagogisk teori og tilrettelagte arbeidsformer.

Konklusjon

Vi søker med dette om Kunnskapsdepartementets pris for fremragende arbeid med utdanningskvalitet 2008 da vi mener at vårt arbeid med utdanningskvalitet for bachelorprogrammet i teologi og kristendom siden 2003 har hatt svært positiv effekt for lærere og studenter ved fakultetet. Våre prosjekter har i tillegg vekket interesse og etterspørsel etter våre erfaringer både innad på egen institusjon og i Utdannings-Norge for øvrig.

Vi hevder at vi har arbeidet seriøst med Kvalitetsreformens utgangspunkt i et konstruktivistisk læringssyn og at dette har gitt gode resultater for våre studenter, noe vi ser gjennom økt oppslutning av studenter på våre emner, gode evalueringer fra studenter og tilbakemelding om at de arbeider med fagstoffet på nye og spennende måter. Vi synes også at det er et sentralt poeng at Studentparlamentet ved UiO i 2007 innstilte vårt prosjekt alene til UiOs læringsmiljøpris.

Å fundere og bringe frem det pedagogiske potensialet i universell utforming har kostet mye tid og arbeide, men har over tid skapt et engasjement i arbeidsfellesskapet og blant studentene. En tildeling av prisen for 2008 vil være en honnør for det arbeidet som er blitt nedlagt, sikre fortsatt positiv utvikling for de øvrige studiene ved fakultet og sikre gode ringvirkninger av våre erfaringer inn mot UiO og Utdannings-Norge generelt.

Vurderinger av prosjektets overføringsverdi til andre

Prosjektet har opprettet en webside med lenker til nyttige ressurser og presentasjoner på www.tf.uio.no/universell og har formidlet til andre utdanningsinstitusjoner på den nasjonale konferansen om universell utforming av høyere utdanning 2007 www.universell.no. I ettertid har flere institusjoner bedt oss om å holde innlegg for dem slik vi har gjort det på temamøter for UiO, bla.

Diakonhjemmets høyskolesenter og Universitetet i Bergen.

Prosjektet har blitt formidlet i flere sammenhenger på UiO, i media og forsøkt å samle nyttige tips for lignende prosjekter i artikkelform i formidlingsboka, *Ringer i vann*.

Fleksibel læring – Kvalitetsreformen i praksis www.fleksibel-laering.uio.no/erfaringer/skriftserie/samlinger/index.html

Nylig er prosjektleder blitt kontaktet for å bidra i en nasjonal veileder for universell utforming av læringsmiljøet i høyere utdanning og vi vil med glede stille opp til det.

Oslo, 2. jan 2008, Brynjulv Norheim /sign

Statutter for Utdanningskvalitetsprisen

Statutter for Utdannings- og forskningsdepartementets pris for fremragende arbeid med utdanningskvalitet i norsk høyere utdanning, Utdanningskvalitetsprisen vedtatt av NOKUTs styre 03.11.04.

I. Formelle bestemmelser

Utdanningskvalitetsprisen er på 1 million kroner årlig, forvaltes av NOKUT og deles ut av utdanningsministeren på den årlige NOKUT-konferansen.

Formålet med prisen er å stimulere institusjoner innenfor høyere utdanning til å arbeide systematisk med å videreutvikle kvaliteten på sine utdanninger og motivere fagmiljøene ved universiteter og høyskoler til å bli mer opptatt av arbeid med utdanningskvaliteten. Utdanningskvalitet er her et uttrykk for total kvalitet som omfatter studiekvalitet, styringskvalitet og relevans.

Prisen kan i sin helhet gå til en institusjon, eller fordeles på flere. Prisen utdeles etter søknad for tiltak som igangsetter vedvarende aktiviteter knyttet til heving av utdanningskvalitet. Prisen skal minst være kr. 200.000 pr. vinner. Dersom det ett år ikke er verdige prisvinnere til alle midlene, overføres ikke-tildelte midler til neste års pris.

Prisen utlyses i oktober hvert år med frist for innsending av søknader 1. februar det påfølgende år.

II. Retningslinjer for søknad om pris for fremragende arbeid med utdanningskvalitet i norsk høyere utdanning

1. Prisen kan tildeles ett eller flere fagmiljøer eller til hele institusjonen. Søkerinstitusjonens ledelse innstiller søknader i prioritert rekkefølge.
2. Tiltak som ligger til grunn for søknaden må være forankret i problemstillinger som har betydning for og fokuserer på utvikling av utdanningskvaliteten. Prisen kan tildeles for fremragende arbeid innenfor ett eller flere områder. Søknaden må dokumentere samarbeid mellom studenter, fagpersonale og andre aktuelle aktører både i planleggings-, gjennomførings- og oppfølgingsfasen.
3. Det må fremkomme dokumentasjon av tiltakets nærhet til teori og praksis, og hvorledes en i arbeidet gjør seg nytte av relevant kompetanse og kunnskap på det aktuelle fagområdet. Det forutsettes at søknaden inneholder en beskrivelse og vurdering av tiltaket og hvordan resultatet av arbeidet med tiltaket kan tenkes å bli videreført og overført til andre.

III. Kriterier for priskomiteen i dens arbeid med vurdering av søknader om pristildeling

1. Tiltaket må være nyskapende og bidra vesentlig til utvikling og forbedring av utdanningskvaliteten.
2. Søknaden må dokumentere at tiltaket utføres i et aktivt samarbeid mellom studenter, fagpersonale og andre aktuelle aktører.
3. Igangsatte tiltak må dokumentere positive resultater.